

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA : str. Știința Vinerei nr. 9 — tel : 15.50.90. REDACȚIA : București, str. Popa Răsu nr. 24 — tel. 11.80.80

OFF RABIN DR. MOSES ROSEN

AVRAHAM EVREUL

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֵל מֶלֶךְ כְּדִים הִשְׁתָּוִי יְהוָה
 קָל עִלּוֹן כֹּהֵנָה יִשְׂעִים וְאֶדְנִי (בְּחֻשְׁתֵּי יִידִים)
 Jar Avraham zise către regele Sodo-
 ni: Am ridicat mîna spre Dumnezeu,
 Domnul înălțimilor, Creatorul cerului și
 pămîntului" (Genesis 14—22).

A trecut potopul. Ramura de măslin la ciocul porumbiței vestește lumii că s-au retras talazurile nimiciilor. Oamenii au pornit la muncă spre a reclădi pe ruinele catastrofelor căreia ei, cei puțini, au supraviețuit. Au învățat însă prea puțin din greșelile trecutului. Cele zece generații care s-au succedat de la Adam până la Noah s-au eufundat adine în morala patimilor; au eborbit pe scara anarhismului atît de jos, încît au atras catastrofa asupra lumii.

Cele zece generații care i-au urmat lui Iahaz au reînceput să alunece pe poverile nelegiuirilor. De data aceasta însă, omul merită să se reabiliteze nobil prin creația după chipul și asemănarea Dumnezeu. Omul care își îndreaptă viața spre Dumnezeu și ridică privirile spre înălțimi, omul care recunoaște că drumul său și al semenilor său nu e un coborîș, ci o permanentă elevare spre culmi dintr-o înălțime în altă înălțime, omul care dintr-o viață mai senină, spre creșterea perfecțiunii.

Acest om este Avraham. La început
timpului său era Avram, „Părintele înalt”,
cineva ce voia să însemne conducătorul ce
se situează în înălțimi, izolat de mase.
Căptele lui îl fac însă să fie numit
Avraham, adică, așa cum ne explică textul
biblic, „Av-Hamon Goim” (Genesis
17,5), „Părintele multimei popoarelor”. Nu
numai unui singur grup național, nu numai
unei singure seminții, nu numai unui
singur popor i-a aparținut, ci tuturor,
deosebite, căci concepția lui de viață
embrășați întreaga omenire cu aceeași
dragoste și cu aceeași grijă părintească.
Crescut în casa părintelui său, idolatrii
Terah el respinge din fragedă copilărie

lărie despărțirea oamenilor după idoli
pe care îi slujesc. El privește în jurul său
și zărește o lume care înfățișează un tot
armonios, are revelația unei unice Crea-
țiuni. Universul îi apare ca o măreață
înfăptuire ale cărei elemente se înălțue
într-o perfectă unitate. Astfel el ajunge
la descoperirea Creatorului unic, devine
cel dintîi om care îl găsește pe Dumnezeu
înăuntrul propriei sale ființe.

Nu. Nu pot exista idoli ai familiilor și ai castelor, nu se poate admite că o sumedenie de potenți divini au creat fiecare câte un grup uman. Adolescenții Avraham împlinesc îndemnul profetic: **וְשָׂא מִדְּמֵי עַמּוֹת וְרָאָה מִן בְּרִית אֱלֹהִים** „Ridicați-vă privirile către înalții și întrebați-vă cine a creat toate acestea”. Răspunsul pe care și-l dă la această întrebare îl face să devină propovăduitorul credinței într-un singur Dumnezeu — și ca un corolar firesc al acesteia — într-o singură umanitate.

Acesta e chipul cel mai potrivit să-l slujești pe Dumnezeu. Supremul omagiu pe care-l poți aduce Creatorului e să-i iubești creaturile, să te bucuri laolaltă cu oamenii, să le alini suferințele, să le simți durerile.

„De la un țăran — spunea Rabi Zise din Hampol — am învățat ce-i adevărata iubire de oameni. Eram odată într-o circumă și am surprins următorul dialog între doi țărani :

«Mă iubești, Ivan?» întrebă unul dintre ei. «Da, bineînțeles», răspunse celălalt. «Nu-i adevărat — replică primul — căci dacă m-ai iubi cu adevărat, ai simți că mă doare. Durerea mea ar fi și a ta»

Pilda unei astfel de dragoste a aproape-
lui a dat-o Avraham prin nebositele-i pe-
reginări, prin neconținutul său drum în-
tre oameni, spre a le innobilă sufletele,
spre a le sfinți făptura cu minunatul dar

(Continuare în p. 4)

„...cît stelele cerului vor fi urmașii tăi“ (desen de LILIEN)

0 ruşine a timpurilor noastre: ANTISEMITISMUL

În şedinţa Senatului din ziua de 22 octombrie a.c., a fost pusă guvernului următoarea întrebare de către domnul senator Gelu Voican Voiculescu, în legătură cu manifestările antisemite care au apărut în ultimul timp în diferite colţuri ale ţării şi în unele periodice.

ÎNTREBARE

Cer Guvernului să precizeze : ce atitudine și ce măsuri înțelege să ia față de valul crescând de propagandă antisemită ce se manifestă cu precădere într-o anumită parte a presei ?

Fac acest demers pentru a feri la timp opinia publică românească de riscul acuzației nedrepte de antisemitism, ce-i poate fi adusă prin generalizare. Trebuie să reacționăm înainte ca ecurile intensificării acestei campanii antisemite să afecteze întreaga noastră societate, asupra căreia opoziții mondiale se va extinde nemeritat. Trebuie avută în vedere imaginea ce se poate forma despre o țară, despre un Guvern care neglijă o atare stare de lucruri. Este știut că opinia publică internațională este foarte sensibilă la acest soi de manifestări.

Abuzându-se de libertatea presei, încă din februarie 1990 s-au înregistrat primele atacuri antisemite, mai mult sau mai puțin voalate, ce și-au făcut loc în unele ziare. S-ar fi putut crede, desigur, că în mare măsură asemenea manifestări făceau parte din „arsenalul” unei lupte electorale, duse cu o totală lipsă de scrupule și responsabilitate.

Și datorită semnalului dat de forțe politice angajate în această competiție electorală, tendințele antisemite au continuat amplificându-se și după alegeri. Pe lângă articolele injurioase, denigrări, insinuări etc. cu trimiteri antisemită directă, și-au făcut apariția seriale în care se reiau „protocoalele Sionului” — acest fals notoriu la care s-a apelat încă de la începutul secolului, în toate momentele de virf ale antisemitismului.

Un alt jurnal a publicat serialul „Cealaltă față a lui Israel“, în care repune în circulație cele mai clasice laitmotive antisemite.

Dacă unele publicații recurg la forma perfidă a negării antisemitismului, la adăpostul căreia îl practică și mai nestingherit, altele uzează fără înconjur, cit mai frecvent, de termenul de jidan.

Strecurînd zilnic, număr de număr, otrava insidioasă a urii de rasă, efectele dau măsura gravității acestei escaladări care se produce sub ochii noștri. Unele fapte sînt de-a dreptul îngrijorătoare:

- atacarea sinagogii din Oradea ;
- profanarea cimitirului evreiesc din Tîrgu-Mureş ;
- numeroasele inscripţii murale din unele orase.

Ce au făcut? Guvernul și organele sale de administrație locală pentru a înlătura de pe pereții unor clădiri din Brașov slogane ca: „Jos jidanii din Guvern”, „Iar ne conduc jidanii”, **înscrise cu litere mari? Indiferența față de asemenea înscrisuri, care dăinuie din 31 august 1990, este și ea îngrijorătoare.**

Întrucât astăzi în România trăiește o comunitate evreiască puțin numeroasă, cu o medie de vîrstă foarte ridicată, relansarea antisemitismului nu este decît un pretext, urmărind de fapt tulburarea spiritelor într-o societate atît de traumatizată după 45 de ani de dictatură comunistă.

Trebuie să așteptăm oare ca bătrînii din redusa noastră comunitate evreiască

(Continuare in p. 2)

Congresul Federației Comunităților Evreiești din România, întrunit în ziua de miercuri 17 octombrie 1990 la București, precum și adunarea intelectualilor din cadrul Federației au adoptat în unanimitate următoarea

REZOLUTIE

Constatăm cu profundă îngrijorare și neliniște faptul că în unele publicații s-au intensificat atacurile rasiste și antisemite, din ce în ce mai agresive și mai violente, amintind izbitor de presa cea mai josnică din perioada de ascensiune a fascismului.

Ni se pare extrem de grav și primejdios că în acest context au putut să apară fragmente din cunoscutul fals istoric al Ohranei țariste intitulat : „Procesul de judecare a inepuizabilului”. În aceste articole care și-au permis să minimalizeze sau să ignore complet faptele, se vorbește despre „crimele” comise de evreii din România, în timpul regimului antonescian, materiale prin care sînt insulstate obște evreiască și cultul mozaic.

Ne surprinde și ne revoltă, în același timp, faptul că se ajunge, în aceste demersuri iresponsabile, la încercarea de justificare a crimelor, printr-o așa-zisă presiune exercitată de poporul român. Socotim această încercare ca o gravă insultă adusă poporului român.

Lecțiile istoriei, mai recente și mai îndepărtate, de la noi și din întreaga lume, demonstrează elocvent forța instigatoare la pogrom a cuvântului înveninat de ura rasistă și antisemitism și ne îndrituiesc să tragem un semnal de alarmă

Facem aceste grave afirmații, nu preocupăți în excludându-ne
micii comunități evreiești, ci preocupăți, în egală măsură, de stabilitatea sta-
tului și de evoluția democratică a societății românești. Nu are nimeni voie să
tute că, de-a lungul istoriei, tulburările cu caracter aparent doar antievreiesc
au fost transformate în manifestări ale celei mai distructive pentru existența statelor
care le-au tolerat.

Facem un apel către toate forțele conștiente și responsabile din țară, către toate formațiunile politice și obștești, către toate culețele, să adopte o atitudine deschisă și fermă împotriva oricăror manifestări de șovinism și antisemitism, atât de străine spiritului de generozitate și umanitate propriu poporului român.

Ing. Th. Blumenfeld
Secretar general al F.C.E.

Dr. Moses Rosen
Şef Rabinul Cultului Mozaic
Preşedintele Federaţiei Comunităţilor Evreieşti
din România

ÎMPOTRIVA ANTISEMITISMULUI *

Chiar dacă am mai scris despre asta, chiar dacă mi s-a mai părut necesar să intervin, astăzi mi se pare mai important ca oricând să-mi exprim părerea despre o chestiune foarte importantă, foarte gravă, care nu încetează să fie foarte importantă și foarte gravă de la începutul lumii și până azi: problema evrească.

Știu că de nepotrivită poate părea pledoaria pro-domo a unui evreu, pentru că știu că de așasată ar fi pledoaria pro-domo a unui român. De aceea, răc prezicerea că sînt român și ca român pledez cauza evrească. Nu mă deranjează nici grabă suspectă pentru care am fost calificat antisemit cînd am dat afară de la „Flacăra” primii români și primii evrei. Antioromân nu eram, dar antisemit devenisem. Nu mă tulbură nici împrejurarea că de curînd marele actor român Florin Piersic a fost în Israel, s-a întîlnit cu publicul și a recitat la un moment-dat poezia mea „Repetabila povară”, publicul s-a emoționat, a aplaudat, a ovacionat, Florin Piersic a fost felicitat de toți cei prezenți, dar în „Revista mea” domnul Sechter a considerat că n-are ce căuta Păunescu în Israel din moment ce Păunescu este un antisemit. Și asta de curînd Reacțiile n-au întîrziat și mulți evrei români mi-au luat apărarea. Totuși, de unde această poreclă, această etichetă, această mizerie împotriva căreia eu am luptat și principal și concret? De unde am ajuns eu antisemit în ochii unora?

Eu am devenit în toate felurile, după ocazie și după necesitate, așa cum au hotărît scenariștii din direcția D (dezinformare) care s-au ocupat și văd că se mai ocupă de crearea altor biografii oamenilor care li se par suspecti. Se vor fi speculat și ceva excese personale din vreo clipă de entuziasm sau din vreo clipă de tristețe, prin care am trecut, ca orice om. Dar n-am fost niciodată antisemit. Dimpotrivă. Atunci cînd mi se pare că evre-

ilor li se întîmplă un rău am sărit întîi să opresc răul și după aceea am căutat sursele lui. Cînd la începutul anilor '80 la Mangalia, din motive de dosar și, mai ales, de dosar cu coperti evreiești, unii redactori ai Radioteleviziunii — trebuiau dați afară, am fost singura persoană care s-a opus acestei hotărîri care venea de la Elena Ceaușescu și de la Secția Cadre a C.C. al P.C.R. Atunci cînd din redacția „Flacăra”, pe care o conduceam, mi s-a cerut, conform unei alte hotărîri de partid, să dau afară evreii, m-am opus categoric, spunînd că aceasta este o măsură fascistă. Este adevărat că n-am fost niciodată de acord cu părerile unor evrei care spuneau că noi, românii, trebuie să cunoaștem opera lui Eminescu pe sărite, trunchiat, pentru că ea conține texte antisemite. Am pledat nu pentru accentele antisemite ale lui Eminescu (a căror justificare istorică ar trebui făcută de specialiști, din nou), ci pentru dreptul natural, legitim al unei națiuni de a cunoaște integralitatea opereii poetului său național. Nimeni n-a putut avea pretenția de a-l censura în Germania pe Goethe, în Anglia pe Shakespeare, în Franța pe Hugo, în Rusia pe Pușkin, dar toată lumea era înțeleaptă eu noi, românii și dorea să ne ferească de păcatul totalității eminesciene. La fel consider că totalitatea operei lui Octavian Goga, inclusiv „Mustul care fierbe”, se cuvine acestui popor care trebuie să judece în cunoștință de cauză pe cei ce au exprimat ființa românească și chiar și erorile noastre de un fel sau de altul. Un capitol special merită acțiunea marelui Antonescu care, în sfîrșit, nu poate fi judecată înainte de a fi cunoscută. Abia după cunoaștere vom putea vorbi despre rolul lui în istorie și despre raporturile lui cu evreii. Eu vreau ca istoria națională a românilor să recupereze pe mareșalul Antonescu, nu în opoziție cu evreii, ci pentru că el este un

grou al neamului, prin viața și prin moartea lui și întreaga lui osteneală pentru țară este exemplară, fie că s-a concretizat într-un fapt de eroism, fie că s-a întruchipat într-o eroare. Nu este decît nevoie de texte și de analiză.

Primejdioasă cu adevărat mi se pare, așa cum am mai spus, explicarea rețelilor unei societăți prin prezența evreilor în acea societate. Și pe mine încearcă să mă convingă unii dintre contemporani că răul cu care sînt înconjurat vine de la evrei. Spre exemplu, mi se spune că în lumea literară ideologul pornirii împotriva mea se numește Zigu Ornea și că toți ceilalți care mă atacă sînt consecințe ale domnului Z. Ornea. Nu mă grăbesc să trag concluzii dintr-o situație încă neexplorată și care apare mult prea simplă pentru a fi și plauzibilă. Se poate ca domnul respectiv să mă urască, deși nu cunosc motivele sentimentelor sale potrivnice. Dar să ducă dînsul ura din om în om? Ar fi prea mult. Și ce fel de oameni sînt aceia care s-ar lăsa molipsiți de această potrivnicie infecțioasă? În orice caz, și domnul Ornea și toți domnii care mă urască sau mă vopsesc trebuie să știe că nu am nici un sentiment antisemit și, mai mult decît atît, nu cred că dinși, fiind împotriva mea, sînt antiromâni. Forța obscură care dezinformează de decenii și decenii în spațiul carpato-danubian își face din plin datoria și aici. Păcat că noi li cădem așa de ușor pradă.

Am mai scris despre șeful rabin Mosese Rosen. O fac, din nou, cu plăcere, pentru că, în ciuda unor diferențe de opinii (în legătură cu publicarea operei eminesciene, spre exemplu) mă apropie de acest om, care își merită eminența, impresia adîncă pe care o am că a făcut mult pentru România. Chiar și recenta bîrbașă diplomatică românească în S.U.A. nu este străină și de strădania, mai puțin cunoscută, dar importantă a șefului rabin, domnul Mosese Rosen. Dacă noi, românii, nu vom sublinia contribuția evreilor la istoria României, la economia României și la politica României, nu ne va fi permis nici să analizăm atent și aspru contribuția altor lideri ai minorităților din țara noastră la defăimarea, degradarea și marginalizarea României. De aceea, vom încerca, într-un număr viitor, să obținem de la eminența sa șeful rabin Mosese Rosen, un interviu pentru gazeta noastră, spre a face cunoscute cit mai multor români activitățile comunității evreilor din România pentru binele României. Și, cînd este cazul, să intrăm în dialog, să ne contrazicem spiritual, să rupem punți putrede și să construim punți sănatoase.

Astăzi, omenirea se află în fața tuturor alternativelor. Unii cred că socialismul a murit definitiv. Alții cred că va fi posibilă o aliniere unanimă la dreapta a tuturor țărilor. Altoru numai soluțiile militare limită li se par accesibile. Pe destui li amuză Europa fără granițe. Sînt și ceilalți care vor întărirea granițelor. Se face elogiul purității etnice. Paralel se face elogiul cosmopolitismului. Renașterea Germaniei bucură pe mulți, așa cum sperie pe și mai mulți. Expansiunea spirituală a evreilor în lume este evidentă. Așa cum este evident și antisemitismul intolerabil al unor forțe reacționare ireductibile. Pe pereți de orașe apar inscripții împotriva jidanilor. Aceiași care au scris acele inscripții ar fi bucușori de rolul muncii acestor evrei organizatori de industrii și comerț în beneficiul oamenilor.

Vremuri tulburi. Acum este cel mai greu să-ți păstrezi echilibrul. S-ar putea să nu îți-l mai găsești niciodată. Trebuie știut, totuși, că aceste vremuri tulburi, ce este bine și ce este rău. Poate că nu știm noi prea exact ce este bine. Dar rău simțim ce e. Și între retele cele mai urite este antisemitismul. Una împotriva unor oameni care nu s-au născut din aceiași părinți, din același singe ca și tine. Pledez, ca român, cauza evrească. Puțini evrei au rămas în România. Dar eu știu că mine mulți dintre ei se vor întoarce. Pentru că acest popor al nostru, dincolo de vremurile tulburi prin care trece, simte binele și răul și nu se dedă la spectacolul dizgrației și criminal al diversității evreiești. Dacă un evreu este antiromân eu voi fi împotriva lui că este antiromân, nu pentru că este evreu. Dacă însă antisemitismul ar naște la cotele lui primejdioase, ca și marele meu contemporan Evtuşenko, aş spune că mă declar evreu. Și asta, pentru că există un echilibru al lumii. Nu va fi niciodată destul rău ca să sfîrșim acest echilibru, dar nici destul bine ca să uităm că există răul și să ne culcăm pe lauri, transformînd binele în rău. Sîntem toți sub cea mai democratică apăsare a universului — soarele lumii.

15 octombrie 1990

ADRIAN PĂUNESCU

* Articol publicat în revista „Totuși iubirea”, nr. 7.

GÎNDURI

Cîteva strigăte de alarmă ale unor conștiințe civice, care au avut simțul valorii umane și au înțeles că demnitatea nu trebuie pîngărită, gîndirea nu trebuie slăbită, iar lipsa de atitudine se cheamă lășitate, înșelătorie.

„...ei au fost ilotii Europei. Au avut lumea largă drept patrie... ocară și batjocura drept hrană... chinurile drept mîngiere. Totuși au avut curajul de a se include în norocirea lor și de a ține la viață tocmai pentru că în fiecare moment cel din urmă păcătoș putea să le răpescă fără teamă...”

(HONORE DE BALZAC)

„Copiii voștri n-au fost luați și înecați într-un canal, n-ați rădăcit dintr-un oraș în altul, nu v-a pîndit poștia pe străzi, voi n-ați tăzut în zori de zi...”

„...n-ați fost viști în trenuri pentru hoți, n-ați cunoscut sfîșietorul bol al înșiorii, nici n-ați ispăsit o crimă niciodată faptuță, crima de a fi, de-a respira...”

(B. FUNDIOIANU)

„După ce vreo înșiorie a istoriei ia sfîrșit, cei care au luat parte la ea nu conștientizează să se mire: — Cum a fost cu puțință?”

(GEO BOGZA)

„Toți au murit. Numai eu am rămas. Să le caut umbrele, să le mîngîi...”

„Li strig în văzduh, peste mări. Nu-mi răspund...”

(ION BRAD)

„La asfințitul soarelui eu intru în sat coloane de pribegi. Bîrbași cei bărboși mergeau înainte, apoi copiii, cu femeile și pe urmă bărbații... Nu era nevoie de pază cu baionetă. Umblau în rînduială, pluteau deasupra lor puberlele luminate de amurgul de vară. Cîntau tîrăgînat cîntecelor pribegiei fără sfîrșit a lui Israel...”

„...Ati mai trecut și altădată în mări de singe... Vei trece și acum. Nădăjdulți în zile mai bune...”

(MIHAIL SADOVEANU)

„Extraordinar de nenorocit Israel! Fără îndoială că Dumnezeu din ceruri trece să ne dovedească încă o dată că, chiar și atunci cînd ești, ca Isaac, legat de clădarea de lemn și cu un cutit la gît, tot nu pieri, și că zilele tale nu vor lipsi...”

(GALA GALACTON)

„Memoria celor asinași trebuie să servească la protecția generațiilor viitoare față de genocid. Este o lume dispărută, dar nu înfrîntă...”

(ROMAN VISHNIO)

„...noi, legenda care plînge cu lacrimi de singe! Nu știu dacă nu va trebui scrisă în capitole biblice «ca să fie întipărită în fier și cu plumb în amintirea veșnică...”

„Luai-mă cu voi, fraților în glorioasă asociație de onoare a nației voștre nevinovate, care a curs din belșug...”

„Pe noi ne-a unit mai mult nu atît singele care curge în venele noastre, cit singele care a curs din venele noastre...”

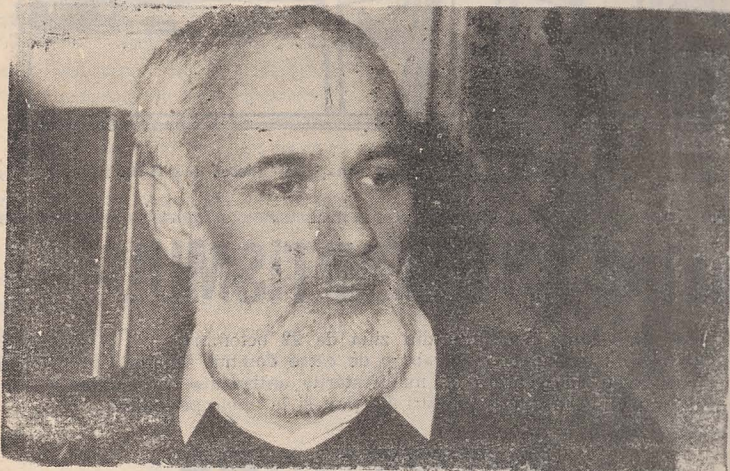
(JULIAN TUWIM)

„Dacă strigătul lor nu va stîrni un ecou veșnic în noi, cei care am supraviețuit, sîntem pierduți...”

(PAUL ELUARD)

Culese de EVELIN FONEA

ÎNTREBARE

■ Senatorul Gelu Voican Voiculescu

(Urmare din p. 1)

să ajungă să resimtă semnele discriminării în urma influenței propagandei antisemite asupra publicului larg?

Trebuie să așteptăm oare ca eventuala revărsare a nemulțumirii generale să se răsfîrșă direct asupra puținilor evrei care trăiesc printre noi, ca să înțelegem gravitatea pericolului la care ne expunem?

Recrudescența antisemitismului este cu atât mai primejdioasă cu cît ea se exercită pe un teren receptiv, adresîndu-se unor generații care ignoră grozăviile la care au condus asemenea manifestări. Pentru generațiile de azi din România Holocaustul este o noțiune abstractă.

Oricare relare și relansare a antisemitismului este o acțiune de-a dreptul criminală, acum cînd știm că infernul concentraționar, exterminarea monstruoasă — într-un cuvînt, întregul Holocaust — au fost rezultatul unor campanii antisemite începute în același fel și tolerate cu aceeași responsabilitate indiferentă.

Astăzi știm unde conduce o asemenea propagandă, inițiată în foile imunde ale unor ziare „patriotarde”.

Sînt necesare noi victime dintre eternii „tați ispășitori” ca să se ia cuvenitele măsuri?

Frîzînd aproape antisemitismul fără evrei, ca în Polonia, actuala diversivie antisemită, promovată de o anumită presă irresponsabilă, ce abuzează de libertatea de expresie, creează tensiune și neliniște, atît de dăunătoare vieții noastre sociale.

Pericolul fenomenului pe care îl aduc

în discuție nu vizează numai soarta comunității evreiești, înfrîmă astăzi în România, ci ansamblul societății democratice în curs de edificare în țara noastră.

De la antisemitismul fără evrei pînă la cele mai grave forme de destabilizare și perturbare a ordinii publice — istoria ne-a învățat — nu e decît un pas. Tulburările începute prin antisemitism au sfîrșit prin a antrena pînă la urmă întreaga societate într-un coșmar de neînchipuit.

Supunînd atenției dumneavoastră această problemă, nu am în vedere numai viitoarea soartă a membrilor comunității evreiești din România, ci și, în egală măsură, stabilitatea și ordinea întregii societăți românești.

Totodată, nu trebuie să lăsam ca imaginea României în lume, felul în care va fi judecat procesul nostru de democratizare să fie umbrite de această proliferare a propagandei antisemite, dusă de o presă irresponsabilă. Pentru a opune flăcările viguroase al antisemitismului o fermă față de această nefastă diversivie, ce constituie de fapt un pretext pentru otrăvirea atmosferei noastre publice și destabilizarea vieții noastre sociale.

Mai mult ca oricînd România are nevoie să-și păstreze reputația de țară ospitalieră și civilizată, străină de persecuții și exclusivisme, în care toate etniile conviețuiesc în pace și armonie, sub semnul tradiționalei omenii românești.

Avem datoria nobilă să apărăm și să menținem această frumoasă imagine a României.

În timpul lucrărilor Congresului

■ Prezidiul. Vorbește Eminența Sa

CONGRESUL COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI -a reales ca președinte pe dl Șef Rabin dr. Moses Rosen

La București a avut loc Congresul Comunităților Evreiești din România. În deschiderea lucrărilor Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a comunicat ordinea de zi, după care dl ing. Theodor Blumenfeld, secretar general al Federației, a prezentat o dare de seamă asupra realizărilor obținute în perioada ianuarie-octombrie 1990.

Au luat cuvântul la discuții: dr. Zvi Feine, directorul programului „Joint” pentru România, acad. prof. dr. N. C. Al. Șeful serviciilor medicale ale Federației, dr. S. Abramovici (Cimpulung), dr. Willy Moglescu, dr. S. Kaufman (Iasi), dr. G. Bruckmaier, dl dr. E. Neumann — prim-rabin la Timișoara, dl C. Cojocaru (Bacău), dl dr. Ch. Crupariu, dna Carmen Seleanu, de la Radio-București, dl dr. T. T. (Sibiu), dl I. Tierer (Botoșani), dl Alexander Mandelblat, consilier al primului ministru al Republicii Moldova.

La punctul următor de pe ordinea de zi, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a făcut o amplă expunere asupra situației actuale a comunităților evreiești din România, oprindu-se asupra unor înfruntări manifestări de antisemitism în articole publicate în anumite organe de presă.

Congresul a adoptat în unanimitate o rezoluție (pe care o publicăm în pagina

La ultimul punct, a fost ales noul Comitet de conducere al Federației Comunităților Evreiești, compus din următorii membri: Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, președinte; dna Amalia dr. Rosen, membru; ing. Theodor Blumenfeld, secretar general; acad. prof. dr. N. C. Al. Șeful serviciilor medicale ale Federației; prof. dr. M. Saragea, directorul Institutului „Rosen”; prof. Haim Riemer, redactor al „Revistei Culturii Mozaic”; David Bănescu, președintele Secției de Asistență; dr. Alfred Hărlăoanu,

președintele Comunității Evreilor din București; prim-rabin dr. Ernest Neumann (Timișoara); Eliezer Glantz, haham; dr. S. Abramovici — președintele Comunității Evreilor din Cimpulung Moldovenesc; Ezra al Hasid, de la secția sefardă; Ghi-du Bruckmaier, haham; dr. S. Kaufman — președintele Comunității Evreilor din Iasi; C. Cojocaru, președintele Comunității Evreilor din Bacău; dr. Ch. Crupariu, directorul Căminului „Martin Băluș”; B. Friedman, președintele Comunității Evreilor din Piatra-Neamț; Ticu Goldstein, publicist; av. H. Grimberg, președintele Comunității Evreilor din Fălticeni; Mișu Iancu, compozitor; Kahan Ludovic, președintele Comunității Evreilor din Baia Mare; dr. Kovari Petru, președintele Comunității Evreilor din Oradea; ing. Osy Lazăr, șef de secție la Asistență; ing. S. Lovinger, președintele Comunității Evreilor din Arad; dr. A. Mayersohn, președintele Templului Coral; Al. Mandy, compozitor; prof. Dan Mizrahy, de la secția sefardă; Willy Moglescu, publicist; Elias Rohrlisch, secretarul Comunității Evreilor din Dorohoi; ing. Tiberiu Roth, președintele Comunității Evreilor din Brașov; I.M. Ștefan, publicist; Iosif Tierer, președintele Comunității Evreilor din Botoșani; prof. A. Wexler, președintele Comunității Evreilor din Roman; av. Iancu Zimel, președintele Comunității Evreilor din Craiova.

■ Dr. Zvi Feine salută Congresul

TELEGRAMS

EMINENȚEI SALE

DR. MOSES ROSEN

Președintele Federației Comunităților Evreiești din România

Cu prilejul reinvestirii dumneavoastră în funcția de președinte al Federației Comunităților Evreiești din România, vă rog să primiți felicitările noastre cele mai călduroase, împreună cu cele mai vii urări de noi și nobile împliniri în strădaniile însușite pe care le depuneți în fruntea comunității evreiești din țara noastră.

Sintem încredințați că prin contribuția dumneavoastră personală, puternic marcată de atașamentul față de România, comunitățile evreiești din țara noastră vor cunoaște un reîntregire în manifestarea lor liberă pe plan etnic și religios, ca și în afirmarea lor creatoare în procesul de înnoire materială și spirituală a poporului român.

Permiteți-mi, Eminență, să vă transmit alesele noastre sentimente de prietenie și să vă asigur că Secretariatul de Stat pentru Culte va acționa cu sinceră disponibilitate pentru o bună colaborare, ca și pentru sprijinirea inițiativelor valoroase ale Federației Comunităților Evreiești.

18 octombrie 1990

Prof. dr. GHEORGHE VLĂDUȚESCU
Secretar de stat pentru culte

D-SALE DLUI

DR. GHEORGHE VLĂDUȚESCU

Secretar de stat pentru culte

Prea stimate și respectate Domnule Secretar de Stat,

Vă mulțumesc călduros pentru bunăvoința ce ați avut-o de a mă felicita și a-mi exprima bune urări și măgulitoare aprecieri, cu prilejul realegerii mele ca Președinte al Federației Comunităților Evreiești din România.

Nu a fost ușoară misiunea pe care am împlinit-o în slujba Patriei noastre scumpe — România — și într-aceea a comunității pe care Dumnezeu mi-a hărăzit s-o călăuzesc, timp de peste o jumătate de veac. O viață întreagă m-am strădui să îmbin aceste două țeluri.

Slăvit fie Părintele Ceresc că am ajuns să trăiesc vremurile în care să primesc o astfel de scrisoare din partea purtătorului de cuvânt în materie de culte al guvernului, scrisoare care scoate în evidență marea schimbare care s-a produs și sprijinul de care mă bucur, din partea Dvs.

E încurajator și reconfortant. Chiar la vîrsta mea, scrisoarea Dvs. îmi dă noi aripi spre continuarea, cu ajutorul lui Dumnezeu, a acestor două țeluri care se contopesc într-unul singur.

Vă încredințez de aleasa mea prețuire și de adîncă mea recunoștință. Prietenia Domniei Voastre mă cinstește și mă voi strădui ca prin activitatea mea să vă demonstrez, la rîndul meu, prietenia mea către Dvs.

DR. MOSES ROSEN

Președintele Federației Comunităților Evreiești din România

■ De la dreapta la stînga: dr. Zvi Feine, consilierul Alexander Mandelblat (Republica Moldova), Eminența Sa, consilierul Viktor Grebchinikov (Republica Moldova), prof. Haim Riemer

PRIMIRI LA EMINENȚA SA

VIZITA UNOR CONSILIERI AI PRIMULUI MINISTRU
AL REPUBLICII MOLDOVA

În zilele de 10-18 octombrie a.c. Federația Comunităților Evreiești din România a fost vizitată de către d-nii Grebenikov Viktor și Mandelblat Alexander, consilieri ai primului ministru al Republicii Moldova, dl Mircea Druc.

Primul ministru M. Druc i-a trimis în România spre a studia modul de organizare a comunităților evreiești, aspectele acțiunii de educare iudaică a tineretului, organizarea sinagogilor și a altor instituții de ordin religios, cultural sau social.

Delegația a fost primită de Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, cu care a avut repetate și îndelungate convorbiri prietenești, la care au participat d-nii ing. Theodor Blumenfeld, secretar general al F.C.E. și dr. Alfred Hărlăoanu, președintele C.E.B.

Ei au vizitat instituțiile evreiești din București și Iași. În capitala Moldovei au fost întâmpinați cu căldură frățească de dl dr. Simion Cauffman, președintele Comunității Evreilor din Iași.

Delegații au participat și au luat cuvântul la Congresul Comunităților Evreiești din România și au adus salutul domnului prim-ministru Mircea Druc.

S-au stabilit liniile generale ale unui important program de colaborare, care ar trebui să înceapă în scurt timp.

În ziua de 10 octombrie oaspeții au părăsit țara, exprimându-și atît recunoștința pentru ospitalitatea și dragostea cu care au fost primiți, cît și admirația pentru opera Eminenței Sale și a colaboratorilor d-sale, operă din care au învățat multe din cele ce au de făcut.

VIZITE PROTOCOLARE

În ziua de 18 octombrie a.c., fostul ambasador al Spaniei la București, Nicolas Ravenga, a făcut o vizită Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, președintele Federației Comunităților Evreiești din România însoțit fiind de dl Ramiro Fernandes Bachiller, consilier al Ambasadei.

Dl ambasador Nicolas Ravenga a păstrat legături de strînsă prietenie cu dl Șef Rabin, din timpul cît a reprezentat statul spaniol la București.

"Bătălia pentru salvarea sinagogilor", care a început cu aceea în jurul sinagogii sefarde din str. Banu Măracine, s-a bucurat de sprijinul neprețuit al Excelenței Sale.

Această confruntare fătășă și publică cu Ceaușescu, care a dus la salvarea de la demolare a ultimelor trei „redute religioase” ale iudaismului român: Templul Coral, Sinagoga Mare și Muzeul de istorie a comunităților, a fost admirabil susținută de ambasadorul, din acei ani, al Spaniei în România.

Actualmente, Excelența Sa prezidează Comitetul pentru evocarea a 500 de ani de la izgonirea evreilor din Spania. În martie 1992, în Sinagoga din Toledo și în palatul regelui Spaniei, reprezentanții iudaismului mondial se vor aduna pentru aniversarea acestui dramatic eveniment.

Întrevăderea a decurs într-o atmosferă deosebit de cordială.

În ziua de 19 octombrie a.c., d-nii Ghenadii V. Spiglavov și Vladimir Kiku, prim-secretari ai Ambasadei U.R.S.S. la București, au făcut o vizită de curtoazie Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

S-au dezbătut probleme legate de marea comunitate a evreilor din Uniunea Sovietică, crearea de comunități și de cursuri de Talmud Tora în diferite centre evreiești din Uniunea Sovietică.

DIN COMUNITĂȚILE NOASTRE

DESCHIDEREA CURSURILOR DE TALMUD-TORA

Duminică 7 octombrie a.c., a avut loc deschiderea cursurilor de Talmud Tora pe anul de învățămînt iudaic 5751. Au participat cursanții și profesorii lor.

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a ținut o prelegere inaugurală.

În aceeași zi, au început efectiv cursurile.

PREGATIREA CICLULUI DE CONFERINȚE CU TEMATICA IUDAICA

Marti 9 octombrie a.c., a avut loc, în sala de ședințe a Templului Coral, o consfătuire cu un număr de intelectuali evrei în vederea organizării ciclului de conferințe în sala de festivități din str. Popa Soare 18.

Consfătuirea, desfășurată sub conducerea Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, a fost caracterizată de un spirit constructiv, manifestîndu-se interesul celor prezenți pentru abordarea unor teme variate, din domeniul culturii și artei, al contribuției noastre la dezvoltarea economică și culturală a țării.

A fost stabilit programul desfășurării conferințelor pe trim. IV 1990.

Conferințele vor avea ca temă: „Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a ținut o prelegere inaugurală. În aceeași zi, au început efectiv cursurile.”

În luna octombrie

- 14 oct. ora 11 — Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen „Moment actual al poporului evreu în general și al populației evreiești din România în special”
- 21 oct. ora 11 — Prof. Haim Riemer „Tora — lege fundamentală a poporului evreu”
- 28 oct. ora 11 — Scriitorul Dorel Dorian „Pogromurile. Rememorări necesare”.

În luna noiembrie

- 4 noiembrie 1990: Scriitorul Dumitru Hincu „Lecturi paralele — Fișe pentru o istorie veridică”
- 11 noiembrie 1990: Criticul de artă Amelia Pavel „Artiști plastici evrei din România”
- 18 noiembrie 1990: Etnosociologul Harry Culer „149 judecăți și prejudecăți despre evrei”
- 25 noiembrie 1990: Scriitorul Victor Bărlădeanu „Contribuții evreiești la disidența literară est-europeană”

COMEMORARE DEOSEBITĂ LA BACĂU

Recent a avut loc în orașul nostru, la Cimitirul eroilor, inaugurarea a 16 monumente ale eroilor evrei căzuți în Războiul de Întregire din 1916-1918 și a altor 20 monumente restaurate ale eroilor evrei din același război, care au fost deshumati de la Cimitirul Lazaret și reînmuiați în Cimitirul evreiesc nou.

Atît deshumarea, cît și reînmuierarea osemintelor, precum și restaurarea și construirea noilor monumente se datorează grijii și îndrumărilor Federației Comunităților Evreiești din România, prin intermediul conducerii Comunității Evreilor din Bacău, care a acordat o deosebită atenție acestor acțiuni.

În fața monumentelor, în prezența unui

numeros public și a reprezentanților presei locale, au fost oficiate servicii divine, în ambele cimitire, de către dl G. Rubingher, eforul sinagogii „A. Rosen” din Bacău. Serviciile religioase s-au încheiat cu un „Kadiș” spus de cei prezenți, la căpătîiul fiecărui monument.

Aceste comemorări s-au constituit într-un omagiu adus eroilor evrei și, în același timp, într-o marturie și un exemplu pentru generațiile care vor urma privind modul în care poporul evreu și-a împietrit viața cu durerile și bucuriile, cu năzuințele și idealurile poporului român, în lupta pentru integritatea, independența și suveranitatea României.

Coresp. L. IOSIF

AVRAHAM EVREUL

(Urmare din p. 1)

al credinței. Nu se mulțumește că el a fost acela care l-a descoperit pe Dumnezeu, ci propovăduiește într-una comunitatea cu Divinitatea și cu umanitatea și astfel „אברהם אבינו עשה לאלהינו” „crează suflete”, și discipolii săi îl privesc ca pe un părinte.

Demn de relevat e faptul că cel dintîi evreu nu aparținea numai poporului evreu, ci tuturor popoarelor, așa precum Dumnezeu pe care el a fost primul care l-a înfățișat aparține întregii omeniri. În Avraham se trag Ismael, părintele lumii musulmane și Esav, premegătorul celorlalte credințe religioase. Credințioșii Dumnezeului lui Avraham, purtătorii cuvîntului Torei care poartă numele de ievrim — evrei — cred astfel cu neșărmătată convingere într-o singură familie umană, precum una a fost familia marelui lor înaintaș.

Monarhul Nimrod, primul dintre monarhii istoriei, omul crunt și neîndurător, e și cel dintîi dintre tirani care își bazează puterea pe divizarea robilor în caste și în semintii, care asmute pe unii contra celorlalti cu pretextul că se închină la altare diferite. Avraham, cel care nu face deosebire între oameni, cel care caută să-i unească, îi apare deci ca un primejdios dușman al robiei. Făcările cuptorului pe care Nimrod îl pregătește spre a-l nimici pe Avraham se dovedesc însă prea slabe. Niciind cupioarele nu au fost îndeajuns de mistuitoare, săbiile destul de ascuțite spre a putea distruge idealurile de dreptate și înfrățire ale oamenilor.

Nimrod nu rămîne singurul rege. Mai apar și alții. Fiecare dintre ei a izbutit să subjuge cite unul sau mai multe noroade. Existența hrăpăreștilor tirani generează războiul. În paginile capitolului acesta biblic, ni se zugrăvesc aspectele primului război în care au fost zvirlîți bieții oameni, minaiți spre a se ucide unii pe ceilalți, spre a satisface lăcomia stăpînitorilor. Două coalii „regale” se înfruntă în „valea varurilor”. Intervenția lui Avraham, spre a pune capăt acestei sălbăticie încăierări, ne e descrisă în Midras, print-o scenă simbolică și plină de semnificație. O ciudată luptă se desfășoară între oamenii lui Avraham și mercenarii regilor. Aceștia din urmă zvirlau cu săgeți spre grupul avrahamitic, iar acesta riposta

aruncînd în ostile regale cu spice de grâu. Pînă la urmă au învins — nu săgețile, ci spicele.

Niciodată — ne învăță această legendă, veche pe cit de veche e credința noastră — niciodată săgețile, sau urmasle lor, oricît de rafinate ar deveni, nu vor izbîti să îngenunche spicele, simbol al muncii creatoare. Bătălia dintre două concepții de viață nu poate fi hotărîtă pe cîmpul de luptă, iar armele de exterminare nu pot să convingă pe oameni de care parte este dreptatea. Numai pe cîmpul spicelor, al întrecerii pașnice în munca creatoare, numai pe terenul strădănilor spre a aduce spice, hrană, bunăstare oamenilor, se verifică de partea cui este dreptatea, se statornicește victoria credinței celei adevărate.

Epilog de război. Regele Sodomei, unul dintre „aliații regali”, conștient de războiul — ca și toți succesorii săi — ca un preț de pradă și jaf. Îi propune lui Avraham o împărțea, căci nu poate concepe un alt rezultat al victoriei decît acela de îmbogățire, de înrobire a altora. Prada de război, după părerea sodomului rege, ar trebui împărțită astfel: „dă-mi mie sufletele — adică robii — iar averea ia-ți-o ție” (Genesis 14, 21).

Avraham răspunde, iar răspunsul lui e plin de demnitate umană. „Am ridicat brațul meu — spune Avraham. Nu l-am ridicat însă spre a semăna crima și jaful. Brațul omului nu e făcut spre a însuși munca semenului său, spre a nimici viața. Am ridicat brațul meu spre Dumnezeu, Domnul înălțimilor, creatorul cerului și al pămîntului!”

„El, Unicul Creator, Cel ce ne cheamă spre înălțimile perfecțiunii și ne îndeamnă să nu ne afundăm în prăpăstii urilor și certurilor, Cel ce a creat și cerul și pămîntul ca un simbol al posibilităților ce sălășluiesc în noi, fiii săi plămădiți din aluat pămîntesc, de a străpunge cu aripile sufletelor noastre tainele cerului. El, către El am ridicat brațul.” Pentru idealul ce-l înfățișează se îndreaptă strădania brațelor mele și nu „ătre pradă și jaf. Nici un fir de ață nici o curea de încălțăminte nu voi lua de la tine — continuă Avraham — și nicicînd nu vei putea spune: eu l-am îmbogățit pe Avraham (Genesis 14, 20).

Brațul care stă în slujba dreptății și nu a nelegiurii; brațul care minștește plugul și nu sabia; brațul care creează și nu distruge; iată brațul lui Avraham.

BAR-MITZVA LA TIMIȘOARA

În predica festivă, domnul prim-rabin a relevat importanța evenimentului, subliniind că tînrul pășete prin acest act solemn în rîndul membrilor maturi ai poporului evreu, popor al Cărtii, popor martir, care timp de două milenii n-a pregetat să depună eforturi considerabile pentru supraviețuire în Galut. În condițiile a nenumărate vexații și pogromuri și ale unui holocaust abominabil, pentru ca, prin jertfe imense, să-și vadă visul împlinit: restabilirea Statului Israel. Acordînd sacerdotala binecuvîntare, domnul dr. Neumann a dat „fiului poruncii” valoroase îndrumări și îndemnuri pentru viitor, pentru viața care i se deschide sub auspicii atît de promițătoare.

La prima sa chemare în fața Torei, sârbătoritul a rostit impecabil Haftara, convingîndu-ne de buna sa pregătire, pentru care merită laude profesorul Ezra Bergler. Apoi, prin potrivite cuvinte, a mulțumit părinților săi, bunicii Eva Frank și, nu în ultimul rînd, conducerii comunității pentru grija cu care l-au înconjurat și l-au sprijinit ca să desăvîrșască acest eveniment important în viața lui.

Serbarea s-a încheiat cu un borsat kidus, în cadrul căruia cantorul H. Fischer a delectat asistența cu frumoase cîntece evreiești. S-au rostit toasturi, prin care au fost felicitat sârbătoritul și familia sa, s-au pronunțat cuvinte de laudă la adresa activității comunității, s-au dat povești și sfaturi tînrului celebrat.

A fost emoționantă alocuțiunea domnului Tiberiu Hering, unchiul de 82 ani, venit special din Statele Unite pentru această, sârbătorire. Publicistul israelian Charles Hoffmann, de la Jewish Telegraphic Agency, din Ierusalim, și-a exprimat satisfacția de a fi avut ocazia să cunoască realitățile postrevoluționare din țara noastră, viața dinamică a Federației Comunităților Evreiești și se angajă să scrie despre cele constatate, comunicînd astfel populației israelului evenimentele trăite în România.

A. MARCU

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Un zîmbet și o mulțumire

ABALAT ȘABAT, CU DECANI DE VIRSTĂ LA HEIDELBERG

O idee îndrăgită a conducerii comunității evreiești din Heidelberg a fost de curind, pentru prima oară, tradusă în fapt. Din păcate, există și la Heidelberg unii membri mai vîrstnici ai comunității, care nu mai pot veni la serviciile divine. Conducerea comunității a luat hotărîrea de a vizita aceste persoane acasă sau în locurile unde sînt internate.

Prima vizită a fost făcută de decanul Mannheim, în vîrstă de 72 de ani, care trăiește într-un apartament. Ea nu este în stare să se deplaseze singură și nu a participat de ani de zile la Kabalet Șabat.

Prima vizită a fost făcută de decanul Mannheim, în vîrstă de 72 de ani, care trăiește într-un apartament. Ea nu este în stare să se deplaseze singură și nu a participat de ani de zile la Kabalet Șabat. Au dus cu ei două copii, Jair Magall, trei copii comunitate, l-au însoțit pe decan, acesta la doamna Mannheim. Au dus cu ei două copii, Jair Magall, trei copii comunitate, l-au însoțit pe decan, acesta la doamna Mannheim. Au dus cu ei două copii, Jair Magall, trei copii comunitate, l-au însoțit pe decan, acesta la doamna Mannheim.

DREPTI AI POPOARELOR DIN FRANȚA

La 14 octombrie a.c., sub prezidenția dlui Michel Rocard, miniștrii au acordat, la Paris, o medalie colectivă de drepturi ai popoarelor acordată de Institutul Yad Vashem din Ierusalim pentru localitatea Cham-sur-Lignon și împrejurimile sale. La această ceremonie au fost prezenți dl Jean Kahn, președintele al CRIF, dl Yitzhak Avira-

Trei tenori și un mare dirijor

Zubin Mehta

Casa de discuri DECCA (Franța) a editat un disc (CD) consacrat cu nerăbdare de toți melomanii.

Aliaua își continuă cursul

Ministrul de externe etiopian Tesfaye Dinka a afirmat socrum, în timpul vizitei sale la Washington, că Aliaua evreilor etiopieni spre Israel a reînnoit, reîncaadrîndu-se în ritmul normal. Ea a trebuit mai înainte să fie întreruptă în mai multe rânduri, așa încît mii de candidați la Alia au fost nevoiți să rămînă în lagărele de refugiați de la Addis Abeba.

Demitatul etiopian a mai declarat că guvernele Israelului și Etiopiei „ar putea foarte bine să cadă la o înțelegere în această problemă”. Această afirmație a fost confirmată de Shmuel Yarov, purtătorul de cuvînt al ambasadei israeliene la Washington, care a vorbit despre o „cooperare deplină a celor

beinu” și „Hine ma tov”. Vizibil emoționată, bătrîna doamnă a urmărit totul și a fredonat și ea cîntecele, copleșită de amintiri și de dorul după copiii și nepoții ei din Israel. Emoționată, a subliniat, schițînd un zîmbet de recunoștință, că acești copii care au vizitat-o în acea zi sînt și copiii ei, întrucît „cu toții alcătuim o mare familie”.

Aceste vizite făcute persoanelor vîrstnice și bolnave vor fi continuate pe viitor. De la 1 iulie 1990, la comunitatea evrească din Heidelberg activează o persoană care prestează servicii civile. Aceasta stă în principal la dispoziția membrilor bătrîni și suferinzi ai comunității. Este încă o modalitate ca o importantă îndatorire socială a comunității să fie îndeplinită.

ran, ministru plenipotențiar al Israelului în Franța și alte numeroase personalități din lumea religioasă și politică.

Cei distinși de Institutul Yad Vashem cu prestigioasă medalie s-au remarcat prin actele de curaj care au permis salvarea a mii de familii evreiești din această zonă în fața furiei dezlănțuite de nazisti.

Este vorba de „Muzică pentru suflet — trei tenori”, José Carreras, Plácido Domingo și Luciano Pavarotti, fără îndoială cei mai buni din lume, iar ultimul, din acest secol, care s-au reunit la Roma, la încheierea Campionatului mondial de fotbal din iunie 1990. La Termele lui Caracalla ei au dat un spectacol muzical unic, sub conducerea lui Zubin Mehta.

Acest dirijor a asigurat o prezență de neuitat, plină de voioșie, de fantezie, de umor și de malicie.

Zubin Mehta, directorul muzical de azi al Filarmonicii Israelului, a fost feliicitat călduros încă de Golda Meir pentru contribuția sa la viața culturală din Israel. El este prieten apropiat cu renumiții muzicieni Barenboim, Zuckerman, Perlman, Stern.

Zubin Mehta, cu personalitatea sa degajînd căldură și siguranță, a fost ales pentru a dirija concertul excepțional al celor trei tenori, cu o orchestră de 240 de instrumentiști, în fața a milioane de telespectatori.

două guverne” și despre o „proporție cvasinormală” a Aliaiei din Etiopia.

La conferința de presă ținută la Washington, ministrul Dinka a subliniat că plecările spre Israel au fost „temporare încetinite”, deoarece s-au ivit probleme cu persoane care se dădeau drept evrei pentru a se putea prevala de această cale a „emigrării”. „Or, nu acest lucru îl dorește guvernul Israelului și nici guvernul Etiopiei nu intenționează să-l sprijine.”

Oficialități ale Departamentului de Stat și senatori din Congresul american și-au exprimat speranța că Etiopia și Israelul ar putea cădea din nou de acord în această problemă.

Știri de la Universitatea Ebraică

UN NEOBÎSNUIT STANDARD AL PĂCII LA INSTITUTUL „TRUMAN”

O lucrare de artă ieșită din comun, avînd ca fond ideatic miile de copii evrei și arabi din Israel și proclamînd, în ebraică și arabă, universalismul drepturilor umane, a fost expusă la Institutul de cercetări pentru promovarea păcii „Harry S. Truman”, de pe lângă Universitatea Ebraică.

Standardul a fost ideea unui artist brazilian, Otavio Roth, aflat în vizită la Ierusalim acum un an ca invitat al Institutului „Truman”, pentru a conduce proiectul unei opere de artă — punte de înțelegere între tineretul evreu și cel arab — proiect ce urma să fie realizat în colaborare cu secția pentru tineret al Muzeului Israelului. Proiectul a fost subvenționat de Fondul „Marcus Oscar Omar” pentru înțelegere și pace între arabi și evrei, care este administrat de Institutul „Truman”.

Intr-una din etapele de lucru ale proiectului, copiii evrei și arabi din Ierusalim, între 6 și 9 ani, și-au vîrît miștile în diferite culori și și-au lăsat amprentele pe o uriașă bucată de hîrtie pusă la dispoziție de Roth. Ulterior, Roth a preschimbînd degetele mari ale miștilor în capete de păsări, ceea ce a creat efectul unui zbor de porumbel, simboluri ale păcii.

Inscripția de la marginea hîrtiei este o traducere în ebraică și arabă a primului articol al Declarației Universale a Drepturilor Omului, adoptată la O.N.U. în 1948. Articolul sună astfel: „Toate ființele umane sînt născute libere și egale în demnitate și drepturi. Ele sînt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să acționeze una față de alta în spiritul frăției”. Motivele de pe steag au fost desenate de artista evreică Mala Karl și de artistul arab Adnan Zubeidi.

DOCTORATE DE ONOARE ȘI PREMIU

Cu prilejul Adunării din acest an a cadrelor didactice din Universitatea Ebraică, următoarele personalități evreiești ale lumii științifice din Israel și din străinătate au primit doctorate de onoare ale Universității Ebraice: poetul israelian Yehuda Amichai — pentru contribuția sa în literatura ebraică; industriașul american Arthur Belfer — pentru eforturile deosebite întreprinse în vederea dezvoltării științei prin învățămînt și cercetare; liderul evreimii austrieciene, Israel Blankfield — pentru contribuții însemnate în viața culturală a evreimii din Australia, cit și a celei din Israel; Charles Bronfman, din Montreal, personalitate proeminentă în probleme evreiești din Canada și de pretutindeni — pentru extinderea pe multiple planuri a relațiilor dintre Israel și comunitățile evreiești din Diaspora; Maurice Cohen, lider comunitar din Boston — pentru adîncă implicare în continuarea realizărilor idealurilor de educație evrească; dr. Eliahu Elath, fost președinte al Universității Ebraice, diplomat și orientalist, care a pledat cu succes cauza Israelului pe arena internațională; dr. Rosita Herczeg, din Argentina, fost președinte al Consiliului Național al Femeilor Evreice — pentru munca plină de devotament în domeniul educației din Israel și Diaspora; prof. Roland Mortier, din Belgia — pentru contribuții la întărirea relațiilor culturale între Departamentul de limbă și literatură franceză din Belgia și Asociația prietenilor Universității Ebraice; Sidney Muslier, din New York, care, în

calitate de președinte al Fondului pentru așezămîntul în Israel, a ajutat la înmîinarea unor instituții economice, industriale și de învățămînt în Israel; avocatul Maximilian Schmiomski, din Germania — pentru ajutorul acordat modernizării învățămîntului superior din Israel, datorită rolului important pe care-l deține în cadrul Asociațiilor europene de prieteni ai Universității Ebraice; președintele Curții Supreme de Justiție a Israelului, Meir Shamgar, care a contribuit la întărirea sistemului legislativ israelian și la sporirea prestigului său internațional. Conducerea Universității Ebraice a acordat premiul „Solomon Buslick” lui David Sala, din Londra, pentru devotamentul său în sprijinirea îmbunătățirii învățămîntului, cercetării medicale, vieții sociale și culturale în Israel. Rabinului Irvin Greenberg, din New York, conducător spiritual, profesor, autor al unor studii de iudaistică, i s-a conferit Premiul „Samuel Rothberg” pentru educație evrească, datorită modului în care a reușit să evidențieze locul eticii evreiești în sistemul american de valori.

VACCIN

O echipă a Școlii Medicale Hadassa din cadrul Universității Ebraice a realizat un nou și eficient vaccin antigripal. Administrat nazal, vaccinul respectiv asigură o protecție locală specifică a sistemului respirator. Folosit regulat, el asigură, de asemenea, aceeași protecție cir-

Prof. Z. Zakay-Rones

culației singelui și sistemului limfatic.

Vaccinul, obținut de prof. Zichria Zakay-Rones și Reuven Levy, de la Centrul Chanock de Virusologie din cadrul Școlii Medicale Hadassa, este preparat din viruși complet distruși. Principala trăsătură a noului vaccin este reacția locală asupra cavității nazale și asupra căilor respiratorii superioare, care asigură protecție tocmai acelor puncte unde virusul gripei atacă mai întîi organismul.

MAIMONIDE ȘI MEDICINA

Sfaturile în legătură cu nutriția, date în urmă cu circa 800 de ani de unul dintre cei mai de seamă corifei ai iudaismului, Maimonide, au și astăzi valabilitate, sustine un expert de la Universitatea Ebraică.

În fața cadrelor didactice de la Centrul „Cossel” pentru educație fizică, din cadrul Universității Ebraice, Connie Steinberg a ținut o comunicare despre actualitatea opiniilor lui Maimonide în probleme de dietă. Ea a considerat că Maimonide (Rabi Moșe ben Maimon, cunoscut, de asemenea, sub numele de Rambam), învățatul născut în Spania secolului al XII-lea, a fost nu

numai una dintre cele mai ilustrate personalități ale tuturor timpurilor în domeniul religiei mozaice, dar și unul dintre cei mai buni îndrumători privind modul în care se poate menține sănătatea printr-o dietă adecvată.

Remarcabil e că sfaturile lui Maimonide se potrivesc cu unele din cele mai recente teorii în domeniu, a declarat Connie Steinberg.

Cercetătoarea, care a venit din Ottawa, Canada, și a studiat știința alimentației la Universitatea din Toronto și probleme de nutriție la Universitatea Cornell, a afirmat că Maimonide a îndemnat la consumarea produselor obținute din plante cerealiere, evitarea abundenței de grăsimi, hrana proaspătă, moderarea în consumarea lichidelor la mese și a considerat că exercițiul fizic este un auxiliar necesar al unei bune alimentații.

Maimonide, strălucit teolog și incontestabilă autoritate în materie de legislație iudaică, a fost și un renumit medic. În această din urmă calitate, a avertizat asupra consumării excesive a pîinii prăjite, a prăjiturilor din aluat și a folosirii hranei prea sărate. În privința băuturilor alcoolice, Maimonide nu a fost împotriva consumării lor, dar a recomandat ca acest consum să fie făcut cu moderație și numai în timpul meselor.

Mesele trebuie luate stînd așezat, scrie Maimonide. De asemenea, este bine să se evite consumarea grăbită, lacomă a hranei. Nu trebuie să se mîncească sau să se bea decît atunci cînd omului îi este, într-adevăr, foame sau sete.

Cercetătoarea Connie Steinberg a sintetizat concepția despre nutriție a lui Maimonide, care, uitată de-a lungul timpului, a revenit în actualitate, contribuind la dezvoltarea științei moderne a nutriției.

PREMIUL ISRAEL

Patru oameni de știință, profesori la Universitatea Ebraică din Ierusalim, au primit anul acesta Premiul Israel, cea mai înaltă distincție acordată de Statul Israel. Aceștia sînt: Moshe Altbauer, profesor emerit de lingvistică slavă și studii ruse; Alexander Levitzki, profesor de biochimie, președintele Institutului de științe medicale din cadrul Universității „Alexander Silberman”; Nathan Spiegel, profesor emerit de limbi clasice; Meir Weiss, profesor emerit de studii biblice.

COMUNICĂRI

La Universitatea Ebraică a avut loc întrunirea anuală a Societății Israeliene de microbiologie. S-au ținut comunicări despre: dezideratul eliminării bolilor infecțioase (poliomielită, SIDA, hepatită infecțioasă, malarie) pînă în anul 2000; noi metode în microbiologie; biologia moleculară și controlul genelor biotehnologice. Au fost prezentate, de asemenea, lucrări despre utilizări ale microbiologiei în agricultură, în medicina generală, stomatologie, medicină veterinară, viruși retroactivi, factori de creștere, antivirali și substanțe anticancerigene, în ecologia microorganismelor și altele. La întrunire au participat și un însemnat număr de cercetători străini.

Vocația rememorării Holocaustului*

Netrăind Holocaustul, urmașii supraviețuitorilor catastrofei manifestă însă capacitatea de a ațina asupra-i lumina rațiunii, conferind limbajului, uneori prin simplă apăsare pe declanșatorul cuvintului-cheie, purtător al suferinței, întreaga autoritate protestatară, mergând până la identificarea cu victimele copleșitoare tragedii. Această tendință majoră în poezia contemporană a Diasporei se resimte și în structura cărților de poezie apărute în ultimii ani în România, aparținând unor autori evrei: Izsak Martha, Bianca Marcovici și Boris Marian. Sentimentul rădăcinilor iudaice și cel al sacralității cuvintului, o altă trăsătură definitorie comună Diasporei, se resimte și în structura volumelor autorilor mai sus menționați.

La Izsak Martha (premiată la numeroase concursuri de poezie din țară, colaboratoare la „Revista Culturii Mozaic”) regăsim conceptul eclesiastic al lui „vanitas vanitatum”, într-o interpretare venind în contact cu obiceiul funerar evreiesc de a acoperi ochii celui mort cu cioburi („Avem ochi atit de mari / pentru lumea asta atit de mică”). Versul, voit prozaic, are inflexiuni aforistice. Există și un anume romantism — conștient sau nu — al „chemării” îndărăt în timp, transpusă prin elemente vizuale, auditive, prin nume cu rezonanță de antichitate iudaică („caravane vechi”, „strigătul

literar”, „Convorbiri literare”, „Ramuri”, „Lucașfăru”, „Pagini bucovinene”, „Ateneu”. Participarea Biancăi Marcovici la numeroase concursuri de poezie din țară („V. Alecsandri” — Mircești, 1985; „T. Arghezi” — Craiova, 1988; „M. Eminescu” — Arad, 1989; „R. Guga” — Tg. Mureș, 1989) a fost încununată cu prestigioase premii. Aparițiile editoriale — debutul colectiv la Ed. Junimea, Iași, 1985, și volumele de poezie publicate la Ed. Litera, București („Ochiul cuvintului”, 1987 și „Dincolo de paradis”, 1989) — au fost bine primite de critica literară. Concludente recenzii sem-

nate de I. Holban, V. Atanasiu, D. Obreja, V. Cuițaru, I. Kara, L. Ulici, N. Diaconu, C. Buzza, N. Manolescu, G. Costin, Gh. Tomozei, Dorin Măran, B. Demetrian o atestă.

Bianca Marcovici analizează una din coordonatele majore de comportament iudaic (dragostea

măsură suferinței, încet devine, sustine unul dintre cronicarii literari americani, „efectiv o femeie transportată la Auschwitz cu unul din trenurile morții”). Interesul față de rădăcinile iudaice incumbă aceeași transformare a reperelor conceptuale în repere de suflet („memoria păstrătoare de Ierusalim” convertită în „stergerea lacrimilor”), iar confruntarea dintre cuvintul „muzică nepăminteană” și cuvintul stors de forță originară prin „slăbiciune”, „uscare”, „lașitate” ține de vocația etică, de filieră iudaică, a poetei.

Semnul ascendenței sub care viază concepția iudaică despre timp — incluzând speranța, atunci când prezentul îi lipsește elementele de susținere, îndărătnicia de a lupta pentru afirmarea binelui și frumuseții într-o lume care le infirmă — este cel sub care se situează și poezia lui Boris Marian (colaborator al „Revistei Culturii Mozaic”, autor a două volume de poezie, dintre care unul, „Profesorul de fericire”, având girul Editurii „Cartea Românească”).

Trimiterile biblice („Pling ruinele încă / în piatra aleilor, împletindu-se cu dulcea roșire / a Cântării Cântărilor”, „Orasul Ur”, „soața lui Lot”), sugestia steiului imaginat prin asumarea amintirilor bunicii, avind ca fundal „șesnice vesnice plingind, cu brațe nălțate”, dau măsura conștiinței iudeității poetului.

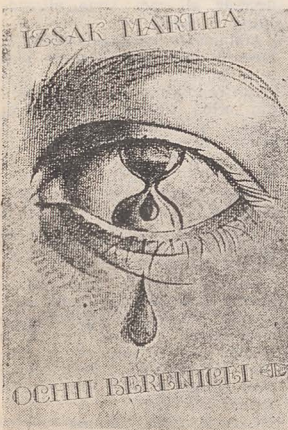
Această posibilitate de a privi Holocaustul din perspectiva implicării indirecte, prin rememorarea morții tragice a bunicilor, ucisi „pentru simplul fapt [...] că aveau nume ciudate”, puși de naști să-și sapa singuri gropile (v. „Bunicii profesorului”), este secundată la Boris Marian de viziunea înfringerii morții, fiindcă imaginile de cosmar sînt contrapunctate de argumentul — metaforic — al lui „Am Israel Hai”, întrerup de oasii „peste continente” ai bunicilor redeveniți „tineri”. Alături, raportarea la cataclism se face critic, prin

întrebarea plină de dramatism adresată profetului Daniel privind monstruozitatea genocidului. Infernalul asasinat la „ordin” duce la disoluția edificii rațional într-o lume bîntuită de flagelul absurdului funcționînd ca un automat (v. „Întrebările profesorului”). Meliorismul manifestat în credința că „absurdul nu poate fi niciodată un punct de plecare” prevalează asupra îngrijorării în fața resuscităților neonaziste actuale („amintirea vocii la telefon), al căror principal aliat e indiferența („otrăvă mai puternică decît toate otrăvurile”). Există la Boris Marian o riguroasă intelectualism, o pondere a concepțiunilor lui asupra emoționalului. Poezia lui e preponderant parabolică, cele două personaje lirice, profesorul și elevul, vin din asimilarea „Pildelor” solomonice, substituindu-se, prin dialogul textual presupus, într-un îndrumar de comportament al generis la nivelul spiritului de secol XX. Stilul jurnalistic premeditat capătă forță prin exprimarea eliptică, uneori prin încălețarea de sugestii tragice ale unui singur cuvînt: „tineri” trimițînd la cele ale morții, „cuptoare” reducînd în menăcrima organizată: crematoriile ale lașărilor de exterminare.

Resortul volitional, refuzul universului consacrat al poeziei, ironia, laconismul, palelismul dramatic înfrînat de prozism — iată cîteva coordonate estetice actuale la care subscriu și Izsak Martha, Bianca Marcovici, Boris Marian, cu nota specific-indicată a datoriei stării de veche pentru ca ororile trăite de bunicii și părinții lor să nu mai aminte vreodată umanitatea.

E. SUHOR

* Izsak Martha, *Ochii Bere-nicei*, Ed. Litera, 1989; Bianca Marcovici, *Dincolo de paradis*, Ed. Tîrgu, 1989; Boris Marian, *Profesorul de fericire*, Ed. Litera, 1986, *Profesorul de fericire*, Ed. Cartea Românească, 1989.

YEHORAM GAON

surd al șacalilor de seară”, „o voce din Byblos”, „ochii Bere-nicei”, care dă și titlul volumului), elemente repercutate pe fundal tragic („umbra amară”, „plînsul ascuns”). Antinomia dintre dragoste de frumos anti-umanism al ideologiei naziste (conform acesteia din urmă trebuiau eliminați — a se înțelege uciși — toți cei aparținînd raselor, inferioare, indezirabile, handicapați) se suprapune ideii supremației culturii asupra doctrinei iraționalului și violenței (v. „Bunica”). De altfel, aceasta e ilustrată și prin aluzii la istoria evreilor („Cezarul care s-a bătut / cu primul templu / cu litera”). Nenumită, arderea de tot răsare laitmotive, obsesional din enumerările de imagini, suprarealiste doar ca expresie tehnică, nu și ca fapte de viață („fumul ieșind din oase / mirosind a cosite aurii de fetițe”), din „ecourile incinerante” (poeticul consacrat și termenul jurnalistic coexistă prin spiritul modern de rîcoșev vizavi de „literatură”), din încercarea de a imagina spaima celui hăituit simțînd apropierea urmăritorului („mărsăluitul bocancilor”, „ritmul de fanfară”), avertisment în fața escaladării din prezent a neonazismului, fiindcă „ecourile marșului funebru nu s-au stins”, semnalizează Izsak Martha.

O altă veche colaboratoare a revistei noastre, în prezent vicepreședintă a filialei Iași a Asociației culturale de prietenie România-Israel, Bianca Marcovici, a debutat la revista ieșeană „Cronica” (1983), devenind o prezență lirică inconfundabilă în paginile unor reviste de înaltă ținută intelectuală, ca „România

Acest cîntăreț israelian, binecunoscut atit în țara sa, cit și în Diaspora, nu se limitează să-și împlinească vocația artistică. El își consacră talentul și în serviciul unei cauze pentru care militează de 15 ani, ca membru și apoi ca președinte al Consiliului de sprijin din spitalul Misgav Ladach din Ierusalim, în care s-a născut el și apoi îi copiii săi.

„Cu aceeași plăcere mă ocup de spital ca și de rolurile mele pe scenă. Nu renunț, bineînțeles, să fiu prezent în viața artistică. Voi continua să cînt atit cit voi putea, pentru că aceasta face parte integrantă din viața mea”.

O dovadă: recent a avut loc premiera filmului său „De la Toledo la Ierusalim”, care rezumă, în 18 romane cîntate în ladino, istoria iudaismului spaniol, de la 1492, data expulzării evreilor din Spania, la sosirea la Ierusalim a familiei artistului. Această saga individuală a fost în special marcată prin exterminarea la Auschwitz a evreilor din Balcani, printre care aproape toată familia tatălui său. Filmul se încheie cu înmormîntarea bunicului său, la

Ierusalim.

Yehoram Gaon își consacră actualul său turneu european și reactivării asociațiilor de susținere a spitalului Misgav Ladach.

După cum este indeobște cunoscut, nici o instituție spitalicească nu se poate dezvolta decît prin constituirea și dezvoltarea unei rețele de susținători, de prieteni de pretutindeni.

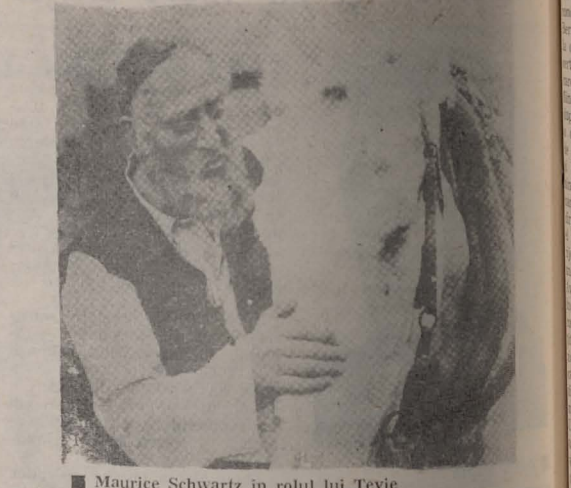
Astfel, după vizitele sale la Paris și Londra, cunoscutul cîntăreț a participat la Helsinki, la o recepție desfășurată în incinta Parlamentului finlandez, sub auspiciile asociației locale de prietenie cu Israelul, din care fac parte multe personalități creștine; prestigiul de care se bucură Yehoram Gaon joacă un rol determinant în succesul activității de relații publice a spitalului.

Misgav Ladach își face un punct de onoare din faptul că asociațiile sale din lume nu solicită nici o cheltuială pentru funcționare, astfel încît totalitatea sumelor colectate revin în întregime scopului lor. O structură de coordonare, foarte elaborată, compusă din Consiliul de sprijin împreună cu unul dintre cei mai buni experți contabili din Israel și un consilier juridic, asigură deplina competență în administrarea fondurilor.

Yehoram Gaon a probat pe deplin capacitățile sale de militant social în slujba omului. Misiunea sa umanitară pe lângă spitalul Misgav Ladach este un succes. De aceea, prietenii săi îl încurajează să se dedice în continuare bunăstării concetățenilor săi.

Acest ierusalimitean aspiră să-și urmeze lui Teddy Kolek ca primar al Ierusalimului, funcție pe care o consideră printre cele mai de răspundere din lume.

Ca model de artist dedicat politicii, el a ales imaginea lui Ronald Reagan pentru reușită și aceea a lui Yves Montand pentru etică.

■ Maurice Schwartz în rolul lui Tevie

TRADIȚIA LUI TEVIE CONTINUĂ

Printre starurile cele mai aclamate în întreaga lume, în anii de aur ai teatrului și ai filmului idis, a fost și renumitul Maurice Schwartz. Înestrările sale de actor, regizor și scenarist au fost demonstrate indubitabil în filmul „Tevie”, film prezentat în 1990, la Londra, în cadrul Festivalului internațional al filmului evreiesc.

Această memorabilă adaptare a romanului lui Salom Alechem, „Tevie Lăptarul”, este plasată la începutul secolului, în comunitatea evreiască din Rusia, aflată în pragul revoltei și al schimbării; al intensificării persecuțiilor rasiale.

În sufletul lui Tevie se dă o luptă între grija pentru cotidian și credința în misiunea supraviețuirii poporului evreu prin supraviețuirea familiei evreiești. O

scenă obisnuită și, totuși, impresionantă este aceea în care Tevie îi învață Psalmi pe nepoții lui și rostește cu fervoare rugăciunile de Șabat.

Maurice Schwartz, una dintre ultimele mari personalități ale scenei idis din Statele Unite ale Americii, s-a născut într-un oraș din Ucraina și a emigrat, copil fiind, în această mare țară. În 1919 a fondat Teatrul Evreiesc din New York. În următorii 30 de ani, a sustinut și a condus acest teatru cu un repertoriu artistic ales.

Cunoscut pentru forța de interpretare a personajelor shakespeariene în versiuni idis, moștenit de el și de Tevie, Maurice Schwartz a dat viață lui Tevie a determinat, dar viața lui Tevie a comentat: „Cu tot un critic să comentez: „Cu tot respectul datorat lui Z. Moskal și Topol pentru creațiile lor în „Violonistul pe acoperș”, cred că Maurice Schwartz, marele actor și regizor, este primul care l-a înfățișat pe Tevie Lăptarul în întreaga sa complexitate, ca un om al tuturor timpurilor. Este un privilegiu rar să-l vezi pe Schwartz în ceea ce este, poate, cel mai strălucit rol al său.”

UN LEVIT MODERN: LEONARD BERNSTEIN

IN MEMORIAM

S-a stins din viață, răpus de un neașteptat stop cardiac, Leonard Bernstein, unul dintre marii maeștri ai muzicii din veacul nostru, înzestrat cu o charisma unică și cu o tinerețe ce părea, ca-n basme, fără bătrânețe și, mai ales, fără de moarte. În rîndurile publicului românesc, el era unul dintre cei mai populari artiști de orchestră (deși nu a dirijat niciodată în România) — și aceasta, datorită în principal serialului de concerte simfonice pentru tineret prezentate la televiziune cu mai mulți ani în urmă, serial reactualizat prin apariția la Editura Muzicală a cărții „Cum să înțelegem muzica”, în care se află reunite, în traducere românească, textele de prezentare ale multora din concertele sale pentru tineret realizate cu Filarmonica din New York. Cum s-a desfășurat cariera acestui multiplu înzestrat muzician — deopotrivă dirijor, compozitor, pianist, pedagog și teatral?

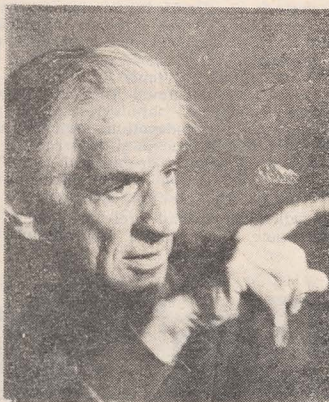
Născut în 1918, la Lawrence, în statul Massachusetts, Leonard Bernstein a deservit brusc farmecul muzicii la 10 ani, când o mătușă care se muta în alt oraș lăsat familiei în dar un pian. Incinta de posibilitățile instrumentului, micul piany a cerut să la lecții de pian și a mînat zilnic, cu o plăcere extraordinară, ore întregi. La 17 ani, în 1935, s-a scris la colegiul Harvard din Boston, unde a studiat compoziția cu Walter Piston. La absolvire, în 1939, a solicitat și a primit o bursă la „Curtis Institute” din Philadelphia, pentru a studia pianul și violoncelul. Era o activitate fără nici o perspectivă aparentă, deoarece nici un american nu se afla atunci la conducerea oroncia dintre marile orchestre din Statele Unite. Cu toate acestea, Bernstein a perseverat, a urmat în 1940 cursurile școlare de dirijat ale lui Koussevitzky, la Tanglewood, în Massachusetts și a devenit elevul favorit — un fel de fiu spiritual — al maeștrului său, care l-a atârnat ca asistent la cursurile sale. După ce, în 1941 și 1942, își câștigă existența realizînd transcripții pentru pian la patru mini sau pentru două pian la opt salii după cîntece populare, este numit în 1943, la 25 de ani, dirijor asistent la Filarmonica din New York, datorită directorului muzical Arthur Rodzinsky, care-l văzuse dirijînd la Tanglewood. Anularea lui a avut loc printr-o intimă dimușcare la 14 noiembrie 1943, cînd era programat, la ora 8, după amiază, concertul săptămînic al Filarmonicii. Bernstein a fost chemat la Filarmonica, la ora 9 dimineața, pentru a prelua concertul din după-amiază aceleiași zile, pe care Bruno Walter nu-l putea dirija, din bolnav. Fără nici o repetiție, doar după o convorbire cu Bruno Walter, el a dirijat un program dificil cu lucrări de Schumann, Wagner, Richard Strauss și prima audiere contemporană, obținînd un succes triumfal. De îndată, Leonard Bernstein a început să fie invitat să dirijeze și alte orchestre americane, dar s-a împărțit timpul între pupitrul dirijorului și compoziție, scriind o simfonie, balet și musicalul *On the Town*. În anul următor, în 1944, 26 de ani și ezita într-o s-o ia — spre dirijat sau spre compoziție? Pînă la urmă și-a împărțit timpul între diversele activități muzicale — a compus, a dirijat, a apărut ca solist la pian, a predat cursuri de dirijat la Tanglewood, a ținut conferințe muzicale la televiziune, a scris cărți, iar a suspendat dirijatul timp de doi ani și s-a concentrat asupra compoziției, pentru a proceda invers. În orice caz, pentru s-a-a desfășurat într-o permanentă ascensiune. În 1946, la 28 de ani, debutat în Europa, la Londra; au urmat marile centre muzicale europene — Paris, Franța, Italia, Austria, Germania, Belgia, Olanda. În 1958 — deci după 12 ani de afirmare plenară pretutindeni în lume —, Bernstein a fost numit director artistic al Filarmonicii din New York. A fost — își amintesc un vechi membru al orchestrei — o renaștere, o reconstrucție a Filarmonicii. Lenny este tipul de dirijor care apare pe podium și nu vorbește să miște nici măcar un deget pentru a se face înțeles. El are acea electricitate, acea charisma datorită căreia iau naștere evenimentele muzicale”. Filarmonica din New York, Bernstein a realizat o discografie impresionantă, aproape 200 de discuri, incluzînd înregistrările integrale ale simfonilor de Beethoven, Brahms, Ciaikovski, Dvofak și Mahler, pe lîngă numeroase alte lucrări, de la Bach, Berlioz, Bizet, Britten, pînă la în ordine alfabetică — Johann și Richard Strauss, Stravinski, Sostakovič, Tchaikovski, Wagner, Weber. Paralel cu activitatea de dirijat, Bernstein a continuat să se afirme în compoziție cu musicalul *Wonderful Town*, prezentat cu mare succes pe Broadway, apoi cu comedia muzicală *Candide*, după Voltaire, baletul *Dybbuk*, simfoniile *The Age of Anxiety* și *Kaddish* iar în 1957 a muzicalul *West Side Story*, care l-a consacrat

unanim în calitate de compozitor al unei veritabile „opere americane”, îndreptățită să ajungă în repertoriile marilor scene lirice mondiale datorită certelor calități ale partiturii, sincerității emoționale, limbajului direct, vitalității explozive. Activitatea dirijorală extrem de intensă, datorită căreia Leonard Bernstein a ajuns, la 15 decembrie 1971, la cel de-al 1.000-lea concert, s-a împletit, după posibilități, și cu aceea de solist la pian. Uneori le-a practicat pe ambele simultan, dirijînd o lucrare concertantă de la pian, atît în sala de concert, cît și în studioul de înregistrare.

În ciuda marilor succese reputate de Leonard Bernstein, stilul său dirijoral a trezit adeseori obiecții în presă, mai ales în cea americană, criticîndu-se comportarea sa excesiv de pasionată la pupitrul, gestica sa total neobișnuită, uneori însoțită de atitudini de-a dreptul dansante. Era considerat un extravertit, care aduce în muzica clasică maniere provenind de la muzica de mare popularitate de pe Broadwayul new-yorkez. În plus, era american și în acea vreme americanii nu luau în serios decît muzicieni veniți din

Leviții au cîntat în anticul Templu din Ierusalim. Leonard Bernstein, descendentul lor, a cîntat în marele templu al muzicii moderne. A cîntat pînă de curînd. Revista noastră își face o datorie de onoare din a evoca personalitatea uriașului conațional dispărut doar fizic.

Au cuvîntul, în acest scop, Edgar Elian și Dan Mizrahy.

Europa. A fost nevoie ca Leonard Bernstein să cucerească Filarmonica și publicul din Viena pentru ca să înceapă să fie considerat în țara sa natală o personalitate a muzicii. Păreră aceasta nu era însă împărtășită de membrii Filarmonicii din New York. „La repetiții, dar mai ales la concert — spune un fost prim-concert-maeștru al orchestrei — te lăși cuprins de forța lui de convingere, de totala lui euforie în muzica interpretată și te confundai odată cu el. Noi știm că el trăiește cu muzica și că dorește mai mult ca orice să comunice auditoriilor tot ceea ce are lucrarea mai bun de oferit”.

Cucerirea definitivă a publicului din Viena și din alte mari centre muzicale europene a devenit posibilă mai ales cînd Bernstein a prelat direcția Filarmonicii

din New York în 1969, după 11 ani, lui Pierre Boulez, de la care a preluat-o apoi Zubin Mehta. De atunci, Leonard Bernstein s-a mutat în mod practic în Europa, circulînd între Viena, Paris, Londra și München, dirijînd concerte nenumărate și realizînd înregistrări care au conferit discografiei sale, deja importantă, cu Filarmonica din New York noi dimensiuni impresionante. Discurile sale, cu un repertoriu nelimitat, au inclus lucrări de la Haydn, Mozart, Beethoven, la Mahler, Ravel, De Falla, Prokofiev, Gershwin și chiar opere integrale, printre care *Falstaff*, *Carmen* și *Cavalerul rozelor*. Cu Filarmonica din Viena a colaborat în mod

EDGAR ELIAN

(continuare în p. 8)

Gînduri personale despre un mare artist

nenți Vostră.

N-am realizat — deci după încheierea concursului „Muzica” — că redactorul „Revistei Cultură Muzică” mi sugera să scriu ceva despre Leonard Bernstein. Cît de puține date biografice cunosc despre această uriașă personalitate. L-am venerat pe Leonard Bernstein atît de mult, incit, subiectiv vorbind, ajunsesem „să-l simt aproape”. — „Bernstein a-a însoțit viața”, îi spuneam recent unui coleg de generație, comentînd decedul marelui muzician. „Cum va fi de acîtinăte fără el?”

Desigur, se vor găsi destui biografi, oameni de specialitate (muzicologi, cronicari, istorici etc.) care să fixeze în timp și cu obiectivitate rolul pe care această uriașă personalitate a muzicii secolului XX l-a avut în istoria muzicii americane și universale. Îi vor analiza opera compozițională de o deosebită fecunditate și varietate (simfonii, oratorii, muzică vocală și instrumentală, musicaluri, lucrări de jazz etc.). Vor fi comentate calitățile sale de interpret (dirijor și pianist), imprimările audio și video devenite celebre încă în timpul vieții sale, calitățile sale pedagogice (vezi neuitatele sale lecții de muzică cu exemplificări la pian sau cu orchestra, în excepționalul serial prezentat și la televiziunea română cu zeci de ani în urmă, precum și recențele sale comentarii și analize muzicologice cu ocazia imprimării integralei simfonilor de Beethoven la pupitrul Filarmonicii din Viena.) Ca urmare a succesului mondial al acestor interpretări beethoveniene, filarmonicile reunite din Berlin de Est și de Vest au operat la el să dirijeze Simfonia a IX-a în cadrul concertului de Crăciun 1989, concert prilejuit de dărimarea zidului care sectiona orașul. Astfel, „Oda bucuriei”, oda împăcării oamenilor („Toți pe lume frați noi sintem”) a răsunat în acea seară sub bagheta eminentului dirijor și OM care a fost L. Bernstein.

Omul Bernstein, americanul Bernstein, universalul Bernstein, a fost întregit de evreul Bernstein. De o profundă cultură iudaică, preocupat de soarta poporului evreu de-a lungul istoriei sale milenare, și-a găsit inspirația la două din cele trei simfonii ale sale și anume la „Jeremiah” (1943) și „Kaddish” (1963) în Biblie și în cărțile cu rugăciuni. Simfonia „Kaddish” (dedicată memoriei președintelui J. F. Kennedy) bazată pe tradiționala rugăciune pentru morți — rugăciune care ocolește cuvîntul „moarte”, fiind mai curînd o

preamărire a lui Dumnezeu, reproșîndu-i dramele și nedreptățile lumii create de El, dialog încheiat cu scuze, pocăință și... consolare (!) pentru Creator... Textul simfoniei (în engleză și ebraică) este semnat de același L. B. Audiînd această grandioasă lucrare, ai senzația că înțelegi ambele limbi, fără să le fi studiat. Cred că același sentiment îl încercă un necunosător al limbii engleze la audierea musicalului „West Side Story”.

L-am ascultat pe Bernstein — pianistul L-am ascultat în Beethoven (concertul al 3-lea) și în Gershwin (Rhapsody în blue). Deci, două stiluri reprezentînd două epoci complet distincte. L-am găsit în ambele lucrări impecabil. L-am ascultat pe Bernstein — dirijorul. L-am ascultat și văzut la t.v. în simfonii de Beethoven și Mahler, precum și în Bolero-ul de Ravel. Totul mi s-a părut perfect. (Ah! acel zîmbet bun, generos și înconfundabil din Bolero!) L-am văzut (și la t.v.) înregistrîndu-și propria sa operă (de fapt Capodoperă!) „West Side Story”. Mi s-a părut electrizant. Cred că de-aia păreau au avut-o și interpreții cu care lucra (printre ei recunoscîndu-l și pe José Carreras care-i asculta cu religiozitate îndrăgimările).

Last but not least, am avut privilegiul de a-l asculta și vedea „pe viu” cu ocazia unor concerte simfonice la pupitrul filarmonicii israeliene. M-am nimerit la Tel Aviv în-un festival Brahms (textul, în 1976), programul cuprinzînd simfonie a III-a și I. De la galerie, în stînga scenei, am urmărit în picioare, cu respirația tăiată, aceste interpretări magistrale. Orchestra suna incredibil și instrumentiștii cîntau ca vrăjii. Privitor la consumul nervos al dirijorului în timpul execuției, am avut nesperata ocazie de a-l putea studia de aproape, a doua zi.

Soarta a făcut ca acel festival Brahms să fie preluat de televiziunea britanică, iar filmarea să aibă loc a doua zi dimineață, la Ierusalim. Deși filmările se făceau în marea sală de concerte, concertul nu era cu public plătit, în sală aflîndu-se doar muzicieni sau oameni care întîmplător auziseră (la fel ca mine) că urma să aibă loc înregistrarea. În consecință, sala era aproape goală. La rugămintea regizorului filmului, toți cei prezenți au fost invitați să ocupe primele rînduri din sală. Am putut astfel să iau loc, împreună cu soția mea, în rîndul întii, la cîțiva metri de Bernstein! Ei bine, am avut un șoc! Ne-a fost teamă

(asa cum ne-am mărturisit ulterior unul altuia) că Bernstein va face un infarct sub ochii noștri. Se înroșise și se congestionase într-un fel nemaiîntîlnit. Un consum de energie indescriptibil. Atîta dăruire, atîta ardere interioară, o depășire, parcă, a resurselor native omenești! Pe practicabilul pe care era urcat, ne-a frapat de la bun început o mîchetă de o grosime neobișnuită. Explicația ne-a furnizat-o însuși dirijorul, de îndată ce a început să sară în timpul concertului, ca un boxer în ring. Mărturisesc că aceste sărituri, ca și toată gestică sa în permanentă concordanță cu mimica, reușeau să transmită alternativ bucurie, tristețe, hotărîre sau revoltă, supărare sau seninătate, optimism și încredere și așa mai putca continua pînă la totala epuizare a substantivelor care exprimă stări emoționale. Remarcabil în această stare tensională era faptul că trăirile dirijorului se transmiteau în egală măsură atît publicului cît și orchestrei care-l urmărea, vibrînd odată cu el. Mai e nevoie să precizez că atmosfera emoțională creată era dublată de o permanentă profesionalitate dirijorală care cu o perfectă precizie conducea întregul ansamblu orchestral, modelînd precum un pictor culorile și intensitatea fiecărui instrument în parte?

Preocuparea sa pentru omogenitate și amănunț am avut prilejul să constatăm cîțiva ani mai tîrziu, tot la Tel Aviv, cu prilejul unei repetiții de seară a Simfoniei „italiana” de Mendelssohn-Bartholdy. Se lucra la un pasaj în care rolul principal îl aveau violoncelul. Pasajul s-a reluat de mai multe ori. Din punct de vedere al acurateții, a fost impecabil din start. Dar Bernstein dorea mai mult. Dorea o creștere prețată și uniformă a întregii partide de celi, creștere urmată de subite reveniri și alte creșteri. Explica cîntînd, gesticulînd, într-un cuvînt „fascinant”! Întreaga orchestră îl asculta cu religiozitate indicațiile (blestemat cuvînt, dar uneori... indispensabil!). N-am cîntat pe nici o singură figură oboselă, enervare, nicidecum nerăbdare, deși, repet, era o repetiție de seară (îrzie). După terminarea repetiției era epuizat. Epuizat, dar senin. Zîmbea și mulțumea aplauzelor instrumentiștilor. Stringea mîini și le ura „noapte bună”...

A murit Leonard Bernstein. — A murit Leonard Bernstein? — E posibil să moară Leonard Bernstein?! Va muri vreodată Leonard Bernstein?...

DAN MIZRAHY

25 X 1990

Rabinul care a salvat evreimea română

Aflat în toată viața sa în fața antisemitismului, conducător al unei comunități oprimată de un regim comunist, neînteles și deseori atacat de conducerea Israelului, Rabinul Moses Rosen, Șef Rabin al României, a realizat imposibilul. Ceea ce putea fi un dans al morții s-a transformat într-un vals al victoriei și a obținut rezultate uluitoare, dacă nu chiar miraculoase. Rabinul Moses Rosen va fi pomenit în istoria iudaismului din secolul al XX-lea ca „rabinul care a salvat evreimea română”.

Rosen a convins guvernul comunist marxist-leninist al României să permită comunității ebraice, redusă de Holocaust de la 800 000 la 400 000 de oameni, practicarea iudaismului, să permită școli Talmud Toră¹ și chiar să mențină un sistem de căsătorii². În toate acestea a fost ajutat de „JOINT”, organizația mondială de caritate a evreilor.

Totuși, realizarea cea mai importantă a lui Rosen a fost să convingă guvernul român de a permite aproape întregii comunități de evrei români să plece în Israel. Sub conducerea înțeleaptă, curajoasă și vizionară a lui Rosen, numărul evreilor care au putut face Alia a trecut de 375 000, deci 97% din totalul celor care rămăseseră după război. Punându-și deseori viața în pericol în timpul terorii staliniste, luptând ani de zile cu Yevseția³, a reușit să modifice radical atmosfera care înconjură Alia.

Încă tânăr fiind, Rosen s-a întâlnit cu antisemitismul și l-a înfruntat. În 1926, un student creștin a ucis un student evreu la Cernăuți (România) și a fost achitat, după o judecată ridicolă. Acesta a fost semnalul pentru mari demonstrații antisemite. Tânărul Rosen, în vîrstă de 14 ani, a spus celorlalți colegi: „Este o nedreptate criminală. Lumea civilizată nu trebuie să tolereze astfel de crime”. A fost chemat în timpul Paștilor evreiești la biroul procurorului de stat și i s-a cerut să-și mărturisească vina. A refuzat și-a fost închis. A protestat împotriva tratamentului care i se aplica și a scris un lung memorandum de apărare, care a fost prezentat unei instanțe superioare. A fost eliberat, dar a învățat că lupte contra sistemului de oprimare.

Rosen a învățat să studieze și să îndrăgească Talmudul; familia sa descindea dintr-o lungă serie de distinși rabini învățați. Inspirat de părinții săi, și-a continuat studiile ebraice și a fost hirotniș de rabini de frunte. În același timp, s-a înscris la Facultatea de Drept din București și, în ciuda unui virulent antisemitism, a obținut diploma de licență în anul 1935.

În acel moment, Rosen a fost chemat să satisfacă serviciul militar, unde era atacat în mod regulat. După ce și-a terminat serviciul militar, a hotărât să plece la Viena pentru a continua studiile ebraice superioare. Aici a văzut cu durere creșterea mișcării naziste. A hotărât atunci să se întoarcă acasă, în România.

Si-a început cariera de rabin la vîrstă de 29 de ani, la o mică sinagogă din România. A suferit torturi spirituale și a fost trimis într-un lagăr de concentrare de fasciști Gărzii de Fier, fiind în sfîrșit eliberat cînd generalul Popescu s-a înduplecat văzînd durerea produsă bătrînilor săi pîrinți de deținerii fiului lor. A continuat apoi să ocineze căsătorii, să instruiască și să inspire comunitatea iudaică. În permanență se confrunța cu teroarea nazistă, dar, în mod miraculos, a scăpat.

A fost deosebit de îndurerat de masacrul celor 12 000 de evrei din Iași, un masacru denumit astăzi „Yenner Suttig” (acea duminică).

În 1948, Rosen a fost ales Șef Rabin al României de către o adunare de rabini și reprezentanți ai tuturor comunităților evreiești din România. Sarcina sa era să reconstruiască viața evreiască, zdruncinată de Holocaust, în contextul unei țări comuniste. Într-o țară unde Stalin era denumit „tată” și unde la București era o mică școală Talmud Toră cu 12 elevi, Rosen a refăcut viața evreiască cu pricepere și adîncă devoțiune. A fost ajutat de credința sa precum și de dragostea soției sale Amalia și de ajutorul „Joint”-ului. În pofida presiunilor comuniste, el și-a menținut cu credință sionismul.

Odată, în timpul erei staliniste, 1500 persoane erau reunite la Templul Pri-

Magen David⁴ auriu pe piept, atîrnat de lanțuri de aur dăruite de mama lui. El consideră că este un simbol al solidarității și speranței iudaice. Deoarece naștii au creat steaua galbenă ca semn al rușinii, Rosen a dorit s-o transforme într-un semn de mîndrie. El trăiește știînd că fratele său a fost rabin la Oswiecim (devenit Auschwitz) și că a suferit soarta tuturor evreilor de acolo.

Pe plan internațional, Rosen a asistat la conferințe de cel mai înalt nivel. A fost conducător la Congresul Mondial Evreiesc și a fost invitat de Papa Ioan Paul al II-lea să facă o vizită la Vatican. Are, de asemenea, strînse relații personale cu Patriarhul României. Dar, în pofida tentației și acuzațiilor lumii, Rosen nu s-a abătut cu o iotă și nu a efectuat

nici un compromis în domeniul credinței și al practicării iudaismului tradițional.

În decursul timpului, scopurile și rezultatele lui Rosen au fost înțelese pe deplin și mult respectate. Golda Meir însăși l-a vizitat la Templul Coral din București și a fost mirată să fie întîmpinată de peste o sută de tineri, băieți și fete, cîntînd „Yerusalem Shel Zahav”. Golda a plîns și l-a devenit o prietenă îndrăgită. Cînd Menahem Begin a vizitat România și a fost întîmpinat de distinși conducători de toate nivelurile, el a trecut pe lîngă înaltele oficialități și l-a îmbrățișat și sîrutat înții pe Rabinul Rosen.

Printre alte realizări, Rosen a înființat un muzeu evreiesc în România. Deoarece majoritatea evreilor plecase în Israel după Holocaust, rămăseseră mii de Suluri de Toră nefolosite. I s-au oferit milioane de dolari pentru ele, dar a refuzat. A reușit în sfîrșit să transfere în Israel 5 000 de Suluri de Toră.

Povestea completă a vieții Rabinului Rosen poate fi găsită în memoriile sale intitulate „Dangers, Tests and Miracles” publicate în anul acesta la Londra. În prezent ediția este epuizată, dar se așteaptă o ediție americană.

La încheierea interviului, l-am întrebat dacă se va întoarce în România, unde condițiile politice sînt atît de instabile și comunitatea evreiască atît de amenințată.

A răspuns: „Sigur, mă voi întoarce săptămîna aceasta, la urma urmei sîm încă în România aproximativ 20 000 de evrei, cei mai mulți dintre ei în vîrstă. Trebuie să fiu cu ei; nu-i pot lăsa singuri”. Aceasta, a spus dînsul, deși, i preună cu soția sa, au un apartament Tel Aviv.

Este un răspuns tipic pentru omul va fi cunoscut în istoria evreilor ca binul care a salvat evreimea rom

Rabin
BERNARD S. RASKA

Rabinul Bernard S. Raska
rabin emerit al Templului
gației Aaron din St. Paul,
este autorul trilogiei „H
Wisdom”.

„Împul să fii acasă”

Șef Rabinul României, Moses Rosen, a jucat un rol hotărîtor, timp de 40 de ani, în organizarea exodului evreilor din România în Israel. Sînt circa 20 000 de evrei rămași în România și Șeful Rabin, în vîrstă de 78 de ani, s-a dedicat misiunii de a asigura posibilitatea de a face Alia tuturor celor care o doresc.

Șef Rabinul României, Moses Rosen, a răspuns fără ezitare cînd a fost întrebat dacă dorește ca mica sa comunitate de 20 000 de evrei să înflorească într-o țară liberă de dictatorul comunist Nicolae Ceaușescu. „Nu. Părerea mea este să continuăm lichidarea comunității, să încurajez membrii ei să plece în Israel”, a spus. „Este timpul să fii acasă!”

Rosen, în vîrstă de 78 de ani și Șef Rabin din 1948, a supraviețuit un exod al evreilor din România unic în regimurile comuniste din estul Europei, a condus, timp de peste patru decenii, 380 000 de emigranți spre o viață nouă în statul evreu.

Acum, la nouă luni după căderea și execuția lui Ceaușescu, Rosen a declarat că resurrecția antisemitismului l-a împiedicat să-și încheie misiunea. „Logic, dacă am salvat 97 la sută dintre evreii din România, este destul, dar ceea ce fac este împotriva logicii”, a spus, într-un interviu. Rabinul, cu înfățișare masivă și barbă albă, „Poate că este psihologia unui jucător de cărți care nu se poate opri să parieze”.

Cînd Rosen a fost ales în cadrul unui congres de 600 de rabini din România, în urmă cu 42 de ani, comunitatea sa fusese atunci înjumătățită de la 850 000 la 400 000 de membri, datorită Holocaustului. Astăzi, 12 000 din 20 000 dintre evreii din România sînt în vîrstă de peste 60 de ani, mulți tineri evrei se gîndesc să plece și în cele 67 de comunități a'e evreilor din România funcționează numai doi rabini — Rosen și un coleg al d-sale cu trei ani mai tînăr.

„Nu e nimeni atît de prost încît să-mi ia locul”, a spus Rosen. „Logic, în 10 sau 15 ani vor fi mii de evrei bătrîni, dar fără nici o conducere, fără nici o organizare”.

Prin titlul de campion dețînut de Rosen în privința exodului evreilor din România aflată sub regim comunist, d-sa și-a câștigat aprecieri din partea conducătorilor evrei, dar și critica unor publicații occidentale pentru ceea ce acestea au considerat drept o înțelegere cu Ceaușescu.

„Rabinul este unic în analele conducerii evreiești”, a declarat Abraham Foxman, directorul organizației „Anti-Defamation League of B'nai B'rith”, care a vizitat de cîteva ori România sub regimul lui Ceaușescu. „Este aici un păstor spiritual care se mîndrește cu faptul că n-are turnă — și continuă să fie autentic în acea postură”.

Ceaușescu a fost singurul lider din blocul de est care a menținut legături diplomatice cu Israelul după războiul de șase zile din 1967 și a permis Rabinului Rosen să înființeze restaurante cîșer, care pentru bătrîni și o revistă a comunității.

„Ceaușescu a asigurat serviciile de necesități pe care le-a avut”, a spus Foxman. Rosen a declarat că Ceaușescu a fost un antisemit care a dirijat o desîntătită campanie de presă antisemită între 1969 și 1985, a ordonat distrugerea sinagogilor în București și a refuzat să se înființeze cu el în ultimii trei ani de putere.

„Nu a existat viitor pentru evrei sub regimul comunist. Desigur, am fost în stare să mențin viața evreiască, dar a fost o permanentă luptă pentru aceasta”. Rosen are ferma convingere că pentru evrei condițiile sînt mai bune acum decît sub Ceaușescu și că Frontul Salvării Naționale, președintele Ion Iliescu și primul ministru Petre Roman „sînt oameni buni, care încearcă să ne apere”.

Desit s-a referit și la recrudescența antisemitismului în perioada post-Ceaușescu din România, condamnîndu-i pe susținătorii mișcării fasciste a Gărzii de Fier, mișcare care a înflorit în 1930 și 1940 și a determinat pe evreii mai tineri să plece în Israel.

„Ce au suferit evreii în România este destul”, a spus dl. Șef Rabin. „Este timpul să fii acasă și să nu depîzi de ura sau de bunăvoința oricui. Data viitoare va fi prea tîrziu”.

PAUL HOLMES

Correspondență din București
(„The Jerusalem Post”, 18 septembrie 1990)

ral din București pentru Simhat Toră. Cînd a început procesiunea Sulurilor, Rosen a înmînat primul sul dlui Doro, membru al delegației Israelului și diplomat important. Simbolicul gest nu putea fi ignorat. Deși i-a supărat pe comuniști, aceștia nu au îndrăznit să se atîngă de Șeful Rabin. Actul său cerea un curaj enorm.

Cu înțelepciune, Rosen a început reconstituirea iudaismului în România prin refacerea sinagogilor, procurarea de hîrnat rituală, înființarea de școli Talmud Toră și crearea unei vieți deplin evreiești. Fiind un sionist convins, știa că numai evreii educați vor dori să merge în Israel. În acest scop, a trebuit să colaboreze pînă la un anumit punct cu guvernul. Deoarece purta o kipa roșie, cei care nu-i înțelegeau metoda îl numeau „Rabinul roșu”.

Pe de altă parte, unii conducători ai Israelului, inclusiv Golda Meir, considerau că el nu făcea destul pentru Alia. Rosen știa că trebuie să procedeze cu prudență și grijă spre a realiza acest lucru. El avea nevoie de colaborarea unui guvern despotice, ca și de aceea a evreilor educați și pricepuți care vor dori să emigreze în Israel fiindcă înțelegeau centralitatea Sionului în gîndirea și experiența iudaică.

Rosen obișnuiește să poarte un mare

Leonard Bernstein

aflat în plină activitate de înregistrări în cadrul unui contract de exclusivitate încheiat cu casa de discuri „Polydor — Deutsche Grammophon”, care prevedea un vast program cu noi integrale ale simfonioanelor de Brahms și Mahler, apoi diferite simfonii de Haydn, Mozart, Șostakovič și concertele mozartiene de pian cu Bernstein în dubla calitate de dirijor și solist, pe lîngă o integrală a muzicalului West Side Story, pentru prima oară cu compozitorul însuși la pupitură. Din fericire, Leonard Bernstein a fost un adept fervent al folosirii tuturor mijloacelor de comunicare în masă pentru a răspîndi muzica în rîndurile unui public cît mai larg. Vom putea astfel să-l vedem și să-l reascultăm pe zglobul Lenny antrenînd orchestra cu gestica sa atît de exuberantă și de elocventă, în filme de televiziune, videocasete, discuri. El va retrăi în felul acesta, dincolo de timp, lăsîndu-ne neatinșă moștenirea artei sale, de o atît de puternică forță de comunicare.

LEONARD BERNSTEIN

(Urmare din p. 7)

deosebit, realizînd numeroase înregistrări de înaltă calitate artistică. În fosa teatrală, lui de operă Bernstein a apărut pentru prima oară în 1946, la o producție studentescă a operei Peter Grimes de Britten la Tanglewood. Mai tîrziu, în 1953, a dirijat la Scala din Milano opera Medeea de Cherubini, cu Maria Callas în rolul titular. A mai condus la Scala Sonnambula de Bellini, în regia lui Luchino Visconti, în 1955, apoi la Metropolitan Opera din New York Falstaff, Carmen și Cavaleria rusticana, la Opera de Stat din Viena Cavalerul rozelor și Fidelio, iar la München Tristan și Isolda, pe care a și înregistrat-o pentru disc. În total, Bernstein a dirijat aproximativ 10 opere în întreaga sa carieră. Probabil că ar fi dirijat mai multe dacă Maria Callas și-ar fi continuat cariera ei meteorică, de care s-a lăsat sedus în anii '50.

În ultimii ani, Leonard Bernstein s-a

„Iubesc poporul care mi-a oferit ospitalitate și de aceea sînt patriot român“

Ziarul „Dreptatea“, oficiul Partidului Național Țărănesc — creștin și democrat, publică în nr. 220, din 27 oct. 1990, un lung interviu al Șef Rabinului Rosen, în problema antisemitismului. Reproducăm în continuare acest interviu.

— Eminență, zece de ani sub regimul comunist, cînd se enumerau minoritățile naționale conlocuitoare în această țară, evreii erau incluși totdeauna în formula „și alții“. Se vorbea de „români, maghiari, germani și alții“. Nu se îngăduia să apară nici un cuvînt despre evrei. Totuși, comunitatea evreiască are un trecut de multe veacuri în România. Vă rugăm să ne vorbiți despre acest trecut.

— Documente istorice mărturisesc viața pe aceste meleaguri, de peste șase secole, a evreilor. Ei au adus contribuția lor la propășirea orașelor și tirgurilor moldovene, dintre care unele au fost întemeiate chiar de ei (Mihăileni, Țînceni și altele). În 1972 au participat la sărbătorirea a 500 de ani de la întemeierea capitalei Moldovei, Iași. În vedea cîmîrit CIURCHI din Iași s-a găsit o piatră funerară din 1457. Șmil, meșterul lui Ștefan cel Mare, căruia glorioul Domnitor îi spune în „Apus de soare“: „Limba ta este mai ascuțită decît așul meu“, nu este doar o figură emana-
toare din imaginația lui Barbu Delavrancea, ci corespunde intrinseciv cu Delme-
gac, medic la curtea domnească din acea vreme. Iar așezările evreiești sefarde de pe malurile Dunării, în Oltenia și în Muntenia au, de asemenea, o vechime de multe veacuri.

Poporul român e un popor blînd și ospitalier. A fost o colaborare folositoare între cele două nații. În viața culturală, la comerț, în meseriile artistice (nume-mase biserici au acoperisurile făcute de tînărșii evrei), în toate domeniile de creație, evreii au muncit cu hărnicie și devotament.

Bierii, dintre care mulți i-au chemat pe evrei să vină să se așeze aici și foarte mulți erau de origine greci, armeni ș.a., au încercat de multe ori să recurgă la rău-mădă diversivne antisemită. Evreii erau desluși de drepturi. Ei erau arătați cu deosebită a fi „lipitori ai satelor“. Răscoala din 1907 a țărănilor tînărșii în cîmplăta lărdărie s-a încercat a fi canalizată împotriva evreilor. Un nume de mare moșier evreu, Mochi Fiser, a fost pus în circulație, dar cîte nume de latifundiați (putine românești și foarte multe străine) le mai înșirăm? Nu-i nevoie) au fost uitate. Sînt curios să află de la statisticienii și istoricii care a fost procentul de circumiari evrei și care al celor ne-evreie. Cine erau adevărații exploatare și țărănimii, arendașii sau moșierii?

Toate acestea nu au împiedicat pe evrei ca la 1877, în Războiul pentru Independență, să trimită ambulanțe (cu numele simbolice de „Sion“) la Plevna și la Grivita, să lupte cu vitejie în războiul din 1916-1918 și să dea un greu tribut de sînge în slujba Patriei, a întregirii ei. Mergeți la cîmîritul Pliantropia, în cîmîriturile evreiești moldovene și veți vedea, în mai toate, alei ale eroilor. Mergeți la Iași și veți vedea cîteva sute de monumente de ofițeri și ostași evrei morți pentru patrie, iar alături — vai! — troile comune cu mii de martiri urși mîseleste de fasciști în pogromul din 1941. Poporul român a rămas însă, în mare parte, imun la otrava urii și rasismului, iar noi, evreii, am rămas statornici în slujba patriei, ori de cîte ori era nevoie.

— Holocaustul evreilor din România era un subiect tabu. Comunismul a interzis subiectul. Mai mult. Unii îl contestă existența, alții cutează să-l justifice. Care e adevărul?

— Se încearcă din nou (cine?...?) zădărcirea maselor și eternul „țan ispășitor“ sînt evreii. O lărmăte de veac, comunistii n-au permis ca noile generații să afle despre Holocaustul evreilor din România, în așa fel încît cînd spunem azi că aproape trei sute de mii de evrei au fost exterminați (la Iași, în Basarabia, în Bucovina, în Transnistria și în multe alte locuri), în sfîra celor aproape o sută de milioane de mii trimisi de fasciști maghiari și germani la Auschwitz, apărăm și cum am spune baliverne. Ba chiar, de pe timpul lui Ceaușescu și în continuare, în unele ziare de după revoluție prețins „oameni de știință“ escamotează pur și simplu sute de mii de martiri evrei.

Am spus-o și scris-o lui Dincă, fostul vice-prim-ministru al lui Ceaușescu, în

timpul campaniei antisemite a comunistilor dintre anii 1980 și 1985, condusă de „poetul de curte“ al Dictatorului: „Nu pot aduce lui Eminescu ofensa că dacă ar fi trăit după Auschwitz, ar mai fi fost antisemit. Nici chiar lui Goga sau A. C. Cuza nu le-aș aduce o astfel de insultă“.

Una a fost să cazi în năda diversivnii și să te plîngi că „sînt prea mulți evrei în țară“, că „ar fi bogăți“, „să se ducă la Palestina“ și alte asemenea lozinci. Altfel, ca totul altfel e ca, după ce șase milioane de evrei au fost exterminați datorită calomniilor, minciunilor și incitărilor strecurate zi de zi în publicații diverse, să o lei de la capăt și să vrei astfel un nou genocid. Da, genocid. Noi, evreii am fost victimele genocidului fascist. Dacă mai adaug faptul că în acești 50 de ani poporul român n-a putut afla nimic despre genocidul nostru, iar acum i se servește o imagine a „evreului vrăjitor“, „care l-a omorît pe Dumnezeu“, „care vrea să omoare lumea și să fie stăpînul ei“, nu e greu de înțeles unde sînt împinse lucrurile.

Cui prodest? În folosul cui? Poporul român? Nicidecum. Neofascismul trebuie să amintească tuturor românilor că alături de sutele de mii de evrei uciși de fascism se află și 600.000 de români trimiși la moarte de Hitler și Antonescu.

— Citim în unele publicații, că „evreii au adus comunismul în țară“. Știm că e la mijloc o nouă grosolană minciună. Domnia Voastră aveți datoria să luați atitudine în combaterea acestei calomnii. Știm că o faceți, v-am ruga să ne spuneți ceva despre acest subiect. Noua generație nu știe nimic despre asta. Cu atît mai binevenite ar fi unele lămuriri date de Eminența Voastră.

— Noi am adus comunismul? Dacă n-ar fi de plîns, ar fi de ris. Așa scria într-un ziar recent: „Marx a adus comunismul pentru că era evreu, iar evreul e SATANA, e ANTICRIST“.

Cîtă rea credință, cîtă sfidare a adevărului istoric. Scribul antisemit uită că alături de Marx se aflau ceilalți trei „sfîinți“ ai comunismului: Engels, Lenin și Stalin. Ei deranjează „demonstrația“ tezei. Chiar Ceaușescu e uitat. Se mai uită că Marx era fiul unui evreu botezat, că el, Marx, era un feroc antisemit și o mărturisese în „studiile“ sale.

Einstein era el evreu german. Nu s-a botezat. Nimănui nu-i trece prin cap să ni-l dea în zestre. Marx, evreul, german botezat, creștin la a doua generație, dușmanul și denigratorul nostru? Da. El a adus comunismul pentru că era evreu, deci Satana, deci Anticrist.

Noi am adus comunismul? Stalin a omorît pe toți evreii din comitetul său central. Să mai înșirăm numele lui Troțki, Zinoviev, Kamenev, Radek, Rakowski și altele altele nume? Unul singur, Kaganovici, cumnatul lui Stalin, a supraviețuit.

„Medicii evrei au otrăvit pe conducătorii comunisti“. Infamia umolea. În 1953, primele pagini ale „Pravdei“, ale „Scînteii“ etc. „POHOD NA SIBIR“ — cînd moartea lui Stalin a debarcat umelirile lui Beria, ca un al doilea Holocaust să nîmicească alte trei milioane de evrei.

Noi am adus comunismul în România, sau armata sovietică? Ana Pauker a fost una din vreo douăzeci de lideri comunisti (să amintim pe Gheorghiu-Dej, pe Vasile Luca, Teohari, Chivu Stoica, Bodnăras, Borilă, Drăghici, Moghioros etc.). Ana a fost în guvern din 1948 pînă în 1952, doar patru ani, și a fost „demascată“, iar procesul „sionist“ se pregătise deja și „spectacolul“ Slansky s-ar fi repetat la București. Și tot „evreii au adus comunismul“?...

O imensă politică antisemită s-a desfășurat decenii de-a rîndul în toate țările comuniste, evreii au fost scoși din funcțiile publice, din guverne, din diplomație, din universități. Cîți evrei a găsit revoluția din 1989 în aparatul de stat al lui Ceaușescu, cîți în magistratură, în armată, în învățămîntul superior?

Ajută oare la ceva aceste date evidente? „Calomnii“, calomnii!, pînă la urmă ceva va rămîne. Formula se dovedește perfectă cînd e vorba de evrei. Evreii beau sînge de creștin, evreul otrăvește fîntinile, evreii fac vrăjitorii.

Sînt absurdități? Strigăm în cele patru vînturi că nu-i adevărat? Ei și? Împiedică oare aceasta ca în 1990 să se publice în București aceste aberații? Unii rid și își bat joc de „protocoloalele înțeleptelor Sionului“, ale poliției secrete țariste și le consideră baliverne? E un răspuns periculos. Așa, exact așa au lucrat „Porunca vremii“, „Ștarmă piatră“, „Apărarea națională“ în România, „Stürmer“ în Germania. Otrava picurată zi de zi în suflute s-a transformat în gazele crematoriilor, iar șase milioane de evrei au murit în chinuri pentru că lumea a tăcut.

Au murit, oare, numai șase milioane de evrei ca victime ale fascismului? N-au căzut oare și șase sute de mii de tineri români?

N-au pierit oare între 50 și 60 milioane de eroi ai popoarelor europene, în cel de-al doilea război mondial, războiul provocat de Hitler, Mussolini și fascismul japonez (Axa)?

Am învățat din amara lecție a trecutului și de aceea sunăm clopotul de alarmă. Cît mai e timp. Pînă nu e prea tîrziu.

— Recent ați primit vizitele mai multor delegații din care au făcut parte personalități de prim rang ale iudaismului european și mondial. Ce puteți să ne spuneți în legătură cu aceste vizite?

— A eadărat. Lordul Jakobovitz, șef rabinului Marii Britanii, care a condus o misiune a Conferinței Rabine Europe, deputatul Greville Janner, în fruntea unei delegații interparlamentare a Camerei Comunelor, cu misiunea de cercetare a situației evreilor din răsăritul Europei, rabinul Arthur Schneider, președintele fundației „Jewish Appeal for Conscience“ din Statele Unite, dr. Lionel Kopelovitz, președintele „Congresului Evreiesc European“, Abraham Foxman, directorul general al organizației „Anti Defamation League“ din S.U.A., sînt numai unele dintre numele liderilor poporului evreu care au venit în România să vadă ce se petrece cu noi, frații lor.

Ei au constatat pe de o parte o perfectă libertate religioasă, posibilități largi de dezvoltare a culturii și educației iudaice, egalitate de drepturi cetățenești, identitate de vederi a guvernului și opoziției în privința acestor drepturi și libertăți ce ni se acordă notă și celorlalte culte și minorităților naționale, iar pe de altă parte o recrudescență a forțelor

neofasciste. Nu e vorba numai despre profanarea sinagogii din Oradea sau a cimitirului evreiesc din Tg. Mureș, ci de insulte, calomnii, ațîțări la ură și dispreț, răspindite aproape zilnic împotriva noastră.

Ei au apreciat și elogiat atitudinea poporului român, a intelectualiilor săi, a forțelor sale politice și patriotice și au proclamat voința lor fermă de a face tot ce le stă în putință spre a ajuta poporul român în greaua situație în care se află.

Ei și-au exprimat convingerea că aceste forțe sănătoase, cultele conlocuitoare și toți oamenii de bună credință vor ști să înfrunte primejdia neofascistă și antisemitismul și să apere țara de această molimă.

— Știri provenite din străinătate arată că Eminența Voastră depune strădanii în a ajuta țara să iasă din dificultățile în care se află și exercitați influența de care vă bucurați, spre a veni în ajutorul țării. E adevărat?

— Sînt născut în România, m-am adăpat de la cultura acestui popor, iubesc poporul care ne-a oferit ospitalitate de peste șase veacuri și de aceea sînt patriot român. Desigur că aceasta nu implică frazeologie sfîrșitoare, ci muncă, strădanii, fapte.

Dacă umila mea persoană se bucură de oarecare influență în unele cercuri înalte din alte țări, să nu exagerăm aceste posibilități, dar nici să nu le nesocotim. Fiecare trebuie să ajute cum poate și în ce domeniu are vreo posibilitate. Am făcut-o în trecut și mă mindresc că am adus o contribuție la acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate către România și încerc s-o fac și azi. Nu e numai în interesul vital al României, dar și într-aceal al democrației mondiale. Ameliorarea situației economice este prima condiție pentru ca democrația să poată să-și facă drum.

Aceasta însă nu înseamnă că noi, evreii, „am avea pîinea și cuțitul“. După cum nu e adevărată subestimarea noastră, disprețuirea noastră, tot astfel de falsă e imaginea supraestimării noastre. Important este ca fiecare din noi să-și facă datoria, să folosească toate posibilitățile spre a sta în slujba Patriei.

„Ajută-te și Dumnezeu te va ajuta“, sună un străvechi îndemn al Torei. Ne străduim să-l împlinim.

LUCIAN KANNER

O LUARE DE ATITUDINE

Publicăm mai jos scrisoarea adresată de dl prof. univ. dr. doc. ing. Emanuel Poppel, din Iași, Televiziunii Române:

Către
TELEVIZIUNEA ROMÂNĂ
PENTRU EMISIUNEA
„LIMBA NOASTRĂ“
BUCUREȘTI

Emisiunea „LIMBA NOASTRĂ“ este o inițiativă foarte bună a televiziunii, în folosul unui public foarte larg, ca profesie și vîrstă. Ea este interesantă atît prin felul în care sînt chestionați oamenii de pe stradă de către tineri simpatici (probabil studenți), cît și prin răspunsurile competente date din studio de filologi de profesie.

Am avut ocazia să urmăresc cîteva emisiuni care au menirea să contribuie la o corectă exprimare și folosire a cuvîntelor în limba română. Acest fapt se impune acum cîci multă vreme limba noastră a fost vitregită — după cum se știe — prin modul în care era „îndrumat“ acest învățămînt și folosirea „limbajului de lemn“ de anumite persoane din ierarhia perioadei de tristă amintire.

Deși limba mea maternă este germană, căsătorit fiind cu o moldoveancă și locuind de 45 de ani în Iași, vorbim acasă românește. Prin funcția mea de profesor universitar (chiar în domeniul tehnic) sînt de asemenea interesat în folosirea corectă a limbii române în țara noastră. O asemenea cerință, de a vorbi ireproșabil în limba țării în care trăiești, muncеști sau studiezi, nu este nimic nou. Ea este impusă — după cum cunosc din propria experiență — în toate țările civilizate din Europa sau dincolo de ea.

Ceea ce m-a consternat și chiar revoltat în ziua de vineri 19 oct. 1990, orele 14.45 la emisiunea TV, era modul în care profesorul (al cărui nume nu-l cunosc) a explicat doct, din studio, cuvîntul **POGROM**.

Arătînd că acest cuvînt a apărut în Rusia țaristă pentru a denumi acțiunea de decimare a minorității evreiești, notaunea a fost ulterior folosită pentru aceleași acte reprobabile, practicate — de regina — cu știrea, asentimentul și chiar sprijinul autorităților — și împotriva altor naționalități. Pentru exemplificarea

acestui act odios, profesorul mai susmenționat, a citat și pogromul care se practica, respectiv s-a practicat, împotriva negrilor în Africa de Sud.

Se pare că era mai edificator de a exemplifica acest cuvînt, prin decimarea armenilor de către turci și în mod deosebit, pogromul comandat de Hitler împotriva evreilor, amintind fie numai cel din „noaptea de cristal“ a cărui ampolare și cruzime au depășit orice imaginație.

Cred, cel puțin pentru a face cunoscut și tineretului din țara noastră, era necesar să se amintească și de pogromul împotriva evreilor din România de către legionarii fasciști din anii 1940/41. Era suficient de a menționa doar pogromul din Iași, cînd au fost omorîți 12.000 de evrei, oameni nevinovați — conform precizării de mai sus — cu știrea și sprijinul autorităților din acea vreme, cînd Conducătorul Statului era Mareșalul Ion Antonescu, cel care astăzi se încearcă să fie reabilitat ca erou național de un „ilustru“ istoric.

Se impune această precizare nu numai pentru veridicitatea faptelor regretabile petrecute la noi în țară, condamnabile de orice om civilizată, dar poate și pentru respectul față de lingviști și romanști de origine evreiască, de primă talie, ca Moses Gaster (Membru de Onoare al Academiei Române), acad. prof. Graur, prof. L. Șăineanu etc. Toți aceștia și mulți alții au militat pentru corecta folosire a limbii române.

Dacă această omisiune nu a fost intenționată, consider că ar fi necesar, ca într-o emisiune viitoare, să se facă completările utile.

Pentru a nu fi considerat anonim, semnez mai jos:

Prof. univ. dr. doc.
EMANUEL POPPEL

Iași, 20 oct. 1990

SĂRBĂTORIREA DOMNULUI

Marti 16 octombrie a.c., a avut loc sărbătorirea secretarului general al Federației Comunităților Evreiești din România, dl. ing. Theodor Blumenfeld.

Au participat conducătorii Federației, în frunte cu Eminentă. Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen, numeroși intelectuali, salariații federației noastre, invitați.

Au luat cuvântul, omagînd pe sărbătorit: Eminentă Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen, acad. prof. dr. N. Cajal, dr. Zvi Feine, directorul programului „Joint” pentru România, dr. Altfred Hărlăoanu, președintele Comunității Evreilor din București, prof. Haim Riemer, prim-redactor al „Revistei Culturii Mozaic”, publicistul Anton Celaru, prof. univ. Horia Deleanu și Luiza Kohn — în numele tineretului.

La masa festivă dată în cinstea participanților la Congresul F.C.E. au vorbit despre meritele sărbătoritului: dna Amalia dr. Rosen, prim-rabin dr. Ernest Neumann și președintele Comunității Evreilor din Rădăuți, I. Leventer.

Publicăm extrase din cuvîntările rostite adăugînd la toate și cele mai bune urări de mulți ani fericiți din partea noastră.

REDACȚIA

CUVÎNTUL EMINENȚEI SALE

Un om drept, un evreu întreg

Prăznuim un conducător de obște evreiască, unanim iubit și respectat. De la bun început am fi înclinați să-l definim, așa cum capitolul biblic al acestei săptămîni îl caracterizează pe personajul său central: NOAH.

„Aceasta e biografia lui Noah, Noah era un om al dreptății (Tzadik), un om întreg, în mijlocul contemporanilor săi” (Genesis 6, 9).

Aceste două atribute biblice i se cuvin pe deplin inginerului, profesor universitar, Theodor Blumenfeld.

L-am cunoscut în vremuri de restriște pentru comunitatea noastră. Teroarea care căuta să ne anihileze ființa de evrei, care și-a propus drept tel fătîș totală noastră lichidare națională și culturală (cea religioasă era prematură, căci întâmplina rezistență), teroarea aceasta care, în realitate, era una din măști antisemitismului, a găsit sprijin în propriile noastre rînduri și mai cu seamă într-acelea ale intelectualității noastre. Dacă asimilarea evreiască nu mai era la modă să fie împlinită la bisericile celelate (ce ar fi spus partidul?), ea se exprima prin amutirea integrală a oricărei afirmări iudaice. Numele schimbate, absența totală de orice manifestare evreiască, negarea apartenenței naționale și culturale (atei de pe atunci nu luptau împotriva religiei iudaice, ci a iudaismului în genere), ca cu cumva, freacă Dumnezeu, să treacă cuiva prin gînd să te eticheteze cu epitetul de „sionist”. Într-un cuvînt, genocidul nostru spiritual (cel fizic, al celor 6 milioane, se împlinise) se bucura de un larg sprijin din partea sinucigașilor noștri spirituali.

În aceste împrejurări, am auzit că există un ministru adjunct care a rămas fidel numelui părintelui său: Blumenfeld. Mai mult. El s-a prezentat la comunitate și a întrebat de ce incasatorul nu vine și la dînsul spre a încasa contribuția sa lunară pentru comunitate.

Rara avis. În vremea politicii de struț a oamenilor noștri de cultură („vinătoarii” îi vedeai și se pregăteau să le țintească, fără greș, capetele ascunse în nisip), Blumenfeld își permite astfel de extravaganțe. Am căutat să-l cunosc.

L-am cunoscut și, o spun fără ocolișuri, a fost un „coup de foudre”. Am „întîrît în vorbă”, căci pe măsură ce l-am cunoscut mai bine am găsit întruînsul pe Omul dreptății (Tzadik), ideala însușire a evreului, pe Omul întreg (Tammim) a cărui structură morală e fără vreo fisură.

Avea 61 de ani. Încă nu se pensionase. Era respectat și îndrăgit de toți colaboratorii săi. Construia drumurile țării, cu competență, cu hărnicie, cu devotament. Cît de apreciat era de cele mai înalte foruri, putem deduce din faptul că, deși a refuzat categoric să-și schimbe numele, n-a fost trimis la „munca de jos” ci, dimpotrivă, a urcat cele mai înalte trepte ale carierei sale.

„Drumenfeld” i se spunea, căci toate drumurile țării le-a bătătorit, le-a dres, le-a culeșat. Cînd facem împreună HANUKLA și străbatem țara în lung și în lat, constat că pe toate peticile, pe toate cărările munților și șesurilor, Blumenfeld e ca acasă.

Da. Cu adevărat „Drumenfeld”, căci așa grăiește bardul iudaismului, David, regele Israelului, în ai săi nemuritori Psalmi: „mi-am scotit drumurile și pînă la urmă mi-am întors pașii spre

ale Tale mărturii, Doamne” (Psalm 119, 59).

Și-a „scotit” drumurile. Profesorul universitar, ministrul, tehnician de mare capacitate, personalitate de rang superior în viața publică, s-a hotărît să facă un „viraj” în ale sale drumuri.

S-a întors la străvechile noastre mărturii. A părăsit toate funcțiile sale, deși putea să continue cărarea sa încă mulți ani și a venit la... comunitate.

Tzadik — Om drept. Precum îi e statura fizică, e și cea morală. Întregu, modest, muncitor, meticolos, devotat. Nu. Nu fac nici o risipă de adjective. Am doar sentimentul unei săracii de vocabular, căci nu găsesc cuvinte destule spre a-l caracteriza.

Spunea regretatul Șef Rabin dr. Jacob Niemirower, Binecuvîntată să-l fie amintirea, spunea cu umorul său fin:

„E bună, foarte bună meseria de Șef Rabin. Cu o singură condiție, însă. Nu la evrei”.

De la Moise citire. Poporul evreu e înzestrat cu multe, foarte multe calități. Una dintre acestea e spiritul critic. Cel dinții al nostru conducător, Moșe, a îndurat o viață întreagă de pe urma acestor „calități” iudaice.

Ei bine, în jumătatea de veac de cînd mă aflu în viața publică evreiască, internă și internațională, încă n-am întîlnit un conducător evreu care să fie atît de iubit de toată lumea, precum e sărbătoritul nostru de azi.

Și nu numai la evrei. Domnul Blumenfeld a întreținut și întreține largi raporturi cu elita intelectualității românești și cu alți exponenți de seamă ai societății neevreiești. Același „consens”, același unanim omagiu de simpatie și de prețuire.

Îngăduiți-mi să exprim aici, la această masă festivă, tovarășii dumisale de viață, doamnei Madeleine Blumenfeld, un omagiu pe deplin meritat.

Omagiu pentru toate sacrificiile pe care le-ați adus spre a face posibilă admirabila muncă ce o prestează soțul dumneavoastră în slujba comunității.

Din zori și pînă-n noapte el se află la datorie. Întrucît nu are ubicuitate, aceasta înseamnă că nu se află acasă.

Nu e deci nevoie să fiu un matematician precum soțul dumneavoastră ca să afirm că, tot timpul, energia, disponibilitățile de distracție și odihnă atît de bineemeritate care vă aparțin atît de drept vi le luăm noi. Sacrificiile sale sînt ale Dvs. și omagiile noastre, recunoștința noastră vi se cuvin deopotrivă la amîndoi.

Last but not least — la urmă, dar nu de mai mică importanță —, am lăsat-o pe doamna Altain, mama doamnei Blumenfeld. În viața mea n-am întîlnit o soacră atît de iubită de ginerele sau. Vădova martirului din pogromul de la Iași — avocatul Altain — se bucură de nepusă dragoste și de netălmuritul devotament de care numai un suflet nobil ca acela al lui Theodor Blumenfeld e capabil.

Urîndu-i sărbătoritului nostru drag și tuturor alor săi viață îndelungată în deplină sănătate și multe satisfacții, nu exprimăm sentimente altruiste, ci egoiste. Nu-l urăm lui ci ne urăm nouă, căci mare nevoie avem de a ne bucura cu dînsul, pînă va împlini vîrsta lui Moșe, vîrsta celui dintîi conducător al comunității evreiești.

AD MEA VEESRIM — Pînă la una sută și douăzeci de ani!

„Părinte general”, nu doar secretar general

Aseară, la aniversarea vîrstei de 75 de ani a dlui secretar general Blumenfeld, s-au ținut 10 cuvîntări rostite și 150 nerostite. Reacțiile de caldă aprobare și participare sufletească ale celor prezenți la elogiile vorbitorilor au confirmat-o.

Adesea soțul meu și cu mine am avut ocazia să ne întîlnim cu foști colaboratori ai dumisale de pe vremea cînd lucra ca inginer la autoritățile de stat, care aveau cele mai elogiase aprecieri asupra activității sale, caracterizată printr-o excepțională conștiințiozitate, capacitate și zel.

Dar acolo unde personalitatea D-sale se poate desfășura multilateral prin călătoriile sale de Om și de evreu este comunitatea pe care o conduce. O muncă în slujba semenilor săi de toate vîrstele. Nu există pentru D-sa muncă minoră. Totul, absolut totul este important dacă implică binele obștii pentru care se străduiește.

Nu reflectez la publicitate, la onoruri, la nici un fel de avantaje, ci o face „cum cîntă pasărea”.

Toate aceste însușiri sînt evidente și recunoscute de toți cei care-l cunosc. Dar însușirea majoră care m-a determinat să asociez și glasul meu în corul ce l-a elogiât cu atîta competență și căldură este imensa D-sale dragoste de oameni. Aprecierea devotată și paternă de copil și tîneret este absolut mișcătoare. Cunoaștea viața particulară, familială și materială a tuturor copiilor și tinerilor, pe care li înconjoară cu dragoste și devotament. I s-ar potrivea titlul de „părinte general” și nu doar de „secretar general”.

Să-l urăm viață lungă, în deplină sănătate, împreună cu distinsa și apreciată soție și aceleași umare realizări.

AMALIA DR. ROSEN

Privilegiul de a lucra cu dl Blumenfeld

Din partea comitetului director al lui „American Joint Distribution Committee” este un privilegiu pentru mine să vă urez „La mulți ani” cu ocazia aniversării vîrstei de 75 de ani.

La o importantă întrunire a „Joint”-ului, cu cîva timp în urmă, dl Michael Schneider a spus că dacă am avea zece cincisprezece șef-rabini de talia Eminentei Sale în Răsăritul Europei și în Uniunea Sovietică, munca „Joint”-ului ar fi mult mai ușoară și viața evreiască ar fi încununată de mai mult succes în această parte a lumii.

Dar știm în același timp că „Joint”-ul fără 10-15 oameni ca Theodor Blumenfeld n-ar valora nimic. O mare comunitate, cum este comunitatea evreiască din România, nu are nevoie numai de un mare lider ci și de un mare administrator. În Eminentă Sa aveți un mare lider, iar în Theodor Blumenfeld aveți un mare gospodar. Dacă nu ar fi fost această situație, marile idei ar fi rămas mari idei

și nu ar fi fost, niciodată, traduse în practică.

Di Blumenfeld îmi apare în postura înaltă a unui mare conducător. Știu că toții cit de bine organizat este, ce bună organizare face. Este un om energic, tăcut, duce pînă la capăt ce trebuie dus pînă la capăt. Are o mare pricepere în relațiile interumane, o mare capacitate de muncă și, de asemenea, un mare simț al echilibrului. Pentru că el tratează domeniul echilibrului nu numai cu autoritățile ci și în interiorul comunității.

Vreau să vă spun că mare plăcere este pentru mine, ca și pentru predecesorii mei, să lucrez cu dl Blumenfeld. Știu că este un evreu foarte cinstit, dedicat profesiei în care lucrează. Luște pe cei mai în vîrstă, dar și pe cei tineri. Știu că voi toți cunoașteți acest lucru.

Este un privilegiu să lucrăm cu el și conducerea „Joint” apreciază acest lucru. Vă doresc multă sănătate!

Dr. ZVI FEINE

Un cuvînt cald din inimă

Mă bucur că am privilegiul de a spune un cuvînt cald, din inimă, iubitelui nostru secretar general, ing. Theodor Blumenfeld. Și cînd a fost președintele Comunității București și acum, cînd e secretar general al Federației noastre, distinsul nostru sărbătorit s-a dovedit a fi de o energie și de o bunătate ieșite din comun. I te adresez, încrezător, cu orice problemă, și știu că are cine să o rezolve.

E sensibil la suferința oamenilor și mulți au spus că au găsit la el maximă înțelegere.

E cel mai apropiat colaborator al providențialului nostru conducător, Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Să ne trăiți ani mulți, fericiți și mulțumit

Permiteți-mi ca dintru început să mulțumesc conducerii F.C.E. pentru bucuria ce mi-a făcut, trecîndu-mă pe lista celor chemați astă-seară pentru a prezenta, alături de calde și sincere felicitări și câteva, din inimă, sentimente și opinii cu privire la personalitatea domnului secretar general ing. Th. Blumenfeld, cu ocazia împlinirii vîrstei „scriptice” de 75 de ani.

Spun „scriptice”, pentru că dl. ing. Blumenfeld, ținînd seama de energia, entuziasmul, ritmul de lucru, eforturile depuse, spiritul de disciplină, modestia, simțul măsurii de care dă dovadă, ne amintim că un Om (cu O mare) ce se fidează cu zîmbetul pe buze vîrsta cronologică. Comportamentul cotidian, rezultatele activității sale o probează din plin.

Într-un omagiu pe care l-am adresat sărbătoritului de astăzi, prin amabilitatea R.C.M. (nr. 582-583/1985), cu ocazia împlinirii a 70 de ani, neuitînd că este inginer de profesie, un mare inginer, neam că „omul nu este o mașină perfecționată, subtilă, ingenios, miniaturizată. Dincolo de automatul biologic, omul este și o picătură-ogîndă ce reflectă cerul, este și produsul a ceea ce au adunat în vast al meditației despre lume, despre sine”.

După cinci ani, pot spune că afirmația, nîndu-și valabilitatea. Aș completa însă, fără a greși, spunînd că la factorii determinanți (părinți, strămoși) ce conduc la produsul de care am vorbit, la dl. ing. Blumenfeld se poate adăuga și un al treilea factor, constituit din oamenii, asis-

tați sau neasistați, de care D-sa — inițial, ca președinte al Comunității București și în ultima vreme, ca secretar general al F.C.E. — s-a ocupat cu atîta dăruire.

Și astfel sărbătoritul din această seară, cel mai apropiat colaborator al dlui dr. Moses Rosen în opera de dăltuire ascendentă a vieții noastre comunitare și nu numai a celei cuprinse între granițele României, s-a dovedit a fi și astăzi în plină putere de rezoluție, dar totodată o mașină înzestrată cu un suflet de o rară sensibilitate și noblete. Vă afirm aceasta, doamnelor și domnilor, în plină cunoștință de cauză, căci în cei circa 12 ani de cînd am privilegiul să colaborez cu D-sa, cînd am putut să-l cunosc, să-l respect, să-l admir și, astfel, să cimentez în mine o mare afecțiune pentru omul care este și un bun prieten.

Iată de ce vă rog să-mi permiteți a spune — și, cred, nu numai în numele meu, ci și ca un sol al multor colaboratori și prieteni: Vă multumim, iubite dl. Blumenfeld, pentru truda Dv. de ați cu zi, pentru neconfortul pe care vi-l impunem și vi-l impunem prin abnegația de care ați dat todeauna dovadă și feritați-ne dacă, explozîndu-vă valoare, nu vă vom lăsa niciodată să vă simțiți „bătrîn” — și aceasta pînă la 120 de ani. Am spus 120 de ani și pentru că inginerul bun din dv. știe, fără îndoială, că „ingineresc acele mașini și agregate care nu lucrează”.

Să ne trăiți fericiți și mulțumit, alături de iubita dv. soție, distinsa doamnă Madeleine Blumenfeld!

N. CAJAL

ING. THEODOR BLUMENFELD

Devotament pentru obște

Război indiferenței

Pe sărbătorim azi pe dl. ing. Theodor Blumenfeld, secretarul general al Federației Comunităților Evreiești din România.

Pe cinci decenii în urmă, chiar în anii primei fascisme, ca profesor la Liceul „Moses Rosen”, care și-a pus amprenta pe energia și inteligența înfăptuirii bunei slujirii cauzei nobile a iudaismului în România.

Lucrând în ultimii 15 ani sub directa îndrumare a Eminenței Sale dl. Șef Rabin Moses Rosen, care și-a pus amprenta pe toate sferile de activitate din Comunitatea noastră, domnul inginer Theodor Blumenfeld a dat dovadă de devotament pentru obștea evreiască, simț de răspun-

dere și talent organizatoric, fiind iubit și stimat de toți colaboratorii Domniei Sale.

Personal, am beneficiat de sprijinul neprețuit al Domniei Sale în activitatea pe care o desfășor în cadrul Comunității Evreilor din București.

La a 75-a aniversare, vă rog să-mi îndgăduiți să-l felicit din toată inima din partea mea personal, a Comunității Evreilor din București, să-i urez multă fericire, AD MEA VEESRIM, în deplină sănătate, împreună cu distinsa sa soție, doamna profesoară Madeleine Blumenfeld, pentru binele obștii noastre.

Dr. AL. HĂRLĂOANU

S-a vorbit, pe bună dreptate, despre o serie de componente ale exemplarului stil de lucru caracteristic inginerului Theodor Blumenfeld. Alături de modestie, de discreție, nu lipsește la el deloc simplitatea, a cărei practică este nu o dată, vai, cituși de puțin simplă.

La Rôchefoucauld spunea într-un rînd: „Avem cu toții destulă forță ca să suportăm necazurile altora”.

Sărbătoritul nostru n-are „forță”. Declarînd război intransigent indiferenței, manifestă neconținută neliniște pentru mulțimea obidiților și nu ostenește protejîndu-i, chiar dacă pare uneori și imposibil, împotriva agresiunilor vieții.

Și aș mai adăuga ceva. Victor Hugo

menționa: „Unul dintre privilegiile bătrîneții este că are, în afara virstei sale, toate virstele”. Un asemenea... cumulat este și inginerul Blumenfeld. El știe să se bucure cu nestăvilit entuziasm, ca un copil, să tresară sensibil ca un adolescent, să acționeze cu maturitatea echilibrată a unui adult, să dea dovadă de temeinică înțelepciune a unui bătrîn.

În toată celea de-a treia etată, îi urez să păstreze în continuare, ci mai mult timp, prospețimea tuturor virstelor.

La mulți ani cu cei dragi, în aceeași frumusețe a onoarei, care l-a însoțit neobosită și pînă acum!

HORIA DELEANU

Fapte care nu se uită

Sînt președintele Comunității din Rădăuți și am avut prilejul să cunosc suflul dlui ing. Blumenfeld în calitate de secretar general al F.C.E. Dar eu vreau să prezint un alt aspect, un moment din tinerețea mea cînd l-am cunoscut pe ing. Blumenfeld, atunci, în altă calitate.

Eu eram haluț la „Hașomer Hațair” și, într-o zi, am vrut să plec cu ceilalți haluțimi, peste o sută la număr, la București, pentru a asista la un spectacol foarte important. Dar nu aveam bani. Cum am aflat că la C.F.R. este un evreu

bun, am îndrăznit să merg la el. M-a primit imediat, m-a ascultat și mi-a spus să revin a doua zi, promîndu-mi că va fi în ordine. Am revenit și, ce să vedeți? Mi-a înmînat bilete gratuite pentru toți haluțimii noștri.

Sînt fericit să pot reaminti asta și-l rog să fie sigur de prețuirea și de recunoștința noastră. Asemenea fapte nu se uită.

La mulți ani, dle inginer Blumenfeld!

I. LEVENTER

Un om pentru oameni

Dintre toate sentimentele, cel mai statornic, cel mai profund este recunoștința: ea nu se pierde niciodată și devine parcă cea mai grea dintre poveri atunci cînd vine vremea să ne-o arătăm; cu cit încercăm mai mult să mulțumim pentru darul primit, cu atît ne dăm seama că el e neprețuit și că mulțumirile noastre nu vor putea fi niciodată pe măsura recunoștinței pe care o avem în suflet.

Iar cînd „povara” aceasta se îmbracă într-o dragoste mare ca aceea pe care o avem pentru cel sărbătorit azi, nu este atît de greu să ne rostim cuvîntul pentru că am vrea ca în vorbele noastre să încapă tot ce ne leagă de atîta timp de cel pe care-l privim acum cu emoție, toate clipele legate de camera aceea din str. Sfînta Vineri nr. 9, de la parter, pe dreapta.

Cînd problemele atît de multe și mereu presante ale întregii comunități se adunau pentru a-și găsi rezolvarea, omul de acolo își păstra întotdeauna timp să ne surîdă, să ne întindă atît de sincer mîna și să ne întrebe atît de firesc ce mai facem.

Nu vom ști niciodată a cui bucurie e mai mare: bucuria noastră atunci cînd simțim o inimă mereu deschisă pentru noi sau bucuria din privirile lui, din stringerea aceea caldă de mînă, bucuria că ne poate ajuta.

Știm noi că vorbele nu-i prea plac și mai știm că ele au nevoie de o anumită distanță pentru a fi rostite. Pe Blumi al nostru, însă, îl simțim atît de aproape: el

e „tăticul” nostru... e prietenul nostru ceva mai mare. De aceea, între el și noi nu pot să încapă prea multe cuvinte, nici măcar acum. Însă chiar așa, nespuse, el le va ghici.

Le va ghici, pentru că, pe lingă agenda aceea de lucru voluminoasă de pe birou, Blumi al nostru mai poartă mereu în gînd și în suflet o altă agendă plină de oameni și păsările lor. Și cite probleme nu a rezolvat cu carnelușul inimii, umplîndu-l apoi imediat cu altele noi!

Fără multe discursuri, fără multe vorbe, de la el am învățat care e valoarea simplității și cit de greu este de atîns; am învățat cit de firesc se pot face faptele mari; am aflat aceea calitate pentru care cuvîntul „modestie” ar fi prea puțîn.

Domnul Șef Rabin ne spune că Dumnezeu, pe lingă toate însușirile sale, o are și pe aceea de „Cel care ține mînte toate cele uitate”. Dacă este așa, atunci va trebui să țină mînte multe, multe mîni făcute de domnul Blumenfeld și pe care dumnealui, modest cum îl știm, sîntem siguri că le-a dat uitării.

Noi, însă, nu putem uita nimic din ce a făcut pentru fiecare dintre noi, fi mulțumim cu dragoste și recunoștință și dorim la această aniversare „Ad mea veesrim!”, ca că venim mereu... mereu... și mereu în camera de la parter din str. Sfînta Vineri 9, să-l vedem... să ne bucurăm... să ne stringă mîna... să fie cu noi.

LUIZA KOHN

Răspunsul sărbătoritului

O să încep și o să termin prin aceea că sînt de acord cu cele spuse, deși au fost foarte multe exagerări.

As vrea să vă povestesc în puține cuvinte viața mea, de altfel foarte simplă.

M-am născut într-o familie de oameni foarte cumsceade, mai trăiesc încă martori care să ateste; am reușit, prin strădani, acolo unde am fost pus să-mi fac — zic eu — datoria, așa cum trebuie; la liceul evreiesc, în timpul războiului, ca profesor, iarăși am un martor — fostul elev Bițu Fălticeneanu — după aceea, la calea ferată și la drumuri. Însă marea mea noroc a fost că m-am născut într-o asemenea familie, căreia îi port recunoștință, că am cunoscut-o pe Madeleine, care a fost alături de mine încă în timpurile prigoanei, în 1941—42, cînd viitorul nostru era atît de sumbru în lașul în care abia scăpăm de pogrom, în care ea și-a pierdut tatăl.

Am trecut prin multe în viață. As vrea să vă spun aici — s-a vorbit de schimbarea numelui — o întâmplare. Prin 1950 — acum pot să spun —, cînd plecarea evreilor în Israel se făcea în masă, se petreceau nopți întregi în lungile așteptări pentru procurarea actelor de înscriere, am procedat și noi la fel. Am adus formularele acasă, dar nu le-am completat imediat; așteptam să plecăm și cu sora mea. După vreo două săptămîni însă, am fost chemat la Comitetul Central. Eram atunci la Institutul de căi ferate, prorector. I-am spus soției că trebuie să fie consecința faptului că intenționam să plecăm, dar am decis să mergem de acum înainte ho-

tărîți pe acest drum. Am fost chemat la discuții o dată, am fost chemat de două ori și încetul cu încetul mi-am dat seama că nu din cauza actelor de plecare. Mă gîndeam iarăși, cum se practica pe atunci, probabil că voi fi trimis la aspiratură în Uniunea Sovietică. La a treia sau a patra convocare — erau trei acolo, doi bărbați și o femeie — mi s-a spus: „Tov. Blumenfeld, te cunoaștem de acum, îți știm viața. Ce-ți propunem noi, totuși, avînd în vedere viitorul pe care o să-l afli, e să-ți schimbi numele”. Eu le-am răspuns: „Uitați-vă, ați spus singuri că mă cunoașteți bine, vîd că în fața dumneavoastră aveți dosarul meu (care era foarte consistent), zic — probabil știți astfel că de la părinți n-am moștenit altceva decît numele. Și acesta nu pot să-l dau”. Doamna din comisie, am observat, avea lacrimi în ochi, mi-am închipuit că trebuie să fi fost evreică. Bineînțeles că nu mi-am schimbat numele. Mi-au spus: „Bine, ești liber, poți pleca”. După două săptămîni am fost numit ministru adj.unct.

În viață am căutat să nu pierd timpul. Dl. Șef Rabin a spus că a observat că în Templu citești din sidur. N-am citit pînă cînd am venit la comunitate, dar, dacă sînt în Templu vineri seara, simțită dimineața, de sărbători, atunci trebuie să citești.

Am avut noroc în viață. M-am născut într-o familie de oameni foarte cumsceade; am întîlnit-o pe Madeleine la li-

(Continuare în p. 12)

Eminența Sa felicitîndu-l pe sărbătorit

La 75 de ani, un senin Heșbon Hanefes

Obștea noastră sărbătorește pe secretarul general al F.C.E., dl. Theodor Blumenfeld, cu prilejul împlinirii virstei de 75 de ani. Ad mea veesrim!

Este o sărbătoare a lui? E a noastră? E și una și alta. Dacă un om își poate da, senin, la 75 de ani, un Heșbon Hanefes, un bilanț pozitiv, are dreptul să mîne o mare satisfacție. Dacă noi putem mîna că avem în el un coleg energetic, activ, foarte activ și foarte bun, avem, de astă dată, motiv de satisfacție și de bucurie.

Am venit în mîncă la Federație în același an cu ing. Theodor Blumenfeld. Pe 12 ani de conlucrări poți cunoaște un om destul de bine. Sincer, bun, bun la suflet și bun organizator, așa l-am cunoscut și așa îl apreciez.

Mă străduiesc să învăț de la fiecare și de la inginerul Blumenfeld ai ce învăț.

Dezmînjîndu-l pe Mendele Moïher Sforim

„Astăzi, cînd îl cinștim pe dl. Theodor Blumenfeld cu prilejul rotunjirii nobilei virste de 75 de ani, purtată cu o distincție și o vitalitate demne de toată admirație, mă gîndesc la tilcurile uneia din scrierile „bunicului” prozei idîș moderne, Mendele Moïher Sforim, și, dacă ar fi să dau un titlu omagiului meu, acest titlu ar putea suna astfel: „Theodor Blumenfeld contra Mendele Moïher Sforim”. Cartea la care mă refer se numește „Di Klatses”. În idîș, „klatses” înseamnă „mitroagă”, biet animal biciuit și stors în viață. În viziunea îndureratului scriitor, justițiar care a fost Mendele Moïher Sforim poporul evreu al timpului său apare ca o asemenea făptură chinată.

Întreaga carte e un necrutător romanșet împotriva destinului vitreg evreiesc și a celor vinovați de acest destin, inclusiv acei conducători ai vieții evreiești care transformă funcția publică într-o platformă a unor interese meschin-personale. Mendele a introdus în paginile cărții și un dialog sarcastic, atribuit lui Asmedai, necuratul, ca ghid al aspiranților nevrednici la posturile de frunte ale instituțiilor evreiești.

Ei bine, dl. Blumenfeld se află, prin firea și conștiința sa, prin strădania sa de o mare eficiență, la antipodul portretului-robot alcătuit de clasicul literaturii idîș pentru liderii evrei împostori și corupți. Să exemplific. Domnia Sa nu are nicio dată niciodată ceea ce în evreiește se cheamă a iras-sumaim-puneml, adică o falsă, dar rentabilă smerenie; e o persoană pe care prefăcătorii o oripilează,

Felul în care primește oamenii și le rezolvă problemele îl situează între oamenii care își cîștigă stima și admirația semenilor.

Îi urez să rămînă modest și bun, așa cum l-am cunoscut încă de la început și cum a fost la Ministerul Transporturilor, unde era accesibil tuturor și util tuturor. Să aibă mari satisfacții în muncă și în viața de familie. E cazul aici să felicit și pe dna Blumenfeld că a avut norocul să întealească un om atît de bun și valoros.

Felicitări merită și dl. Șef Rabin pentru faptul că a știut să folosească momentul întîlnirii cu Theodor Blumenfeld pentru a-l aduce aici.

La mulți ani, stimate coleg și prieten Theodor Blumenfeld! Mulți și buni! Și foarte buni!

HAIM RIEMER

iar „avantajele” pe care le culege se rezumă la pasiunea și... ingratitudinile muncii sale. La fel, respinge altă chemare a celui decalog răsturnat: rahmunes, adică mila simulată; spirit sobru și decent, el face din milă un sentiment în spațiu, dar cit se poate de eficient în spațiu, amplei sale activități. Sărbătoritul nostru e cu totul străin de acea doctrină a nesimțirii care, în idîș, se exprimă printr-o interjecție: et-be! Echivalentul românesc ar fi: ei și?! Dl. Blumenfeld are însă o iremediabilă alergie la suferință, la strigătul de durere — și, pentru a le curma, întervine adesea rapid și salvator, face tot ce poate — și poate mure.

Pe scurt, dl. Blumenfeld, în înalta răspundere cu care e investit, dezmîne energie și cu o reconfortantă ironie dramatică îndrumar deslușit de duhul revoltat și amar al lui Mendele Moïher Sforim în comportamentul unor frunțași evrei. Dotarea sa intelectuală și excepționalul său talent organizatoric au avut un rol mai mult decît benefic pentru comunitatea bucureșteană, ca și pentru celelalte din țară. Să-i urăm acestui bărbat cu mari merite — care ne-a luat prin surprindere împlinind trei sferturi din veac de viață — să-și păstreze neabătut alura lui de arbore viguros, să se bucure de o luminoasă fericire în familie și să-și continue a-și dăruie exemplara lui putere de muncă, încă multă vreme, binelui obștesc.

ANTON CELARU

Răspunsul sărbătoritului

(Urmare din p. 11)

ceul evreiesc din Iași și am rămas împreună; am avut noroc că în cadrul muncii administrative pe care am avut-o am dat peste oameni cu care am colaborat foarte bine și mi-am făcut datoria cum trebuie. Am avut marele noroc când, venind aici, la comunitate, l-am găsit pe dl Șef Rabin, care — pot să spun acum, fără nici o reținere — m-a îndrumat îndepărtat și mi-a explicat și am fost în întregime de acord cu el asupra a ce voi avea de făcut, care este specificul muncii și spun că am avut noroc și din acest

punct de vedere. Am avut noroc cu dumneavoastră, intelectualii evrei, care sunteți aproape de noi, care formăm un tot, un tot compact, și din acest punct de vedere am fost și sint un om fericit. S-a spus că nu sint un vorbitor, așa cum se așteaptă unii, așa este, dar încă o dată vă mulțumesc pentru tot ce ați spus, mulțumesc dlui Șef Rabin și dnei dr. Rosen, mulțumesc lui Madeleine și mamei, vă mulțumesc dumneavoastră, tuturor, că m-ați onorat cu prezența aici.

Mulțumesc!

CERUL AUSCHWITZULUI „ȘIVITI, o viziune“

„Șiviti“, versul al 8-lea din Psalmul 16, l-a inspirat pe scriitorul David Apfelbaum, autorul romanelor „Casa pășurilor“ și „Phoenix peste Galileea“, în alegerea titlului pentru noul său roman „Șiviti, o viziune“, un act de acuzare a ororilor lagărelor de exterminare, o sfințitoare mărturie a supraviețuitorului Holocaustului Ka-tzetnik 135633.

Martor al acestei abominabile crime de omucidere în masă, scriitorul se transformă, în noul său roman, într-un acuzator: „Auschwitzul... a fost săvârșit de oamenii acestei lumi...“. Aici, în acest in-

gen din literatura universală, cu singura deosebire că aceste gânduri paterne sînt îndreptate către acei „copii de fum“, chinuți de foamă, sfîșiați, îndobitociți de durere, ieșind acuzator din coșurile crematoriilor.

„Adu-ți aminte, copilul meu...“

Amintește-ți, David, eu doresc ca Bar-Mitzva ta să fie celebrată așa cum se cuvine, de o curte rabinică.

Amintește-ți, David, amintește-ți!

Acum tu, copilul meu, ai devenit Bar-Mitzva la Auschwitz...

Amintește-ți, copilul meu, cum în fiecare sîmbătă sau de sărbători... duceai mincare celor flămînzii.

Adu-ți aminte, David, adu-ți aminte, copilul meu...

Doresc ca tu să trăiești, David!

Oh, copilul meu, inima mea mică, cit de mult doresc ca tu să trăiești!

Doresc ca tu să hrănești iarăși pe cei flămînzii...

Fischl Apfelbaum plînge, un ultim plîns, în fața fumului gros ce se ridică pe cerul Auschwitzului. De necrezut pînă unde a fost cobiloră noțiunea de om, de necrezut și totuși așa s-a împlinit.

Dar iată: David, David Apfelbaum, a rămas pentru a ne lăsa această tragică mărturie. Este actul de acuzare adus de cel care a fost Ka-tzetnik 135633 și nu numai al lui. Este strigătul de justiție al celor în viață.

Poate să uite vreodată omenirea? Putem ierta cîndva? Putem uita martiriul noi, cei de azi, ei, cei ce au purtat un număr încrustat pe braț, un număr ce acuză? Sint părinți care, ca și Rahel, își plîng copiii, căci ei nu mai sînt. Sint părinți care nu pot privi nici azi fumul, care nu pot suporta nici azi tipătul unui copil. Și, în numele lor — al celor părinți loviți de sindromul lagărelor —, Holocaustul nu trebuie uitat!

EVELIN FONEA

DECESE

În cimitirele comunităților evreiești din țară, în trimestrul III. 1990, au fost înhumate:

ALBA IULIA. Löbl Reghina (91 de ani). ARAD. Csepeli Paula (79); Epstein Alexandru (64); Fülöp Adolf (88); Georgiades Maria (92); Georgiades Ladislav (89); Isdrail Parashiva (95); Kollin Aurora (94); Krausz Andrei (83) — decedat în com. Boesig, jud. Arad și înmormîntat în cimitirul din com. Beliu — jud. Arad; Mitterman Mihai Isosif (70); Scheer Lenke (84); Szentirmai Sarolta (84); Somló Ghizela (100). BAIU MARE. Frenkel Zoltan (73); Guttman Martin (68). BACĂU. Maier Claruța (75); Romașanu Paul (69); Serban Liviu (73). BRAȘOV. Iszak Dezideriu (77); Marimides Berta Luiza (82). BRĂILA. Gluck Bernard (55). BOTOȘANI. Blumenfeld Leon (72). CONSTANȚA. Weisenberg Moses (87). CLUJ. Glaesser Walter (80); Grätz Béla (84); Markovits Reghina (78); Moskovits Gizella (62); Pollák Mark (77); Suciu Livia (71). GALAȚI. Copel Estera (82); dr. Froiman Echidarie (87); Gorodetschi Luiza (47); Sticlaru Froim (54); Weiss Beniamin (74). HUSI. Beer Ana (84). IASI. Beir Ena (85); Mendel Mendel (71); av. Polak Marcu (87); Segal Solomon (95); Strul Froim (76). ORADEA. Feher Carol (68); Kohn Dezideriu (72); Oestreich Moise (75); Rosenfeld Zoltan (68); Reich Iacob (77). RĂDAUȚI. Dascăl Leia (75). SUCEAVA. Schächter Maria (90). TIMIȘOARA. Niederländer Ilona (89); Révész Emeric (79); Unger Petronela (82); Stei-

Nimic nu trebuie uitat

Sărmașu, o localitate modestă aflată la o extremitate a județului Mureș, și-a înscris numele — tragic destin — alături de Ip. Oradour, Lidice, Trezna... Iar cei ce i-au dăruit „nemurirea“ — nemurire de o covârșitoare tristete și durere — au fost 40 de elevi ai Școlii militare de jandarmi horthysti din Zalău, conduși de căpitanul Lanz Laszlo...

Pînă la 16 septembrie 1944, în Sărmașu viețuiau 126 de suflete evreiești. Cel mai bătrîn se numea Moritz Rosenfeld, de 83 de ani, cel mai tînăr membru al comunității se numea Ernster Rozalia și avea 1 an. Războiul se apropia de sfîrșit, oamenii sperau... Dar la începutul lunii septembrie 1944, trupele horthyste au creat o breșă în frontul transilvănean — unde trupele române duceau lupte grele pentru eliberarea teritoriului național, rupt prin odiosul Dictat de la Viena — și au ocupat localitatea. Primele victime au fost cei 126 de evrei. Tînui zece zile într-un grajd, au fost duși cu forța în noaptea de 16/17 septembrie pe pantele dealului Cămarășului și acolo au fost exterminați. Împreună cu ei, 39 de români, dintre care, unii, prizonieri de război. Desumările efectuate în februarie 1945 au dus la constatarea cumplită că victimele au fost ucise în mod sadic: capete zdrobite, picioare și minii fracturate, trupuri chinuite cu arme albe, copii, mai ales copii, îngropați de vii. Desumările n-au permis identificări. În cimitirul din locul numit de localnici „Valea Plîngerii“, pe morminte scrie doar atît: aici odihnește un bărbat, aici odihnește o femeie, aici odihnește un copil...

Să ierți, dar să nu uiti!

După 46 de ani de la masacrul. oamenii nu uită și nu vor uita! Căminul cultural din Sărmașu a fost arhiplin. Mii de oameni au rămas în jurul clădirii ascultînd cuvintele cutremurate de durere ale celor ce au tînut să aducă aminte: Ileana Filipescu, subprefect, Serafim Duicu, inspector șef al Inspectoratului de cultură-Mureș, senator Radu Ceantea, președinte al Uniunii „Vatra Românească“,

Sauber Bernath, președintele Comunității Evreiești din Tg-Mureș, Valer Clucă, primarul comunei, Vasile Sucu, din partea foștilor refugiați din Transilvania de nord, Vladimir Lăcustă, din partea veteranilor de război, preot Ioan Serban. Apoi, sute și sute de oameni au urcat panta dealului, la cimitirul martirilor, victime ale horthystilor, transmisiți încă și încă o dată că nimeni nu este și va fi dat uitării. S-au depus coroane de flori din partea prefecturii județului Mureș, a primăriei comunei Sărmașu, a Uniunii „Vatra Românească“, a asociației foștilor refugiați din Transilvania de nord, a veteranilor de război.

Aș vrea să închei cu câteva cuvinte rostite acolo, la Sărmașu, de domnul Sauber Bernath.

„Sîntu este că nu doar evreii comemorează. Nu doar inimile evreilor singerează. Nu doar sufletele lor sînt indoliate. Singerează și sînt indoliate sufletele tuturor care își plîng morții și martiri. Iată de ce vă rog să-mi permiteți să citesc câteva slove din rugăciunea înălțată de pioasă aducere aminte: „Adu-ți aminte, Doamne, în nemărginita ta îndurare, de cei cuvioși, drepti și virtuosi, de sfințele obști care au suferit martiriul pentru sfințirea numelui Tău! Adu-ți aminte de acești credincioși care, uniți în viața lor, au rămas nedespărțiți în fața morții!“

Fie ca aceste cuvinte să reprezinte un îndemn pentru noi toți, pentru toți cei cu conștiința curată, că nu-i vom uita niciodată pe cei ce au fost uciși în această noapte înșingată de septembrie 1944“.

EILEN LEONARD
Tg-Mureș

DR. NICOLAE KERTESZ

Federația Comunităților Evreiești din România și Comunitatea Evreilor din Cluj-Napoca anunță cu profund regret încetarea din viață a celui care a fost

dr. NICOLAE (Miklos) KERTESZ
în vîrstă de 83 de ani

mult timp membru al conducerii Federației și președinte al Comunității locale timp de peste 20 de ani.

Competent în munca sa profesională, devotat cu tot sufletul muncii obștești, dr. Kertesz a fost

stimat și iubit de membrii Comunității și de ceilalți conecțenți, iar în cadrul Federației era apreciat pentru promptitudinea și conștiințiozitatea cu care rezolva problemele specifice.

Dispariția sa lasă un gol dureros în sufletele noastre.

La înhumare a luat cuvîntul și dl ing. Theodor Blumenfeld, secretar general al Federației, care a prezentat și omagiu Emiheniei Sale dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Din partea comunității locale a vorbit dl Iosif Weintraub.

Au participat membrii comunității locale și numeroși cefăteni ai orașului care l-au cunoscut și apreciat.

Cu adîncă durere, soția, fiica și nepoții readuc în amintirea cunoștințelor trecerea a patru ani de la decesul primarului ITHAC MEIR MARILUS — Zehner Tadiu Livraha.

Pios omagiu și veșnică amintire.

Comunitatea Evreilor (M) din Rădauți anunță, cu adîncă regret, încetarea din viață a doamnei ROSENHECK BETTY, melamed la Talmud Toră.

A muncit cu devotament și s-a făcut iubită de toți elevii ei.

Va rămîne veșnic în amintirea noastră!

Cu nemărginită durere, soțul, fiul, soara, cumnatul, prietenii anunță încetarea din viață a scumpei și iubitei lor BETTY ROSENHECK, în vîrstă de 72 de ani.

Fie-i memoria veșnic binecuvîntată!

Se împlinesc 6 ani, la 19 Hesvan și 4 ani, la 14 Tisri, de la decesul neprețuitorilor mei părinți. SIMCHA și TIVIA GROPPER — Galați. Atotmilostivul să-i adăpostească sub aripile Sale și să păstreze sufletul lor printre cei purura vii. Să se odihnească în liniște și în pacea cea veșnică.

Veșnic îndurerată, amintim suferința a 9 ani de la încetarea din viață a celui ce a fost SCHWARTZ VILIAM, bun soț, soț, bunic, unchi. Fie-i în veșnică binecuvîntată amintirea! Nu te vom uita. Familia

REÎNNOIȚI-VĂ ABONAMENTUL PE ANUL 1991 LA

fie prin comunitățile din orașul dv., fie prin mandat poștal, pe adresa: Federația Comunităților Evreiești, București, cod 70478, str. Sf. Vineri nr. 9, sector 3, cont BNR 45.10.7.062, sector 3. Costul unui abonament este de 75 de lei pentru un an sau 40 de lei pentru șase luni.

CREAT LA GENEVA, CU CENTRALA ACTUALĂ LA NEW YORK,

Congresul Mondial Evreiesc

MILITEAZĂ PENTRU DREPTURILE EVREILOR

În perioada premergătoare sesiunii recente a Congresului Mondial Evreiesc, secretarul acestuia, dr. Israel Singer, a schițat activitatea și caracterul acestei organizații mondiale evreiești.

Congresul Mondial Evreiesc a fost înființat, în 1936, la Geneva, cu scopul de a mobiliza populația evreiască și forțele democratice împotriva atacurilor naziste. El este organul reprezentativ al comunităților evreiești din peste 70 de țări. Scopurile sale principale constă în a se asigura supraviețuirea și unitatea poporului evreiesc și de a păstra moștenirea spirituală, culturală și socială. În acest scop, Congresul tinde să atingă următoarele obiective:

- să apere drepturile, situația și interesele evreilor și ale comunităților evreiești pretinzându-se acestea sănt amenințate, contestate sau încălcate;
- să intensifice coeziunea evreilor din întreaga lume cu Israelul, ca forță centrală în viața evreiască și să întărească solidaritatea comunităților evreiești;
- să reprezinte comunitățile membre în fața guvernelor respective, în problemele interstatuale și în diferite foruri internaționale;
- să colaboreze cu toate popoarele pe baza ideii universale despre pace, libertate și dreptate.

PE CINCI CONTINENTE

Actualmente, Congresul Mondial Evreiesc este o federație internațională de comunități și organizații evreiești — din Argentina până în Zambia —, extinzându-se pe cinci continente. Calitatea de membru al Congresului este acordată tuturor comunităților reprezentative care fac acest lucru, independent de ideologia generală ori de sistemul social, politic sau economic din statul respectiv. Secția Statelor Unite a Congresului Mondial Evreiesc se compune din 33 de organizații (membri) care reprezintă specifice orientări americane, inclusiv al celor din evreimii religioase mai importante din acolo și al întregii mișcări sioniste din Statele Unite.

În Africa, Asia, Canada, Europa, Orientul Mijlociu, Indonezia și America Latină, Congresul Mondial Evreiesc servește ca ve-

rigă de legătură a comunităților evreiești din aceste regiuni.

În anul 1942, Congresul Mondial Evreiesc a fost organizația care a dezvăluit, prima, lumii neîncredințarea planul și acțiunile criminale ale naziștilor pentru „rezolvarea” problemei evreiești. Actualmente, Congresul se ocupă de conștientizarea evreilor din toată lumea asupra luptei Israelului pentru pace și securitate.

El militează în întreaga lume pentru drepturile omului și, bineînțeles, în acest cadru, pentru drepturile evreilor, oriunde ar putea fi ele amenințate. Tot Congresul Mondial Evreiesc stimulează acțiunile pentru cunoașterea și prețuirea moștenirii evreiești față de tendințele de asimilare.

Fondatorul Congresului Mondial Evreiesc, rabinul Stephen Wise din New York, a fost, din 1936 până la moartea sa, în 1949, președintele acestuia. Succesorul său, Nahum Goldmann, a condus Congresul timp de 28 de ani, până în 1977, când s-a retras. Philip Klutznik, din Chicago, i-a urmat. Edgar Bronfman, din New York, a fost ales președinte la cea de-a șaptea plenară, de la Ierusalim, din ianuarie 1981 și confirmat la plenara din anul 1986.

Judaismul din România a cunoscut din plin binefacerile activităților Congresului Mondial Evreiesc. În repetate rânduri, conducătorii de vază ai Congresului Mondial Evreiesc, precum dr. Nahum Goldmann, Edgar Bronfman și dr. Israel Singer au fost în România în momente dificile ale existenței noastre și au intervenit energic la conducerea României, în special în perioada acțiunilor antisemite patronate de dictatorul Ceaușescu, obținând ameliorări temporare sau chiar rezolvări de situații. Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen este membru al conducerii Congresului Mondial Evreiesc și, în această calitate, desfășoară o susținută activitate, fiind apreciat ca unul dintre liderii de frunte ai judaismului mondial.

Pilotul Bertil Krokstedt și operația „Alya Bet“

Puțini cititori știu ce este „Alya Bet” și cum s-a implicat în aceasta viața suedezului Bertil Krokstedt, acum 45 de ani. Faptul s-a petrecut în decembrie 1947 în Roma, în barul „Flora”. El își sorbea calm paharul cu vermut, când un bărbat necunoscut și-a așezat de el în fața teșgelei înalte și a spus: „Bertil, îl întreabă dacă nu-l interesează să lucreze ceva neobișnuit. Suedezul s-a arătat interesat. Încetul cu încetul află că cel ce-l întreabă se numea Federman — nume ce mai târziu s-a dovedit a fi doar un pseudonim.

Krokstedt și încă alți 15 suedezi, reușeau în același mod neconvențional, sau îndeosebi cu ceea ce, în anele următoare Statului Israel, a căpătat denumirea de „Alya Bet”. Sarcina lor nu era deloc ușoară: trebuiau să strecoare, în mod ilegal, evrei în teritoriul numit pe atunci Palestina, aflat sub mandatul Marii Britanii.

De asemenea, ei s-au ocupat de ajutoarea tinerului stat Israel în timpul războiului de independență din 1948.

Totți cei 16 suedezi, printre care și Bertil Krokstedt, au fost deunăzi distinși cu o importantă medalie de către Statul Israel prin Mose Yeggar, ambasadorul Israelului la Stockholm.

— Până acum doi ani — a spus ambasadorul în cuvântul său, habar n-aveam de operațiunea „Alya Bet” paricipându-le și suedezi. Dintr-o pură întimplare am dat de urma acestui capitol glorios și azi sint mândru de a putea exprima înalta apreciere a Statului Israel față de suedezi respectivi, după cum ne exprimăm admirația față de întregul popor suedez pentru felul în care a cooperat cu tinerii la salvarea a mii de evrei de la deportare.

Ceremonia înmînării distincțiilor a avut loc în locuința ambasadorului Yeggar. E adevărat că cei decorați nu mai aveau părul atît de blond ca odinioară, ci mai înăcruntiseră între timp; dar memoria le era nerăstîrbită. Ei își aminteau ce făcuseră.

Erau timpuri grele pentru supraviețuirea Holocaustului. Anglia împiedica intrarea legală a evreilor. Ei n-aveau alt loc sub soare spre care să se îndrepte și

nici nu-i interesa alt loc. Dar Anglia se opunea cu înverșunare acostării vaselor cu evrei. Ele erau mai mult epave. Această acțiune ocupă azi un loc de cînte în istoria eroică a micii țări. Organizațiile clandestine care au condus această operațiune au fost Hagana, Etzel și Lehi.

De curînd s-au împlinit 45 de ani de la aceste evenimente. Drept care toți suedezi de bună credință s-au putut bucura de răsplată pentru asemenea fapte meritatorii, care acordă țării lor locul de onoare ce i se cuvine în istoria eroică a creării tînrului stat evreiesc.

ANDREI BART — Stockholm

LIMBA MATERNĂ

Am 48 de ani și sint evreu prin naștere. În urmă cu șase luni am început să învăț alfabetul ebraic. Ce m-a determinat să fac asta — e o problemă aparte.

Am înțeles de îndată că am pășit pragul unui sanctuar, în care, la fiecare pas, descopeream o nouă minune, iar prima este alef-beit-ul (alfabetul). Cit de mult regret că am dat crezare unor lozinci false și o viață întreagă am ocolit acest sanctuar primit ca moștenire de la strămoșii noștri! Voi reuși oare să mă eliberez de acest sentiment de vinovăție? Că doar mai bine de o jumătate de viață a și trecut...

Este ciudat să aud pe unii care, învățînd limba ebraică, tot bombăne că „tocesc” această limbă „grea”, numai pentru că „acolo” vor avea nevoie de ea. Ro-bia este o boală greu de vindecat, iar aceia care au vrut să ne transforme în robi au făcut-o cu multă pricepere. În primul rînd, au interzis limba ebraică și au închis teatrul „Habima” de la Moscova.

Au lăsat doar o mică deschizătură pentru idiș, limba Diasporei. Dar și această lumină abia pîlpîia. Iar pe cei care

ACUM 100 DE ANI A LUAT FIINȚĂ

Asociația pentru limba ebraică

„Revitalizarea limbii ebraice aparține, neîndoielnic, marilor minuni, care sint legate de reconstrucția Statului Israel”, așa spunea scriitorul Benjamin Tammuz, de curînd decedat.

Ceea ce pentru strămoșii noștri din Diaspora constituia limba folosită de Toră la rugăciune a devenit, în zilele noastre, un mijloc de comunicare cu fațete multiple și o limbă literară în Israel. Tocmai în aceste zile, în care mii de noi imigranți din Uniunea Sovietică afluează spre Israel, sint recunoscute din nou valoarea și importanța realizărilor obținute în ulpanurile israeliene. Viața în Israel înseamnă, totodată, viața într-o limbă veche-modernizată.

Ministrul învățămîntului, Yitzhak Navon, a promis la sfîrșitul anului trecut, într-o ședință specială a Knessetului (parlamentul), un premiu pentru cea mai bună pronunție ebraică, competiție la care pot concura toți reprezentanții mass-mediei. Decernarea acestui premiu este strîns legată de jubileul de 100 de ani pe care-l sărbătorește în acest an limba ebraică modernă. Dar există un motiv nu mai puțin actual de a ameliora manierele de exprimare în mass-media. Este știut că unii crainici israelieni de la radio și televiziune pronunță greșit unele cuvinte și fac chiar greșeli gramaticale. Numai arareori se poate auzi la radio sau la televizor acea ebraică simplă, „naturală”, care deosebește cele două sunete „ain” și „alef” și nu le reduce la un „a” nediferențiat.

Există în Israel două puncte de vedere diferite în ceea ce privește ebraica modernă. Unul este reprezentat de așa-numiții puriști. Printre ei se numără, de pildă, lingviștii de la Academia pentru limba ebraică, din Ierusalim. Ei susțin că ebraica trebuie ferită, pe cît posibil, de neologisme.

Cunoscuta scriitoare israeliană Shulamit Har Even nutrește convingerea că israelienii folosesc limba lor într-un mod prea neglijent. „Din cauza incapacității de a se deprinde cu o structură lingvistică ebraică și a nostalgiei noastre pentru neologisme, vom mai plăti pe viitor un preț mare. Cultura noastră ar putea, astfel, sărăci.”

Exemple privind folosirea inutilă a neologismelor ar fi, după părerea lui

שני הדברים שבלעדיהם
לא יהיו היהודים לעם:
וארץ ו-תלשון
A.K.

Har Even, enumărate. „De ce trebuie spus, de pildă, „Center”, cînd există cuvîntul ebraic «merkaz»? De ce trebuie spus neapărat, la sfîrșitul unei convorbiri telefonice «bye», cînd putem folosi ebraicul «lehitraot»? Shulamit Har Even spune mai departe: „Dacă folosim limba noastră în mod conștient, atunci s-o facem nu pentru a exprima cu ea banalități. O limbă este un element de cultură vital. Aici este vorba de identitatea noastră”.

În Academia pentru limba ebraică se intrînesc regulat lingviști spre a găsi noi cuvinte ebraice, potrivite pentru unele concepte din limbi străine.

După părerea lui Har Even, acești lingviști sint singurii în țară care doresc să păstreze și să mențină finețea limbii ebraice. Ea li compară de aceea cu mărețul model al lui Eliezer Ben Yehuda, noul creator al limbii ebraice de pe la sfîrșitul secolului trecut. Înainte cu exact 100 de ani, Ben Yehuda a înființat Asociația pentru limba ebraică. Lui și colaboratorilor săi trebuie să le mulțumim că ebraica a devenit, dintr-o limbă considerată moartă, o limbă vie. Ben Yehuda s-a preocupat, încă de atunci, de felul în care se pot exprima cel mai bine în limba ebraică concepte noi, ca, de pildă, „telefon”. Nu toate propunerile sale au fost acceptate. Pînă în zilele noastre se folosesc pentru cuvîntul „telefonieren” (a telefona) consonantele din rădăcina neologismului „latafelen”.

„SLANG-LEXIKON” ESTE RECOMANDAT

Pe lingă „puriști”, care sint în minoritate, există o grupă largă care militează pentru ideea că limba trebuie să se dezvolte în continuare în mod firesc. Ea trebuie să rămîna, pe cît posibil, scutită de imixțiuni artificiale de ordin lingvistic, dar deschisă îmbogățirii ei cu termeni moderni pentru care nu putem găsi echivalent ebraic. Acești specialiști primesc Academia pentru limba ebraică din Ierusalim ca pe un scut pentru limbă.

Printre adversarii lingviștilor „puriști” se numără, de pildă, Netiva Ben Yehuda, precum și scriitorul israelian Amos Ben-Amotz. Ei au publicat împreună un „Slang-Lexikon” al limbii ebraice. Ei consideră că a institui un gen de poliție pentru limba ebraică ar fi ceva nefiresc. Nimeni n-ar vorbi ebraica păstrată într-un turn de filde, recomandată de către unii dintre lingviști. „Dicționarul pentru limbajul ebraic uzual”, alcătuit de ei, a devenit un best-seller. Cine voia să știe cum se vorbește pe stradă, în cercurile elevilor și ale soldaților trebuia să aibă la îndemîna această carte.

Împotriva „puristilor” luptă de ani de zile și cunoscutul traducător Mose Singer. Ce drept au grămăticii — se întreabă el — să pună limba israelienilor într-o cămașă de forță? După părerea lui Singer, Academia pentru limba ebraică ar trebui desființată, precum și cenzura. „În puține state ființează o asemenea academie, Franța și Egiptul constituie excepții. Noi trăim în realitate. Academia, care se implică în limbajul nostru uzual, este complet inutilă”. O limbă, susține el, poate dăinui și fără academie.

Cine are dreptate în această dispută? Firește că este corect că o limbă poate continua și fără academie. Dar reversul medaliei este că mulți israelieni nu stăpînesc în suficientă măsură limba lor maternă, au un vocabular limitat și fac greșeli cînd vorbesc sau cînd scriu. Metafore sau proverbe nu se prea aud la tinerii israelieni.

ANAT JÛTTE

■ În fotografie: Eliezer Ben Yehuda — „Două lucruri fără care evreii nu vor fi un popor: Țara și limba”

ALEXANDR FIȘOF

Din: „Naș Golos”, Chișinău, aprilie 1990.

REPERE

Orice mare eveniment istoric este precedat de o complicitate proces de dificultăți și contradicții. Așa a fost și cu făurirea Statului Israel, având la bază rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite din 29 noiembrie 1947, adoptată cu 33 de voturi pentru, 13 contra și 10 abțineri. Continuitatea evreilor pe pământul străvechi este un fapt istoric de necontestat.

Diaspora care a luat naștere în urma deportării de către Titus a prizonierilor și a căpeteniilor răsculate a fost de proporții reduse față de aceea care a urmat cruntelor represalii ale lui Hadrian. Revolta lui Bar Kokhba îi cuprinsese pe evrei de pe tot cuprinsul imperiului roman și Hadrian a reprimat-o cu o răză cruzimă. Dar, chiar și după Hadrian, Palestina nu se prezintă ca o *terra deserta*, de vreme ce, potrivit mărturiei lui Ammianus Marcellinus, martor ocular al evenimentelor legate de campania militară a împăratului Iulian Apostatul, pe care l-a însoțit ca ofițer, evreii sînt găsiți de împărat în plină revoltă, la mijlocul sec. al IV-lea, avînd orașe populate, cu instanțe organizate și cu o intensă viață socială. Iulian Apostatul le permite chiar reconstruirea Ierusalimului — se știe că încercarea lui Hadrian de a ridica pe locul Ierusalimului noua așezare Aelia Capitolina se soldase cu un eșec — și se încep lucrările, dar survine o suprare a zidurilor (istoricii presupun că a fost vorba de un cutremur) și construcția se sistază. Atitudinea favorabilă a împăratului Iulian față de evrei se explică atît prin „apostazia” sa, cit și, mai ales, prin faptul că era interesat să câștige simpatia populațiilor pe care le înținea în campania sa militară.

Evreii sînt apoi prezenți în tot timpul dominației bizantine, iar după cucerirea arabă (sec. al VII-lea), două veacuri mai tîrziu, se stabilește la Ierusalim și comunitatea karaîților. Cruciații îi măcelăresc pe evrei și pe arabi atunci cînd cuceresc Ierusalimul. Și totuși, în timp ce pentru cruciați și pentru arabi țara nu reprezintă o legătură sufletească durabilă, tendința evreilor din exil de reîntoarcere în Țara Sfîntă a fost, în mod firesc, permanentă.

În 1267, Nahmanide, celebrul comentator al Bibliei, găsește Ierusalimul în ruine, dar și o comunitate evreiască rămasă acolo. Ovia de Bertinoro, la sfîrșitul sec. al XV-lea, aduce cu el, în Palestina, evrei italieni. După cucerirea turcă (1516), se stabilesc aici mereu alți evrei atît din Orient cît și din Sicilia, Franța, Germania, ca și evrei veniți din

lie 1920, de către Conferința de la San Remo și încorporată în mandatul asupra Palestinei, încredințat Marii Britanii de Liga Națiunilor, la 24 iulie 1922. Atitudinea favorabilă evreilor, exprimată prin Declarația Balfour, din partea Angliei, în timpul primului război mondial, a avut la bază (nu contestăm rolul pozitiv și simpatiile personale față de evrei ale unor personalități ca Balfour și Lloyd George) dorința de a face caduc acordul secret Sykes-Picot (semnat în 1916), care prevedea împărțirea Palestinei între Anglia și Franța în ipoteza înfrîngerii Turciei. Anglia dorea să obțină ea singură protectoratul asupra Palestinei. Declarația Balfour servea și acestui scop al Marii Britanii.

S-au opus ideii unui stat evreiesc: a. Edwin Montagu, secretar de stat pentru India în cabinetul britanic; el încercă torpilarea Declarației Balfour, dar obține doar atenuarea termenilor (variantea inițială cuprindea formularea: „reconstituirea căminului național al poporului evreu”; în urma intervenției lui Montagu, Declarația Balfour va cuprinde formularea: „un cămin național pentru poporul evreu”; diferența e evidentă). Weizmann se întreabă, în memoriile sale, dacă o opoziție mai fermă din partea sa nu ar fi reușit să mențină formularea inițială. Au existat unele personalități evreiești, e drept, puține la număr, care au avut aceeași atitudine ca și Montagu, dovedind neadaptare la realitate: David L. Alexander, președintele lui „Board of Deputies of British Jews” și Claude G. Montefiore, președinte al organizației Anglo-Jewish Association;

b. Simon Dubnov (1860—1941), autor al celebrei „Weltgeschichte des jüdischen Volkes”, în zece volume, reprezentant al școlii istorice moderne opuse vechii școli a lui Graetz, se pronunță pentru „Nationalism în Diaspora”, adică autonomie culturală evreiască în fiecare stat în care se aflau evrei, ceea ce ar fi condamnat un întreg popor la o diasporă veșnică;

c. Bundul (format la Vilna în 1897), la a patra conferință a sa, în 1901, afirmă o atitudine net ostilă față de sionism, împotmolindu-se în utopia „socialismului birurilor” și „panaceu universal”;

d. Iudaismul reformat, reprezentantul lui de seamă a fost Isaac Mayer Wise. Atacă în 1897, pe Herzl și ideile sale, și merge pînă la negarea milenarului ideal mesianic, dovedind astfel miopie politică;

e. Agudat Israel. În faza inițială s-a opus creării statului evreiesc. Își schimbă însă radical poziția, la cea de-a treia reuniune a sa, de la Marienbad (azi Marianske Lazne), în 1937, în urma venirii nazismului la putere și este în prezent un factor constructiv în constelația diversității de opinii care formează democrația Israelului în plină dezvoltare.

În concluzie: procesul istoric al creării statului modern Israel a înregistrat, în afara greutăților externe, și o temporară opoziție „internă”, din partea unor personalități și curente extremiste, opoziție firească în democrație, opoziție condamnată, dar izolată a cărei existență nu poate să nu fie pomenită în cadrul unei prezentări obiective a evenimentelor.

BETINIO DIAMANT

Revigorarea vieții evreiești din Uniunea Sovietică

Datorită Fundației Memoriale pentru Cultură Iudaică, copiii evrei din Uniunea Sovietică beneficiază de trei publicații noi în limba rusă.

Noile publicații fac parte din seria „Orot” („Lumini”), dintr-o bibliotecă evreiască pentru copii și adulți în limba rusă, înființată cu doi ani în urmă, publicații care și-au mărit mult tirajul în ultimul timp.

Există acum mai mult de 30 de cărți ilustrate — color, tipărite în Israel, și de largă circulație azi în U.R.S.S. prin intermediul seriei „Orot”. Cărțile au ca temă sărbătorile evreiești, istoria evreilor, Holocaustul și reprezintă un ghid fundamental al vieții evreiești, pentru adolescenți și adulți. Cere lucrări suplimentare sînt — în mod curent — sub tipar.

Cele mai actuale proiecte sînt: 1) — o carte ilustrată cu povestiri biblice; 2) — o casetă înregistrată cu 30 de cîntece evreiești pentru Șabat și sărbători, cu o carte însoțitoare, de cîntece, conținînd partituri și traducerea textelor în limba rusă și 3) — „Nisan”, primul număr dintr-o serie

RABINUL DIN LIUBAVICI SALVEAZĂ COPII — VICTIMELE DEZASTRULUI NUCLEAR DE LA CERNOBIL

Cei dinții 196 copii iradiati în timpul catastrofei atomice de la Cernobil (Uniunea Sovietică) au ajuns în Israel, grație unei acțiuni inițiate de Marele Rabin M. Schneerson (Liubavicer Rebe).

Cînd avioanele TAROM care trebuiau să aterizeze la Minsk spre a îmbarca acești copii au întâmpinat dificultăți, Robert Maxwell a trimis un avion special care a adus copiii la Londra. În același timp, au sosit avioanele TAROM, împreună cu piloții români, pe aeroportul din Londra, iar de acolo, copiii au zburat la Tel Aviv.

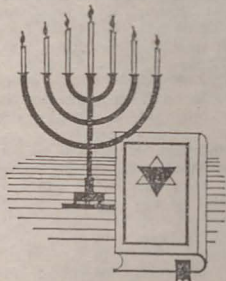
Alți trei mii de copii, în aceeași situație, sînt așteptați în Israel.

ISTORIA GHETOULUI DIN ROMA

După ce a dărîmat Templul Sfînt și Ierusalimul, acum peste 1900 de ani, Titus a luat cu el prizonierii din Iehuda pe care i-a așezat peste Tiber, într-un mare cartier cunoscut atunci sub numele de Trastevere (peste Tibra) într-o zonă ce era dintotdeauna locul de concentrare a celor mai săraci locuitori ai Romei.

Acolo, în jurul unei piețe sau într-o parte a cartierului, numită Ponte d'Olio (Izvorul Uleiului), Titus a stabilit ceva asemănător unui ghetou. Ghetoul s-a născut în antichitate, cu 1500 de ani înainte ca domniitorii Republicii Venetiene să înființeze un ghetou propriu-zis, primul ghetou din întreaga Europă.

În Roma au fost evrei și înaintea perioadei lui Titus, însă distrugerea celui de-al doilea Templu a mărit fluxul celor ce veneau în puternicul oraș-cetate, ceea ce a întărit comunitatea evreiască de aici.

PRIMUL GHETOU ?

Ca urmare a acestor cuvinte, auzite de la membrii comunității evreiești din oraș, am pornit să caut locul, anticele așezări evreiești din Trastevere. A trebuit să alerg mult dintr-un loc în altul al acestui cartier interesant, care mai păstrează încă trecutul pe alocuri, servind, azi, ca punct de atracție a turiștilor și romanticilor căutători de „rădăcini” și „izvoare”.

În sfîrșit, am descoperit strada și numele ei, Via del Ponte d'Olio, ce pleacă dintr-o piață avînd în centrul său o mare biserică.

S-ar putea ca povestea despre acordarea de locuințe evreilor din vremea lui Titus în acest loc să fie adevărată. Ea este doar o poveste, una dintre numeroasele povestiri despre comunitățile evreiești din Roma antică. Este o poveste insuficient cercetată și nu sînt dovezi care să o verifice. Dar nu este nici o îndoială că o mare concentrare de evrei a fost la Trastevere încă din timpuri foarte îndepărtate și că acolo ea a existat pînă ce unul din papi i-a transferat pe evrei pe celălalt mal al Tibrului stabilind, în 1555, ghetoul Romei. De atunci și pînă azi nu s-a schimbat locul ghetoului în jurul Marelui Templu ce se oglindește în apa Tibrului.

Deci, nu întîmplător comunitatea din Roma afirmă că este cea mai veche co-

munitate evreiască din Europa. Unii istorici sînt de părere că evreii au locuit în acest oraș, care a fost o mare putere politică, reușind să domine întreaga lume antică din jurul Mediteranei, încă din anii 300 î.e.n.

Contactele oficiale între Statul Iehuda și Roma au început cînd șeful statului, Simon, a trimis soli pentru a încheia un tratat de prietenie. După un timp, acesta nu l-a împiedicat pe Pompeius să intre cu armată în Ierusalim pentru a stăpîni Iehuda. Și totuși, chiar în Roma, Iulius Caesar menținea relații bune cu supușii săi evrei, comportîndu-se cu înțelegere față de comunitate, conducătorii și religia lor.

DOUA STRĂZI

Fațetele acestora, și multe altele, aparînd clar de istoria Romei antice. Și se pare că, deși comunitatea evreiască din Roma numără 15.000 de suflete din cei 35.000 de evrei existenți în Italia, nu este uitată situația istorică specială a acestei străvechi comunități. În zona ghetoului se mai văd locuri și vestigii ce amintesc de această istorie. Ghetoul folosește acum drept centru pentru activitățile comunitare atrăgînd spre sine, cu diferite ocazii, și evrei ce nu mai locuiesc în ghetou.

De o parte a Templului trece o stradă denumită Via del Tempio (strada Templului) și de cealaltă parte trece una dintre vechile străzi caracteristice ghetoului, Via del Portico d'Ottavio (strada Porții lui Octavian). Ea este plină cu case din diferite perioade, exteriorul cărora trădează semne de sărăcie sau chiar abandonare. Strada aceasta se întinde pînă la Poarta Romei, care s-a păstrat în întregime, apărînd turiștilor ca dintr-o ilustrată color. Deodată ai sentimentul că cineva a aruncat în acest căpăt de stradă evreiască, într-o maximă dezordine, nu numai coloane romane și mari pietre romane, ci și fragmente de istorie romano-creștină-iudaică.

MORDEHAI AVISAI
(Din ebraică de Svecovski Simon)

Spania și Portugalia ca urmare a Inchiiziției.

Se apreciază că în 1567 acești evrei refugiați numărau, numai la Țfat (Safed), circa 10.000 de suflete. În sec. al XVI-lea vin mulți olim din Europa, Africa de Nord și Orient. După anul 1600, se produce mișcarea mesianică a lui Sabetai Zvi. Urmează mișcarea hasidică din sec. al XVIII-lea și ajungem astfel la precursorii sionismului modern: Iehuda Alkalai (1798—1878), Zvi Hirsch Kalischer (1795—1874) și Moses Hess, care scrie și celebră sa carte „Roma și Ierusalim”, carte care i-a prilejuit lui Theodor Herzl remarcă: „Toate încercările noastre au fost deja afirmate în această carte”.

Deci, pe de o parte, continuitatea celor existenți, iar pe de alta, acțiunea permanentă de reîntoarcere

Dar ceea ce am vrut să scoatem în evidență în acest articol sînt greutățile, să le zicem interne (căci au pornit din simlul poporului evreu), care au stat în calea recuceririi statului propriu.

Acestea sînt, poate, mai puțin cunoscute decît faptele externe.

Este unanim recunoscut că Declarația Balfour (2 noiembrie 1917) a fost primul act prin care s-a recunoscut, pe plan extern, dreptul evreilor la un cămin național în Eretz Israel.

Declarația a fost aprobată, la 24 aprilie

STIRI

INTILNIRE DEOSEBITA

Un grup de israelieni răniți în timpul războiului au fost oaspeți ai Comunității din Birmingham (Marea Britanie). Vizitând Palestina, ei au fost întâmpinați de un grup evreu al orașului. Printre invitații s-a aflat și o femeie, Anna Cohen.

Aceasta este a zecea întâlnire organizată de către comunitatea din Birmingham cu veterani de război israelieni.

MARBLE ARCH SAGOGUE

Această sinagogă din Londra a fost vizitată de o delegație de tineri din U.R.S.S., care și-au manifestat un interes deosebit față de obiectele de cult existente aici, precum și față de arhitectura stinte.

Delegația a fost invitată în Marea Britanie de către organizația feminină „The Jewish Ladies' and Girls' Brigade”.

DESCOPERIRE

Un grup de arheologi americani au descoperit, la Ashkelon, o figurină din bronz și argint, lungă de 11 cm, reprezentând un vitel, presupus a fi o prezentare a „vitelului de aur”, despre care se face mențiune în Biblie.

Figurina are o vechime de aproape 3500 de ani.

IMPOTRIVA ANTISEMITISMULUI

Reprezentanții organizației „The Anti Defamation League of B'nai B'rith” au cerut președintelui R.S.F.S.R., Boris Elțin, să condamne antisemitismul și pe sprijinitorii acestei grave maladii a secolului. Se menționează că grupul naționalist rus „Edinienie” a distribuit „Protocoloalele înțelepților Sionului” — precum se știe, un fals al fostei poliții secrete tariste — la conferința de înființare a organizației, ce a avut loc la Moscova, în luna ianuarie a.c.

EDITORIALE

De curind a apărut, în Editura Abraham Bliach (Paris), un album bogat ilustrat, care reia vestea despre SEDER HAAVODA, punct principal al liturghiei și al desfășurării zilei de Yom Kipur.

În afara de traducere, acesta cuprinde manuscrisul ebraic, ornamentat cu miniaturi de Moshe Ariel și ilustrații pictate de Yitshak Pressburger.

*

În editura franceză „La Découverte” a apărut studiul lui Arno Mayer „Soluția finală în istorie” tradus din engleză de Marie Gabrielle și Jeannie Carlier. În această importantă lucrare, Arno Mayer analizează marșul spre „Judeocide”; el nu crede că ideologia nazistă este suficientă pentru explicarea masacrării evreilor. Autorul consideră indispensabilă analiza evenimentelor care au făcut-o posibilă și, în particular, cruciada antibolșevică care a acompaniat-o.

EXPOZIȚIE ANNA FRANK LA MOSCOVA

Deschisă la Moscova, la „Casa pictorilor”, de către „Centrul Anna Frank” din Amsterdam, expoziția a trezit un deosebit interes și pentru faptul că aici au putut fi consultate cărți și diverse materiale informative asupra Holocaustului.

„Centrul Anna Frank” din Amsterdam a fost solicitat de către „Academia Sovietică a Civișizărilor în Lume”, o secție a Academiei de Științe, să prezinte această expoziție la Moscova.

Expoziția a fost deschisă de vicepreședintele Academiei, Evgheni Velikov, care a subliniat faptul că „pentru prima dată un

număr atât de mare de oameni au văzut ceva în plus, ceva mai mult decât ororile Holocaustului”.

Numeroase alte orașe sovietice și-au exprimat dorința de a găzdui expoziția „Anna Frank în lume”. Se preconizează deschiderea expoziției — în acest an — și la Leningrad.

În același timp, Televiziunea sovietică a prezentat un film privind viața Annei Frank, reflectată în această expoziție, comentatorul scoțind în evidență, cu această ocazie, aspecte ale antisemitismului dinaintea celui de-al doilea război, în Germania și situația actuală din Uniunea Sovietică.

Editurile sovietice prevăd publicarea „Poveștii Annei Frank”, care în prima ediție, din anul 1969, a apărut într-un număr limitat.

RESTITUIRE: SINAGOGA DIN HARKOV

Municipalitatea orașului Harkov — centru al mișcării sioniste încă înainte de 1917 — a restituit comunității evreiești (care numără cca. 70.000 de enoriași), o sinagogă. La ceremonie care a avut loc recent au participat, pe lângă persoane oficiale sovietice, un reprezentant israelian, președintele Uniunii Congregațiilor Evreilor Ortodocși din New York, Sidney Kwestel și consilierul orașului New York, Noah Dear care a declarat: „Glasnostul ne-a dat posibilitatea și oportunitatea de a ajuta pe frații noștri evrei din Uniunea Sovietică...”.

La ceremonie — care a fost televizată — a fluturat steagul israelian, iar presa locală a subliniat acest lucru.

Cu această ocazie, Ivan Kagalov, vicepreședinte al Ucrainei, a semnalat faptul că situația este în schimbare și „o parte

vitală a acestei schimbări este de a îngropa, pentru totdeauna, trecutul oribil ce a caracterizat relațiile dintre ucraineni și evrei în secolele trecute”. În acest context un rol deosebit l-a avut Federația Evreiască din Cincinnati (S.U.A.), localitate care, de altfel, a adoptat Harkovul ca pe un „oraș înfrățit” și s-a oferit să ajute evreii orașului nu numai în munca de renovare a sinagogii.

UN APEL DANEZ

Vechea și frumoasa Sinagogă portugheză, inaugurată în anul 1675 — și care a constituit modelul pentru sinagoga „Bevis Marx” din Londra — este în ruină.

Ținând seama că mica congregație sefardă nu poate finanța reparațiile, s-a constituit o „Fundație a Prietenilor Sinagogii Evreiești”, care a lansat întregii lumi un Apel pentru colectarea unei sume — de peste un milion de lire sterline, în vederea mării subvenției acordată de guvernul danez și a celor 250.000 lire, primite din partea marilor companii din Olanda.

GERSHWIN

În Franța se difuzează un serial radiofonic — „George Gershwin, un copil din Brooklyn” — în care este prezentată viața acestui muzician american provenit dintr-o familie de imigranți din Rusia.

Astfel, între muzica de jazz și muzica clasică se prezintă drumul parcurs de George Gershwin, al cărui nume a devenit un simbol al New York-ului.

Acest serial radiofonic s-a creat în timp ce este în curs de realizare un film despre George Gershwin și Ira Gershwin, sub regia lui Martin Scorsese.

Un film emoționant: „Croitorul doamnei”

RECIVIEM PENTRU MARTIRI

O premieră cinematografică, un ecou al Babi Yarului un film pentru dreptatea evreilor și victimelor acestui genocid — acesta este filmul „Croitorul doamnei”.

Chiar dacă istoria omite, voit, faptul că Babi Yarul este și monumentul care acoperă trupurile zecilor de mii de evrei și ale plăcilor ridicate aici nu menționează aceasta noi nu avem dreptul să uităm execuția masivă a evreilor la Babi Yar. Noi și noi numai noi.

Pentru ca lumea să fie „salvată” din singe și murdărie, marele poet rus Evtușenko — în iugoslavabilul său poem „Babi Yar” — s-a aplecat cu smerenie asupra acelor tineri, bătrâni și copii masacrați aici, chiar dacă — așa cum însuși poetul declara — în vinele sale nu curge singe evreiesc.

Și totuși după aproape 50 de ani de la săvârșirea acestui masacru — o premieră cinematografică, „Croitorul doamnei”, film realizat de Leonid Gorovetz

după un scenariu de Alexander Borșciagovski, este dedicat martirilor evrei uciși la Babi Yar.

Este un film liric, fără nișă pusături și singe, prezentându-ne noaptea dinaintea evacuării forțate a evreilor din Kiev, la ordinul ocupanților germani. Povestea filmului — realizat în „Studiourile Forafilm” — o clădită în jurul relațiilor a trei familii locuind în aceeași casă. Eroii, interpretați de actori de tinută (Tatiana Vasilevna, Inno Kenti Smoktunovski s.a.) sînt surprinși în momentele dinaintea masacrului, neștiutori de ceea ce se va întâmpla, aplecați doar asupra lucrurilor care le răscoleau amintiri dureroase.

Și acest film — ca, de altfel, multe alte producții realizate și prezentate pe scenele sovietice: filmul lui Alexandr Askoldov „Comisarul” sau piesa lui Mark Zaharov „Rugăciune pentru morți” — constituie un test semnificativ, ne declară autoarea unei știiri despre acest film, în revista „Moscow News”, din octombrie 1990.

(Vezi pentru poemul „Babi Yar” și „Revista Culturii Mozaic” nr. 551 din 15 aprilie 1983)

„PAMIAT”. În U.R.S.S., Kostantin Smirnov, membru al organizației antisemite „Pamiat”, a fost condamnat la 2 ani închisoare într-un lagăr de muncă, pentru atitudine huliganică și antisemită manifestată în timpul unei conferințe a scriitorilor evrei.

ARHEOLOGIE. Ca urmare a lucrărilor arheologice de la Akko (Israel), au fost descoperite două aule aparținând ansamblului arhitectonic care datează din perioada cruciatilor. Pînă în prezent se cunosc șapte aule și căile lor de acces.

TEATRU. În seara zilei de 6 octombrie 1990, la Akko s-a deschis festivalul anual de teatru, în cadrul căruia sînt prezentate peste 400 spectacole și se desfășoară mai multe conferințe de specialitate.

MUZEU. La Gherona (Spania), localitate situată în nordul țării, Israelul va deschide un muzeu, „Spania 1992”, cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la expulzarea a 400.000 de evrei din această țară. Aici vor fi expuse obiecte de cult ale populației evreiești și date despre viața economică și socială și culturală care s-a desfășurat pe aceste meleaguri în trecut.

În aceeași perioadă, Statul Israel va deschide un pavilion la Expoziția „Sevilla 1992”.

VIZITĂ. În cursul lunii octombrie a.c., în portul Haifa va sosi un vas sovietic cu 700 de pasageri, într-o vizită de bunăvoință; printre oaspeți se numără oameni de știință și artă, prelați etc.

MONUMENT. La Budapesta a fost dezvelit un monument realizat de sculptorița Ana Stein, din Franța, în memoria celor 85.000 de evrei uciși de către organizația fascistă „Crucea și săgeata”, din Ungaria, în timpul Holocaustului.

SPORT. Noi veniți în Israel au participat la „Marșul Ierusalimului”, pe un traseu

PE SCURT

de 12 km. La acest concurs, ce se desfășoară anual, au luat parte mii de persoane.

UNIVERSITATE. La Leningrad s-a redeschis, după 70 de ani, Universitatea Evreiască, care cuprinde 200 de studenți. După absolvire, aceștia vor preda limbile ebraică și idiș la cursuri de Talmud Toră.

CONGRES. În Gruzia (U.R.S.S.), s-a desfășurat la începutul lunii octombrie a.c.,

Congresul studenților evrei. Au luat parte 3.000 de delegați din întreaga Uniune Sovietică.

DIPLOMAȚIE. Albania și-a manifestat interesul de a relua legăturile pe plan artistic, științific, economic cu Israelul, ca un prim pas în vederea stabilirii relațiilor diplomatice între cele două țări.

SPRIJIN. Organizația SOHNUT din Israel a trimis 1.000 de medici evrei la Addis Abeba (Etiopia), pentru a acorda sprijin umanitar evreilor care mai există în această țară.

TEHNICĂ MILITARĂ. Tancul israelian „MERKAVA 3” este cel mai bun la ora actuală pe plan mondial și cu o mare eficacitate în luptă pe teren accidentat.

CENTRUL DE EDUCAȚIE „Moshe Shazar” din Ierusalim, înființat în 1978, se ocupă de instruirea noilor olimi, în special din U.R.S.S., pe plan socio-politic, sub forma seminarelor săptămânale, avînd ca teme: procesul de pace, democrația, pluralismul religios etc. Directoarea, dna Edie Schwartz, este preocupată și de educarea sionistă a celor din Diaspora, în special studenți, promovînd valorile evreiești și sioniste.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

The Congress of the Jewish Communities in Romania

The Congress of Jewish Communities in Romania took place on October 17. It was opened by His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, who announced the agenda. Eng. Theodor Blumenfeld presented a report on the achievements of the period January-October 1990.

As the second point on the agenda, His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen gave an ample account of the present situation of the Jewish Communities in

Romania, insisting on certain alarming manifestations of anti-Semitism in articles published by some journals.

There also took place a meeting of the intellectuals belonging to the Federation of Jewish Communities in Romania who discussed aspects of the anti-Semitic phenomena in certain publications. Consequently upon these actions, they adopted a

RESOLUTION

The Congress sees with deep anxiety and apprehension that certain publications have intensified their more and more aggressive and violent racist and anti-Semitic attacks, reminding us in a striking way of the most abject press belonging to the period of rising fascism.

We deem it extremely serious and dangerous that, in this context, it has been possible to publish excerpts from the "Wise Men of Zion's Protocols", a well-known historical forgery perpetrated by the czarist Okhrana — articles that have made so bold as to minimize or even deny in an aberrant manner the genocide committed against the Jewish population in Romania during the Antonescu regime, thus insulting the Jewish community and the Mosaic cult.

We are filled with surprise and revolt by the fact that these irresponsible actions are allegedly justified by a so-called pressure exerted by the Romanian people. We consider this allegation as a serious insult to the Romanian people.

The teachings of history, both recent and remote, in this country and throughout the world, eloquently demonstrate the pogrom-inciting power of words expressing the poison of racist hatred and anti-Semitism and they entitle us to give the alarm. When making these grave statements, we are anxious not only about the fate of the small Jewish community, but — to the same extent — about the stability of the State and the democratic evolution of Romanian society. Nobody should forget that, all along history, unrest that seemed to be only anti-Semitic in character turned into the most destructive actions against the existence of the states that had tolerated them.

At a time when Romania, more than ever, needs great understanding and a steady international support, we call upon all conscious and responsible forces in this country, upon all political and public groupings, upon all cults to adopt an open and firm attitude against any manifestation of chauvinism and anti-Semitism, which are quite alien to the Romanian people's spirit of generosity and humanity.

Chief Rabbi

DR. MOSES ROSEN

Secretary General

ENG. TH. BLUMENFELD

TELEGRAMS

TO HIS EMINENCE

Dr. MOSES ROSEN

President of the Federation of Jewish Communities in Romania

On the occasion of your reinvestiture as president of the Federation of Jewish Communities in Romania, we convey our warmest congratulations to you, as well as our best wishes of further noble achievements in your fervent efforts at the head of the Jewish community in this country.

We are convinced that, owing to your personal contribution — strongly marked by your attachment to Romania — the Jewish communities in this country will experience a great change for the better in their possibility of free manifestation in the ethical and religious field, as well as in their creative contribution to the process of material and spiritual reinvigoration of the Romanian people.

Please allow me, Your Eminence, to express our warm feelings of friendship and to assure you that the State Secretariat for Cults will prove sincerely open to a good collaboration, as well as to the support given to the valuable initiatives of the Federation of Jewish Communities.

Prof Dr GHEORGHE VLĂDUȚESCU
State Secretary for Cults,

October 18, 1990

DR GHEORGHE VLĂDUȚESCU
State Secretary for Cults

DEAR MISTER STATE SECRETARY,

I warmly thank you for your kind congratulations, good wishes and appreciative thoughts, expressed on the occasion of my reelection as President of the Federation of Jewish Communities in Romania.

It has not been easy to fulfil my mission in the service of our beloved Homeland, Romania, and of the community God has willed me to guide for more than half a century. All my life, I have striven to blend these two aims with each other.

Glory be to God for having enabled me to live the times when I receive such a letter from the government's spokesman in matters of cults — a letter which clearly shows the great change that has come about and the support I enjoy on your part.

It is encouraging and stimulative. In spite of my age, your letter gives me a new impetus for continuing to strive, with God's help, towards those two aims which merge into one.

I assure you of my high appreciation and deep gratitude. Your friendship honours me and I will do my best to prove, in my turn, through my activity, my friendship for you.

DR MOSES ROSEN
Chief Rabbi of the Mosaic Cult

MEETINGS OF HIS EMINENCE

VISIT OF THE COUNSELLORS OF THE PRIME MINISTER OF THE
REPUBLIC OF MOLDAVIA

Between October 10 and 13, the Federation of Jewish Communities in Romania was visited by Messrs Victor Grebetchnikov and Alexander Mandelblatt, counsellors of the Prime Minister of the Republic of Moldavia, Mr Mircea Druc.

Prime Minister M. Druc had sent them to Romania in order to study the organization of the Jewish communities, the activities aimed at the youth's Judaic education, the setting up of synagogues and other religious, cultural and social institutions.

The delegation was received by His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, with whom they had repeated and long friendly conversations, also attended by Messrs Theodor Blumenfeld, secretary general of the F.J.C. and Dr Alfred Hărălăoanu, president of the B.J.C.

They visited Jewish institutions in Bucharest and Iași. In the Moldavian capital, they were welcomed with brotherly warmth by Dr Simion Cauffman, president of the Iași Jewish Community.

The delegates participated in the Congress of the Jewish Communities in Romania, where they took the floor and conveyed the greetings of Prime Minister Mircea Druc.

The broad lines of an important programme of collaboration — which is to begin soon — were established.

On Thursday October 18, the guests left Romania, expressing both their gratitude for the hospitality and the affection they had enjoyed and their admiration for the work of His Eminence and his collaborators — a work which had taught them much of what they have to undertake.

PROTOCOLARY VISITS

On October 18, the former Ambassador of Spain to Bucharest, Nicolas Ravenga, called on His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, the President of the Federation of Jewish Communities in Romania, being accompanied by Mr Ramiro Fernandes Bachiller, Embassy counsellor.

Ambassador Nicolas Ravenga has been a close friend of our Chief Rabbi since he represented his country in Bucharest.

His Excellency energetically supported "the battle for saving the synagogues", which began with the Banu Marăcin Street Sephardic synagogue.

This open and public confrontation with Ceausescu, which prevented the demolition of the last three "religious redoubts" of Romanian Judaism — the Choral Temple, the Great Synagogue and the History Museum of the Jewish Communities — was admirably backed by

the then Ambassador of Spain to Romania.

At present, His Excellency chairs the "Committee for evoking 500 years since the Jews were banished from Spain". In March 1992, in the Toledo Synagogue and the Royal Palace, representatives of world Judaism will gather to commemorate this dramatic event.

The visit took place in a particularly cordial atmosphere.

On October 19, Messrs Ghenadi V. Spiglavov and Vladimir Kiku, first secretaries of the USSR Embassy in Bucharest, paid a visit to His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen.

The problems discussed related to the great Jewish community in the Soviet Union and the setting up of communities and Talmud Torah classes in various Jewish centres in the Soviet Union.

TAKING UP AN ATTITUDE

We publish hereafter the letter sent by Prof. Dr. Eng. Emanuel Poppel, from Iași, to the Romanian Television, for the broadcast "LIMBA NOASTRĂ" ("OUR LANGUAGE").

The broadcast "LIMBA NOASTRĂ" is a very good TV initiative, destined for a broad public, irrespective of age, profession, etc. It is interesting both owing to the way in which the man in the street is questioned by nice young people (probably students) and to the competent answers given by professional philologists in the studio.

I have had the opportunity of watching several of these broadcasts which are aimed to contribute to the correct use of words in the Romanian language. This is now imperative, because our language has suffered greatly for a long time — as is well-known —, on account of the "guidance" concerning its teaching and of the "wooden speech" used by certain persons in the hierarchy of the painful period of the recent past.

Although my mother tongue is German, we speak Romanian at home, for I am married to a Moldavian and I have been living in Iași for 45 years. Moreover, as I am a professor (although in the technical sphere), I am very interested in the correct use of the Romanian language in this country. There is nothing new about this requirement of flawlessly speaking the language of the country one lives, works or studies in. It is a must — according to my own experience — in all civilized countries throughout Europe and overseas.

But what shocked and even revolted me on Friday October 19, 1990, at 14.45 at the TV broadcast, was the way in which the professor (whose name I do not know) explained learnedly, in the studio, the word POGROM.

He said that it had appeared in czarist Russia for designating the action of decimating the Jewish minority and that the notion was later used for naming the

same reprovable actions — generally undertaken with the authorities' knowledge, consent and even support — also against other nationalities. For illustrating this loathsome action, the above-mentioned professor mentioned, among others, the pogrom that was directed against the black population in South Africa.

It would have been more enlightening to exemplify the word by the decimation of the Armenians by the Turks and, especially, by the pogrom ordered by Hitler against the Jews, even if quoting only the "night of broken glass", whose proportions and cruelty were beyond human imagination.

I believe that, at least for informing the youth in this country, it would have been necessary to mention the 1940/41 fascist pogrom against the Jews in Romania. It would have been sufficient to refer just to the Iași pogrom, when 12,000 Jews were killed, innocent people — according to the above specification, with the knowledge and support of the authorities of the time, when the leader of the State was Marshal Antonescu, whom certain "illustrious" historians are now attempting to rehabilitate.

This specification is absolutely necessary, not only for the truthful rendering of the regrettable events that took place in this country and are blamed by every respectable person, but also in memory of our prominent linguists and Romanists of Jewish origin, like Moses Gaster (honorary member of the Romanian Academy), Professor Academician Al. Graur, Prof. L. Săineanu, etc. All of them and many others militated for the correct use of the Romanian language.

If this omission was not deliberate, I consider it proper for a future broadcast to supply the missing information.

As I do not want this letter to be believed anonymous, I sign it:

Prof Dr Emanuel Poppel

Iași, October 20, 1990

Love the People that Has Received Hospitably and that Is why I Am A Romanian Patriot"

The "Dreptatea", the newspaper of the National Peasant Christian Democratic Party, in its issue of October 27, 1990, published the following interview of Chief Rabbi Rosen concerning the problem of anti-Semitism.

— Your Eminence, for tens of years, under the communist regime, when the national minorities in this country were enumerated, the Jews were always included in the formula "and others". The wording was "Romanians, Hungarians, Germans and others". Not a single word about the Jews was allowed to appear. Nevertheless, the Jewish community has a past of many centuries in Romania. Please tell us about that past.

Historical documents bear testimony to the Jews' life in these parts for more than six centuries. They have contributed to the prosperity of the Moldavian cities, some of which were founded by them (Mihaileni, Fălticeni and others). In 1972 they participated in the celebrations occasioned by the 500th anniversary of the Moldavian capital's foundation, Iași. In the Jewish cemetery in Iași, CIURCHI, a tombstone was found, dating back to the year 1457. Shmil, Stephen the Great's son, to whom the glorious ruler says, "play 'Sunset': 'Your tongue is sharper than my sword', is not just a figure emanating from Barbu Delavran's imagination, but he corresponds to actual extent to Delmedigo, who was physician at the Prince's court at the time. As for the Jewish Sephardic settlements along the Danube, in Oltenia and Bucharia, are several centuries old as

the Romanians are a kind and hospitable people. The collaboration of the nations has been useful. In the fields of cultural life, trade, handicrafts, roofs of numerous churches were built by Jewish tinroofers, in all creeds, the Jews worked with diligence and devotion.

The landowners, many of whom invited the Jews to settle here and whose country was mostly Greek, Armenian, etc., eventually tried to resort to the eternal anti-Semitic diversion. The Jews were deprived of all rights. They were called "bloodsuckers". It was attempted to annihilate against the Jews the 1907 law of the terribly impoverished peasantry. The name of Moki Fisher, the owner of a large estate, was distorted, but how many landowners (few Romanian ones and very many foreign ones; should we enumerate them? no need to do so) have been content! I am curious to hear from historians and historians the percentage of Jewish and non-Jewish publicans. Who were the real exploiters of the peasantry — the leaseholders or the land-

all this did not prevent the Jews, in 1917, during the War of Independence, from sending ambulances (symbolically called "Zion") to Plevna and Orta, or from fighting heroically in 1916-1918 war and shedding their blood for the homeland. If you go to Filantropia cemetery, or to the Moldavian Jewish graveyards, you will find in most of them heroes' alleys. If you go to Iași, you will see several hundred tombstones of Jewish officers and men who died for the homeland and, to them, alas! the mass graves of thousands of martyrs murdered by the Germans in the 1941 pogrom. But a large part of the Romanian people has remained immune to the poison of hatred and anti-Semitism and we Jews have steadfastly followed the cause of our native land whenever it was necessary.

— The Holocaust of the Jews in Romania was a taboo subject, forbidden by communism. Worse than that: some people deny its existence, others dare to justify it. What is the truth?

It is once more attempted to belittle the masses (by whom?) and the Jews are the eternal scapegoat. For half a century, the communists have not allowed the younger generations to learn about the Holocaust of the Jews in Romania, so that, when we now say that most three hundred thousand Jews were exterminated (in Iași, in Bessarabia, in Bucovina, in Transnistria and in other places), besides the almost hundred and fifty thousand sent to

Auschwitz by the Hungarian and German fascists, we seem to be telling cock-and-bull stories. Moreover, in Ceaușescu's time and since then, in certain post-revolutionary journals, so-called "scientists" simply conjure away hundreds of thousands of Jewish martyrs.

As I said and wrote to Dincă, a former Vice-Premier of Ceaușescu's, during the communists' anti-Semitic campaign of the years 1980-1985, led by the dictator's "court bard": "I cannot insult Eminescu's memory by saying that he would have still been an anti-Semite if he had lived after Auschwitz. I could not even insult Goga or A. C. Cuza in this way".

It is one thing to be baited by diversion and complain that "there are too many Jews in this country", that "they are rich", that "they should go to Palestine", and other such slogans; it is quite a different thing, after six million Jews were exterminated owing to the slanders, lies and incitements creeping day by day into the pages of various publications, to start all over again and thus want another genocide. Yes, indeed, a genocide. We Jews were the victims of the fascist genocide. If I add the fact that, during the past 50 years, the Romanian people has not heard anything about our genocide and is now being offered the image of the "Jewish sorcerer" who "killed God", who "wants to destroy mankind and be its master", it is not difficult to realize what is being aimed at.

Cui bono? For whose benefit? That of the Romanian people? Not at all. Neofascism must remind all Romanians that alongside the hundreds of thousands of Jews killed by fascism, 600,000 Romanians were sent to death by Hitler and Antonescu.

— In certain publications we read that "the Jews brought communism to this country". We know that is another flagrant lie. You are in duty bound to take a stand against this slander. We know you do so. Please tell us something about that. The younger generations are in total ignorance. Some explanations given by Your Eminence would be very welcome indeed.

— We brought communism? If such an idea were not deplorable, it would be ridiculous. Recently, I saw in a newspaper the following words: "Marx brought communism because he was a Jew and the Jew is SATAN, he is ANTICHRIST".

What bad faith and what defiance of historical truth! The anti-Semitic scribe forgets that the other three "saints" of communism were next to Marx: Engels, Lenin and Stalin. They hinder the "demonstration" of his thesis. Even Ceaușescu is forgotten. It is also forgotten that Marx was the son of a baptized Jew and that he, Marx, was a fierce anti-Semite — a fact which he admits in his "studies".

Einstein as well as a German Jew. He was not baptized. Nobody would even think of saying he belongs to us. But Marx, the baptized German Jew, the second-generation Christian, our enemy and detractor? Yes, indeed. He brought communism because he was a Jew, therefore Satan, therefore Antichrist.

Did we bring communism? Stalin killed all the Jews in his central committee. Is it necessary to enumerate the names of Trotsky, Zinoviev, Kamenev, Radek, Rakovsky and so many others? The only one who survived was Kaganovich, Stalin's brother-in-law.

"The Jewish doctors have poisoned the leaders of communism." In 1953, this infamy filled the front pages of the "Pravda", the "Scinteia", etc., and millions of Jews in the communist empire were preparing for "POHOD NA SIBIR" when Stalin's death thwarted Beria's plans for a second Holocaust to wipe out another three million Jews.

Is it we or the Soviet army who brought along communism? Ana Pauker was just one among approximately twenty communist leaders (let us mention only Gheorghiu-Dej, Vasile Luca, Teohari Chivu Stoica, Bodnăraș, Borilă, Teohari, Chivu Stoica, Bodnăraș, Borilă, Drăghici, Moghioros, etc.). Ana was a member of the government from 1948

to 1952, only four years, and she was "exposed" and the "Zionist" trial had already been prepared and the Slansky "show" would have been repeated in Bucharest. And is it still "the Jews who brought communism along"?...

For decades on end, a vast anti-Semitic campaign took place in all communist countries, the Jews were eliminated from public office, government, diplomacy, universities. How many Jews did the 1989 revolution find in Ceaușescu's administration, magistracy, armed forces, higher education?

Are these obvious data of any use? "Just go on slandering and something will endure." The formula proves to be perfect when it is applied to the Jews.

The Jews are said to drink the blood of Christians, to poison wells, to practise witchcraft. Are not these sheer absurdities? Don't we shout to the four winds of heaven that it is not true? And so what? Do our protests prevent such aberrations from being published in Bucharest in 1990? Some people laugh at "The Wise Men of Zion's Protocols" of the czarist secret police and say they are just nonsense. But that is a dangerous reaction. That is exactly how the journals "Porunca vremii", "Sfarmă piatră", "Apărarea națională" operated in Romania and "Der Stürmer" in Germany. The poison that was daily poured out drop by drop finally turned into crematorium gas and six million Jews were tortured to death because the world had remained silent.

Were only six million Jews the victims of fascism? Did not six hundred thousand young Romanians die as well?

Did not 50 to 60 million heroes of the European peoples perish in World War II — the war brought about by Hitler, Mussolini and Japanese fascism (the Axis)?

The past has taught us a bitter lesson and that is why we are raising the alarm. As long as there is still time enough. Before it is too late.

— You have recently had the visits of several delegations, some of which included first-rank personalities of European and world Judaism. What can you tell us about these visits?

— Indeed, Lord Jakobovits, the Chief Rabbi of Great Britain, who headed a mission of the European Rabbinical Conference, Greville Janner, MP, at the head of an interparliamentary delegation of the House of Commons, which had the task of examining the situation of the Jews in Eastern Europe, Rabbi Arthur Schneier, the president of the "Jewish Appeal for Conscience" Foundation in the United States, Dr. Lionel Kopelovitz, the president of the "European Jewish Congress", Abraham Foxman, the general director of the U.S. "Anti-Defamation League" — these are only some

of the names of the Jewish people's leaders who came to Romania to see how things are with us, their brothers.

They found, on the one hand, perfect religious freedom, ample possibilities of developing Judaic culture and education, equality of civic rights, identical views of the government and the opposition about these rights and liberties granted to us and the other cults and national minorities and, on the other hand, a recrudescence of the neofascist forces. The latter does not concern just the profanation of the Oradea synagogue or the Tg. Mureș Jewish cemetery, but also insults, slanders, instigations to hatred and contempt, which are almost daily spread against us.

They appreciated and praised the attitude of the Romanian people, of its intellectuals, of its political and patriotic forces and they proclaimed their firm determination to do their utmost in order to assist the Romanian people in overcoming the present difficult situation.

They expressed their full conviction that these sound forces, the cults and all persons acting in good faith will be able to confront the danger of neofascism and anti-Semitism and to defend the homeland against this plague.

— According to news from abroad, Your Eminence is striving to assist this country in surmounting its present difficulties and to make use of the influence you enjoy for our motherland's good. Is that true?

— I was born in Romania, I have absorbed the culture of this people, I love this people that received us hospitably more than six centuries ago, and that is why I am a Romanian patriot. Naturally, this does not imply high-flown verbiage but work, efforts, actions.

If my humble person enjoys a certain influence in some high circles abroad, we should not exaggerate these possibilities, nor should we overlook them. One must help how and in what field one can. I have done so in the past and I pride myself on my contribution to Romania's obtaining most favoured nation status. I am striving to achieve the same thing now. It is in the vital interest not only of Romania, but also of world democracy. The improvement of the economic situation is the first precondition for democracy to make headway.

But this does not mean that we "Jews rule the roost". The image of our overestimation is just as false as that of our underestimation and disparagement.

What is important is that each of us should do his duty and use all possibilities of serving the homeland best.

The Torah advises that "God helps those who help themselves" and we are striving to follow that advice.

LUCIAN KANNER

Meeting of "Alliance for Peace"

A meeting of the "Alliance for Peace", chaired by Acad. Prof. Dr. Ștefan Milcu, took place in Bucharest, on Monday September 24.

It was attended by numerous personalities in the fields of science and culture, by representatives of the various cults, and by other personalities belonging to public life.

It was decided to undertake a vast action for bringing together all peace-loving forces in Romania, the entire people, all cults and minorities, in order to create a climate of inter-ethnic and inter-religious harmony, a brotherly collaboration for the benefit of the homeland, and an active and independent participation in the world activity for the cause of Peace, which is once more threatened.

Here are a few passages from the speech delivered on that occasion by His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, the president of the Federation of Jewish Communities.

"It is only Peace that can be sacred, War represents precisely the contrary"

"Through me, the Federation of Jewish Communities in Romania adheres with great fervour to this Alliance for Peace. The message of millenary Judaism, its greeting, its night-and-day prayers can be synthesized in one word: SHALOM — PEACE."

The world was born out of Chaos — the poet says. Out of Chaos, out of Tohu-vavohu, the Creator achieved the cohesion of elements, that is to say harmony, that is to say Peace, without which the world is threatened by a return to Chaos.

No, indeed. Judaism has never accepted an apocalyptic vision. Disaggregation of the elements? We struggle against such a vision, for it means Anti-Creation.

How could it be possible for us not to consider peace a vital element for mankind, when we, the Jews, have so often been the scapegoat, the first victim of wars?

Others have suffered as well? Quite true! But who can show me another people having lost one third — six million men, women, babies, persons stooping from age, burned up in crematoriums, thrown into furnaces, butchered, asphyxiated in death trains?

We have gathered here today in order to cry out to mankind, now that another Hitler threatens the whole world with the conflagration of an apocalyptic war he calls "Jihad". But that is absurd. A holy war? What a stupid joining of notions. It is only Peace that can be called holy. War is precisely the contrary.

A holy war? If this slogan did not imply an immense tragedy, we should have to think of an immortal character created by the great writer Ion Luca Caragiale, the police commissioner Ghiță Pristanda, who blurts out: "cleanly dirty".

Post-revolutionary Romania needs, first of all, the peace of souls. The poison of inter-ethnic and inter-religious hatred, which is creeping back and paving the way for neo-fascism, must be extirpated. The past half-century's lesson should not be forgotten. This forum of scholars, writers, prelates, workers, and peasants, this independent forum has to become a genuine council of the wise, guiding us along the way to peace.

God bless the activity of this council of peace!"

הכנסת אורחים - א יידישע מידה

חיי — שרה

האָט דער "הויז", ווי אין דער הייז פון טאָג.
אין דער תורה אין נישט נעשערן, "אין" נאר
אין דער הייז פון טאָג. פונקט אזוי ווי
אין שטעט איבער דער נאטורע וועלט, און
אין שטאָלן גיבן לעבן פאר אלע אָן אונטער-
האָט דאָס און אַרבעט אַבוט אַינפֿונעם
ווייניגערע לעבנספֿאַרעמטן.
צווישן אַלע זאַכן, וואָס באַווייזט זיך
צו זיך פֿאַר זיכער און דעם איינמאָל צו זיין
פֿאַר דעם וואָס האָט געברענגט דר הייז, האָט
אַרבעט אַלס אַרבעט דאָס לעצטע — און
דוקאָ אזוי האָט דאָס דאָס געווען אַזאָל

ידי לחץ כביכול שלחץ העם הרומני: אנו חושבים

המזכיר הכללי

רעדע פון כבוד הרב הראשי שליט"א ביי דער פייטלעכקייט פונעם 75 געבורטסטאג פון גענעראל סעקרעטאר פון דער פערעראציע ה"טעאדאר בלומענפעלד

דער קאנגרעס פון די יידישע
קהילות פון רומעניע

פֿראַטאַקאַלאַרע באַזוכן

פראטאקאל

דער פרעמיער דרוק האט זי געשיקט קיין אונזערע
געזעצטע ברודר שטודירט דעם אופן אויף
עלפֿטן ס'זענען ארגאניזירט די ריזעס חתומות,
געפערט פון ירושלים חזון פון דער יונגער, פונעם
אנאליזירן די שילן און אנדערע רעליגיעזע אנ-
שטאלטן און אויפן סאציאל-טעכערעלען געזעס.
זי דעלעגאציע און אויסגענומען געווארן דורך
בוד ה"ב הראשי ד"ר דוד משה ראזען שליט"א,
וויס וועלכער האט געהאט עפענענע פיינדיגענע
שטערערענגענע, ביי וועלכע זיך באטייל-
יקט ס'סעאדא ביזומענפעלדע, גענעראל סעקע-
טאר פון דער פערעראציע און א'ן אפערע-הולא-
נע, פרעזידענט פון דער בוקארעשטער קהילה.

